

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PARTNER SAYGI
DÜZEYLERİNİN, DUYGULARI YÖNETME BECERİLERİNE VE
ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

Aylin UZUN

**YÜKSEK LİSANS TEZİ
TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

Ekim, 2020

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren bir (1) ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

YAZARIN

Adı : Aylin

Soyadı : UZUN

Bölümü : Felsefe Grubu Eğitimi

İmza :

Teslim Tarihi :

TEZİN

Türkçe Adı: Üniversite Öğrencilerinin Partner Saygı Düzeylerinin, Duyguları Yönetme Becerilerine ve Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre İncelenmesi

İngilizce Adı: Investigation of Partner Respect Levels of University Students According to Skills of Managing Emotions and Perceived Parent Relations

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Aylin UZUN

İmza :.....

JÜRİ ONAY SAYFASI

Aylin UZUN tarafından hazırlanan “Üniversite Öğrencilerinin Partner Saygı Düzeylerinin, Duyguları Yönetme Becerilerine ve Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre İncelenmesi” adlı tez çalışması aşağıdaki jüri tarafından oy birliği/ oy çokluğu ile Gazi Üniversitesi Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Prof. Dr. İbrahim KISAÇ

Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Üye: Doç. Dr. Meliha TUZGÖL DOST

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Hacettepe Üniversitesi

Üye: Dr. Öğrt. Üyesi Zehni KOÇ

Rehberlik ve Psikolojik Danışmanlık Anabilim Dalı, Gazi Üniversitesi

Tez Savunma Tarihi: 24/09/2020

Bu tezin Türkçe ve Sosyal Bilimler Eğitimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Yücel Gelişli

Eğitim Bilimleri Enstitü Müdürü

TEŞEKKÜR

Üniversite eğitimimin her aşamasında, bilgi ve tecrübeleri ile desteğini esirgemeyen kıymetli danışman hocam Prof. Dr. İbrahim KISAÇ başta olmak üzere destek ve katkıları ile yanımda olan bölümümüzün diğer saygıdeğer hocalarına teşekkürlerimi sunuyorum.

Eğitim hayatım boyunca maddi ve manevi desteğini esirgemeyen aileme teşekkür ediyorum. Ayrıca tez yazma aşamasında yardımlarını esigememeyen kıymetli lisansüstü arkadaşlarıma özellikle teşekkürlerimi sunuyorum.

**ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN PARTNER SAYGI
DÜZEYLERİNİN DUYGULARI YÖNETME BECERİLERİNE VE
ALGILANAN EBEVEYN İLİŞKİLERİNE GÖRE İNCELENMESİ**

(Yüksek Lisans Tezi)

Aylin UZUN

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Ekim, 2020

ÖZ

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, duyguları yönetme becerisi ve algılanan ebeveyn ilişkilerine göre incelenmesidir. Araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, cinsiyet, anne-baba eğitim düzeyi, anne-baba birlikteliği ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşıp farklılaşmadığını ortaya koymak amaçlanmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde öğrenim görmekte olan 351 kadın, 50 erkek olmak üzere toplam 401 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Kişisel Bilgi Formu, Partner Saygısı Ölçeği, Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişki Ölçeği kullanılmıştır. Araştırma ilişkisel tarama modeline dayalı betimsel bir çalışmadır. Verilerin analizinde betimsel ve ileri istatistik teknikleri kullanılmıştır. Değişken türüne göre ikili gruplarda dağılımın normal olduğu durumlarda bağımsız gruplarda t-testi, normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Gelir düzeyi ve anne-baba eğitim düzeyleri değişkenlerinde ise dağılımın normal olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi kullanılırken; dağılımın normal olmadığı durumlarda Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Elde edilen veriler sonucunda üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri cinsiyet, anne-baba eğitimi ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı, ancak anne-baba birlikteliğine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur. Partner saygı

düzeyinin, öğrencilerin duyguları yönetme beceri düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır. Partner saygı düzeyi ile algılanan ebeveyn ilişki tutumları arasında, öğrencilerin anne-babalarını ilgisiz, koruyucu ve demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler :Partner saygısı, algılanan ebeveyn ilişkisi, duyguları yönetme becerileri, üniversite öğrencileri

Sayfa Adedi : 119

Danışman : Prof. Dr. İbrahim KISAÇ

**INVESTIGATION OF PARTNER RESPECT LEVELS OF
UNIVERSITY STUDENTS ACCORDING TO SKILLS OF
MANAGING EMOTIONS AND PERCEIVED PARENT RELATIONS**

(M.S Thesis)

Aylin UZUN

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

October, 2020

ABSTRACT

The aim of this study is to examine university students' partner respect levels according to their emotion management skills and perceived parental relationships. This study also aimed to reveal whether university students' partner respect levels differ according to the variables of gender, education level of mother and father, togetherness of parents and family income level. This study group of the research consists of a total of 401 university students, 351 female and 50 male, studying in the 2019-2020 academic year. In this study, Partner Respect Scale, Emotion Management Skills Scale, Perceived Parent Relationship Scale and Personal Information Form were used. This research is a descriptive study based on the relational survey model. Descriptive and advanced statistical techniques were used to analyze the data. The t-test was used in independent groups when the distribution was normal in binary groups according to the variable type, and the Mann Whitney-U test was used when it was not normal. One-way analysis of variance is used when the distribution is normal in the variables of income level and parental education levels; In cases where the distribution was not normal, Kruskal Wallis-H test was used. As a result of the data obtained, it was concluded that the partner respect levels of university students did not differ significantly according to the variables of gender, parent education and family income level, but they differ significantly according to parent togetherness. It was found that the level of partner respect

significantly differentiated according to the students' emotion management skills. It is found that there is a significant difference between the level of respect for partner and perceived parental relationship attitudes according to the uninterested, protective and democratic perception levels of their parents.

Key Words : Partner respect, perceived parental relationship, emotion management skills, university students

Page Number: 119

Advisor : Prof. Dr. İbrahim KISAÇ

İÇİNDEKİLER

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU	İ
ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI.....	İİ
JÜRİ ONAY SAYFASI.....	İİİ
TEŞEKKÜR.....	İV
ÖZ	V
ABSTRACT	Vİİ
TABLolar LİSTESİ	Xİİ
BÖLÜM I	1
GİRİŞ.....	1
Problem Durumu	1
Araştırmanın Amacı	4
Araştırmanın Önemi.....	5
Sayıtlılar	6
Sınırlılıklar.....	6
Tanımlar.....	7
BÖLÜM II.....	8
KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR.....	8
Romantik İlişki	8
Romantik İlişkilerde Saygı ve Partner Saygısı.....	10
Saygı Nedir?.....	11
Özsaygı	12
Duygu ve Duygu Kuramları.....	15

Duyguları Yönetme Becerisi.....	18
Duyguları Sözel Olarak İfade Edebilme	20
Duyguları Tanıyabilme ve Kabul	20
Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme	21
Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme.....	21
Başa Çıkma	22
Öfke ve Öfkeyi Yönetme.....	23
Algılanan Ebeveyn İlişkileri	25
Otoriter Tutum.....	30
İlgisiz Tutum.....	32
Koruyucu Tutum.....	32
Demokratik Tutum	34
Bağımlı Tutum.....	34
İlgili Araştırmalar	35
Partner Saygısı ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	36
Partner Saygısı ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	39
Duyguları Yönetme Becerileri ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	42
Duyguları Yönetme Becerileri ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	45
Algılanan Ebeveyn İlişkileri ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar	48
Algılanan Ebeveyn İlişkileri ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar	52
BÖLÜM III	54
YÖNTEM.....	54
Araştırmanın Modeli	54
Çalışma Grubu	54
Veri Toplama Araçları	56
Kişisel Bilgi Formu.....	56
Partner Saygı Ölçeği	57
Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği.....	57
Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği	58
Verilerin Toplanması.....	59
Verilerin Analizi	59
BÖLÜM IV	61

BULGULAR VE YORUM	61
Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Beceri Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyleri	61
Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre Partner Saygı Düzeyleri	62
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeyleri.....	70
Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyleri	71
Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeyleri	72
Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyleri ..	74
BÖLÜM V	75
SONUÇ VE TARTIŞMA.....	75
Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Beceri Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması.....	75
Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması.....	76
Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması	78
Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması.....	79
Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması	79
Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması	80
Öneriler	81
KAYNAKLAR.....	82
EKLER	98
Ek 1. Kişisel Bilgi Formu.....	99
Ek 2. Partner Saygı Ölçeği	100
Ek 3. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği-DYBÖ.....	101
Ek 4. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği	102

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Değişkenlere Göre Dağılımları.....	55
Tablo 2. Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Becerisi Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	61
Tablo 3. Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Otoriter Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	62
Tablo 4. Üniversite Öğrencilerinin Annelerini İlgisiz Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	63
Tablo 5. Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Koruyucu Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	64
Tablo 6. Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Demokratik Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	65
Tablo 7. Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Bağımlı Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	66
Tablo 8. Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Otoriter Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	66
Tablo 9. Üniversite Öğrencilerinin Babalarını İlgisiz Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	67
Tablo 10. Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Koruyucu Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	68
Tablo 11. Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Demokratik Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Kruskal Wallis-H Testi Sonuçları.....	69

Tablo 12. Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Bağımlı Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	70
Tablo 13. Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri.....	70
Tablo 14. Üniversite Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	71
Tablo 15. Üniversite Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	72
Tablo 16. Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri.....	73
Tablo 17. Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri.....	74

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde sırası ile araştırmanın temelini oluşturan problem durumu, problem cümlesi ve alt problemler verilmiştir. Araştırma ile ilgili sayıtlılar, sınırlılıklar ve bazı önemli tanımlara (partner saygısı, algılanan ebeveyn ilişkisi, duyguları yönetme becerisi) yer verilmiş bunun yanı sıra araştırmanın amacı ve önemi açıklanmıştır.

Problem Durumu

Toplum içinde yaşayan bir varlık olarak birey, diğer insanlarla sürekli etkileşim halindedir. Birey etkileşim içinde olduğu kişilerle sosyal ilişkilerini geliştirmeye çalışmakta ve bu sayede çevresindeki insanlarla yakın ilişkiler kurmaktadır. Özellikle yakın ilişkiler içerisinde ele alınan romantik ilişkiler bireyin yaşamında önemli bir yere sahiptir.

Romantik ilişkiler denildiğinde aşk, ait olma, destek olma, saygı, ruhsal ve fiziksel olarak iyi olma, bağlanma gibi kavramlar akla gelmektedir. Romantik ilişkiler sevgi, saygı, sıcaklık, birbirine adanmış olma, karşılıklı kibarlık, ilgi gösterme, yardım etme, koruma, ayrılık halinde üzülmeye gibi özellikleri içinde barındıran iki kişi arasında yaşanan ilişkileri tanımlamaktadır (Rubenstein & Shaver, 1982). Romantik ilişkilerin niteliklerinden söz ederken özellikle sevgi ve saygı kavramlarının ön plana çıktığı ve sıklıkla birlikte kullanıldığı görülmektedir. Romantik ilişkilerde sevginin tek başına yeterli olmadığı ve yerine göre bazı durumlarda saygının daha fazla ön plana çıktığı, eşlerin birbirlerinden saygı ve sevgi bekledikleri gözlenmektedir (Gottman, 1994, s. 14; Markman, Stanley & Blumberg, 2001, s. 19).

Saygı, bireylerin yakın ilişkileri başta olmak üzere bütün ilişkilerde uyulması gereken yazılı olmayan bir kuraldır (Baxter, Dun & Sahistein, 2001, s. 195). Romantik ilişkide eşlerin birbirlerine gösterdikleri saygıyı ifade etmek için partner saygısı kavramı kullanılmaktadır. Partner saygısı; kişilerin romantik ilişkide bulunduğu insanın amaçlarını, düşüncelerini, duygularını kendi amacı gibi görüp, kabul etmeleri ve onlara saygı göstermeleri olarak tanımlanmaktadır (Değer, 2017, s. 16). Evli, nişanlı ve flört eden kişilerin romantik ilişkilerinde, saygı gösterme karşılıklı olmalıdır. Saygı göstermenin karşılıklı olmadığı durumlarda kişiler arasındaki ilişki zayıflayacaktır. Saygı yakın ilişkilerde bütünleştirici ve dengeleyici bir role sahiptir. Nitelikli bir romantik ilişkide eşlerin birbirlerine saygı duymaları gerekir (Gaines, 1964). Romantik ilişkilerde saygının yokluğu, açıkça yapılan bir hakarete göre daha az saldırgan bir durum gibi görünse de aynı düzeyde yaralayıcı olabilmektedir. Örneğin, bir kişiye hakaret edilmiyordur ama bir insan olarak varlığı önem arz etmiyor ve tanınmıyordur. Yaşanan her iki durum da kişi için yaralayıcı olabilmektedir (Sennett, 2019, s. 17).

Saygı sadece romantik ilişkilerde uyulması gereken bir kural değil aynı zamanda aile içi ilişkilerde de ön plana çıkan bir kavram olmaktadır. Maslow'a göre ebeveynlerin çocukların temel fizyolojik ihtiyaçlarını karşılamalarının yanında sevgi, saygı gibi ihtiyaçlarını da karşılamaları gerekir. Ebeveynler bu sayede çocukların sağlıklı kişilik gelişimine destek olur ve sosyal ilişkilerinin güçlenmesinde önemli rol oynarlar (Gazeloğlu, 2000). Burada ki etkinin olumlu olabilmesi, aile içi sağlıklı ilişkiler ile mümkündür. Etkili bir iletişimin çocukta oluşabilmesi için ebeveynlerinin de öncelikli olarak bu becerilerini geliştirmiş ve ilişkilerinde uygulayabiliyor olması gerekir. Çünkü çocuk, anne babasından gördüğü davranışları taklit ederek davranışlarını oluşturmaktadır. Ardından yetişkin bir birey olduğunda da bu davranışları aktaran biri haline gelmektedir. Bireyin yetiştirilmesinden ileride beraber olacağı kişiye, kendi ailesinde var olan anne ve baba ilişki tutumlarını, duygu ve düşüncelerini ya da davranış biçimlerinin yansıtılması algılanan ebeveyn ilişkisi şeklinde tanımlanmaktadır (Çelik & Öziş 2016, s. 67). Algılanan ebeveyn ilişkilerinin, kişinin yetişkinlik döneminde kuracağı romantik ilişkilerini etkilediğini açıklayan bazı teori ve kuramlar bulunmaktadır.

Davies & Cummings'e (1994) göre çocuklar, eşler arasındaki ilişki sorunlarını (çatışmaları) nasıl çözdüklerine tepki verirler ve onları model alırlar. Dolayısıyla çocukların duyguları ve düşünceleri buna göre şekillenir. Eğer ebeveyn, evlilik ilişkisinde sorunlarını başarılı bir

şekilde çözerlerse çocukları da aynı davranışları gösterirler. Bu durum bize ebeveyn ilişkisinde gözlenen ilişki tutumunun, bireyin kendi evlilik ilişkisinde takınacağı ilişki tutumunun belirleyicisi olacağına işaret edebilir.

Bireylerin romantik ilişkilerindeki partner seçimlerini seçtikleri eşin kendi ebeveynlerine benzer özelliklere sahip olup olmaması etkileyebilir. Birey anne ve babasına benzer özelliklere sahip bir eş seçme eğilimi gösterebilir. Psikanalitik kurama göre Freud (1933) eş seçme tercihlerinde psikoseksüel gelişim dönemlerinden fallik dönemde yaşanan saplanmanın, önemli etkileri olduğunu vurgulamıştır. Bu durum bireyin kendisine benzer veya kendini tamamlayacak birini partner olarak tercih etmesine neden olabildiği gibi kendi ebeveynlerine benzer özelliklere sahip bireylerle birlikte olmasına da neden olmaktadır. Freud'un kuramında ifade ettiği, bilinen bir açıklama ile 'Erkekler annesine benzeyen kadınlarla; kadınlar ise babasına benzeyen erkeğe aşık olmaktadır'.

Romantik ilişkilerin kendilerine özgü duygusal örüntüleri vardır. İnsanlar romantik ilişkilerinde, davranış ve düşünceleriyle birbirlerinden farklılık göstermektedirler. Bireylerin romantik ilişkilerinde aynı durum ve aynı uyaran için tepkileri değişebilmektedir. Bu bağlamda incelendiğinde duyguları yönetme becerileri de bireylerin partner saygı düzeylerine etkileyen bir faktördür.

Bireyin duygularını kontrol etmesi, tutarlı ve dürüst davranması ve değişimlere uyum sağlaması olarak tanımlanan duyguları yönetme kavramı kişiler arası iletişimde önemlidir (Erdoğan, 2008). Bu bağlamda bireylerin duyguları yönetme becerisi ile duygularını nasıl düzenledikleri kişilerarası ve kişiiçi süreçlerin önemli bir parçasını oluşturmaktadır. Duyguları yönetme becerisi özellikle küçük yaşlardan itibaren geliştirilebilen ve kişinin yetişkinlikteki yakın ilişkilerini yüksek düzeyde etkileyen bir faktördür (Kozan, Kesici & Baloglu, 2017, s. 194). Duyguları karşı tarafın kişiliğine saldırmadan, açık ve içten bir şekilde ifade etmek, paylaşımda bulunulan kişi tarafından da olumlu karşılık bulacaktır. Bu şekilde kurulan iletişimde başkalarının düşüncelerine saygı duyulmuş olmaktadır (Soylu, 2017, s. 134).

Algılanan ebeveyn ilişkileri ve duyguları yönetme becerileri konusunda literatür incelendiğinde, bireylerin romantik ilişkilerinde partner saygı düzeylerine etki eden faktörler olduğu tespit edilmiştir.

Özellikle üniversite öğrencileri içinde bulundukları dönem ve yaş itibarıyla değişime daha açıktırlar. Bu nedenle sosyo-kültürel ve psikolojik sorunlarla diğer dönemlere oranla daha yaygın biçimde karşılaşmaktadırlar. Üniversite öğrencileri ile yapılan araştırmalarda üniversite öğrencisi kadınların %35'i, erkeklerin ise %50'si kişisel olarak ifade edilebilecek psikolojik sorunlar yaşadıklarını belirtmişlerdir. Kişisel sorunlar içinde özellikle karşı cinsle ilişkilerde yaşanan sorunların yüksek düzeyde olduğu sonucuna ulaşılmıştır (Yeşilyaprak, s. 33). İlgili literatür incelendiğinde (Creasey & Ladd, 2004; Küçükarslan, 2011; Türküm, Kızıldaş & Sarıyer, 2004), romantik ilişkilerin üniversite öğrencilerinin yaşantılarında önemli bir yere sahip olduğu, üniversite öğrencilerinin ortalama %65'inin üniversite yaşamı boyunca en az bir romantik ilişki tecrübe edindikleri belirtilmektedir (Demir, 2008). Ayrıca, üniversite öğrencilerinin sorunları konusunda yapılan çalışmaların bir kısmında açıkça ortaya konduğu gibi gençlerin psikolojik sorunları akademik başarılarını da olumsuz yönde etkilemektedir (Acar, 1986; Güney, 1985; Özgüven, 1992). Bu nedenlerden dolayı araştırmanın çalışma alanını üniversite öğrencileri oluşturmaktadır.

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, duyguları yönetme becerileri ve algılanan ebeveyn ilişkilerine göre incelenmesi araştırmanın konusunu oluşturmaktadır. Araştırmada ayrıca üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, cinsiyet, anne baba eğitim durumu, anne baba birlikteliği ve aile gelir düzeyi değişkenlerine göre farklılaşp farklılaşmadığı da incelenmiştir.

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, duyguları yönetme becerilerine, algılanan ebeveyn ilişkilerine ve bazı demografik değişkenlere göre incelenmesidir. Bu genel amaç çerçevesinde oluşturulan alt problemler;

1. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri, duyguları yönetme beceri düzeylerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
2. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri, algılanan ebeveyn ilişkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
3. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

4. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
5. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri anne-baba birlikteliğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?
6. Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?

Araştırmanın Önemi

Romantik ilişkiler özellikle ergenlik döneminden itibaren görülmeye başlamakta ve 19-26 yaşları arasında, genç yetişkinlik döneminde daha uzun süreli, güçlü ve kararlı duygularla yaşanmaktadır (Kılınçer & Dost, 2014). Yetişkinlik döneminin önemli bir bölümünü oluşturan romantik ilişkilerde her iki cinsin birbirlerine saygı duymaları ilişkinin seyri için oldukça önemlidir (Vannoy, 1996). Romantik ilişkilerde olumlu bir iklim geliştirmeye olanak sağlayan saygı kavramının ilişkilerde koruyucu ve bütünleştirici bir işleve sahip olduğundan bahsedilebilir. Bireylerin romantik ilişkilerinde birbirlerine duydukları saygı düzeyleri, onların yaşamlarından doyum almalarına ve kendilerini daha huzurlu ve mutlu hissetmelerine neden olmaktadır. Ancak, eşler arasında karşılıklı olarak gösterilen düşük düzeyde saygı içeren davranışlar, bireylerin kendilerini üzgün hissetmelerine ve ilişkilerinin bitmesine neden olabilmektedir. Bu nedenlerle saygının kişilerarası iletişimin bir parçası ve romantik ilişkilerin temelini oluşturan önemli bir etken olduğu söylenebilir.

Bireylerin üniversite yılları ve hemen sonrasını kapsayan dönemde kurdukları romantik ilişkiler, bireylerin gelecekte kuracakları başka romantik ilişkileri veya evlilik ilişkilerini de etkileyebilmektedir (Furman, 2002, s. 177). Türkiye İstatistik Kurumu'ndan elde edilen verilere göre Türkiye'de 2001 yılında evlenme sayısı 544.322 iken 2019 yılında bu sayı 541.424'e gerilemiştir. Kaba evlenme hızı ise binde 8.35'ten binde 6.56'ya gerilemiştir. Türkiye'de boşanma sayısı ise 2001 yılında 91.994 iken 2019 yılında 155.047'e ulaşmıştır. Kaba boşanma hızı ise 2001 yılında binde 1.41 iken 2019 yılında binde 1.88'lere ulaşmıştır (TÜİK, 2020). Her yıl azalma eğilimi gösteren evlilik oranları ve giderek artan boşanma oranları dikkate alındığında sağlıklı romantik ilişkilerin kurulabilmesi önem teşkil etmektedir. Aile yaşantısının bir başlangıcı ve insanların yaşamlarında önemli bir yeri olan romantik ilişkilerde yaşanan sorunların, üniversite öğreniminden sonraki dönemde bireylerin evlenme, aile kurma deneyimleri üzerindeki etkisi dikkate alındığında romantik

ilişkilerin niteliği üzerine yapılan çalışmalar önem kazanmaktadır. Çünkü, evlilik ilişkilerinde görülen olumsuz iletişim biçimlerinin ve şiddet eylemlerinin, ergenlik döneminden itibaren yaşanan romantik ilişkilerle benzer bir süreci takip ettiği bilinmektedir. Romantik ilişkilerde partnere yönelik gösterilen bu tür olumsuz iletişim biçimleri uzun süre kalıcı olabilmektedir. Bu da kişiler arası ilişkilerde riskli ve sağlıklı davranışların ortaya çıkmasına sebep olabilmektedir (DiLillo, Lewis & Loreto-Colgan, 2007).

Bu araştırma ile Türkiye’de romantik ilişkilerde partnere gösterilen saygı davranışını etkileyen, cinsiyet, anne baba eğitim düzeyi, anne baba birlikteliği, duyguları yönetme becerileri ve algılanan ebevyn ilişkileri gibi değişkenlerin etkisinin ortaya çıkarılmasına katkı sağlaması beklenmektedir.

Sayıtlar

Araştırmada yer alan sayıtlar şu şekildedir;

1. Bu araştırmada kullanılan veri toplama araçlarını cevaplayan katılımcıların soruları içtenlikle cevapladığı varsayılmıştır.
2. Kullanılan ölçme araçlarının amaca hizmet eder nitelikte olduğu varsayılmıştır.
3. Araştırmaya katılan katılımcıların, yaş itibarıyla üniversite ve üstü düzeyde kişiler olmasına dayanarak, yaşamlarında en az bir kez romantik ilişki yaşadığı varsayılmıştır.

Sınırlılıklar

Araştırmada yer alan sınırlılıklar şu şekildedir;

1. 2019-2020 eğitim öğretim yılının bahar döneminde, Ankara’daki belirlenen üniversitede öğrenimine devam etmekte olan üniversite öğrencileri ve,
2. Araştırma kişisel bilgi formu, partner saygı ölçeği, algılanan ebeveyn ilişki ölçeği ve duyguları yönetme becerileri ölçeğinden elde edilen veriler ile sınırlıdır.
3. Araştırma 2019-2020 eğitim öğretim yılı bahar döneminde Covid-19 pandemi dönemi nedeniyle çevrimiçi ortamda uygulanmıştır.

Tanımlar

Partner saygısı; Kişilerin karşısındaki insanın amaçlarını, düşüncelerini, duygularını kendi amacı gibi görüp, kabul etmeleri ve onlara saygı göstermeleri olarak tanımlanmaktadır (Değer, 2017, s. 16).

Duyguları yönetme becerisi; Bireyin duygularını kontrol ederek, tutarlı ve dürüst davranması, değişimler karşısında kendisini ayarlaması ve uyum göstermesidir (Erdoğan, 2008).

Algılanan ebeveyn ilişkisi; Ebeveyn ilişki tutumu, bireyin yetiştirilmesinden ilerde beraber olacağı kişiye, kendi ailesinde var olan anne ve baba ilişki tutumlarını, duygu ve düşüncelerini ya da davranış biçimlerinin yansıtılmasıdır (Çelik & Öziş, 2016, s. 67).

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde önce saygı, özsaygı, romantik ilişkilerde saygı ve partner saygısı, duyguları yönetme becerileri ve algılanan ebeveyn ilişkisi kavramları tanımlanmıştır. Sonra bu kavramlara ilişkin kuramsal açıklamalar sunulmuştur. Daha sonra da partner saygısı, duyguları yönetme becerisi ve algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili yapılan çalışmalara yer verilmiştir. Araştırmalar tarihsel sıra içinde ele alınmış ve odaklaştıkları konulara göre yurtiçinde ve yurtdışında yapılan araştırmalar başlığı altında gruplandırılmaya çalışılmıştır.

Romantik İlişki

Yakın ilişkiler bireyin sevdiği kişi ile karşılıklı anlayış ve iletişim temelinde kurduğu duygusal bir bağ olarak tanımlanır (Sternberg, 1986). Yakın ilişkiler içerisinde ele alınan romantik ilişkiler ise sevgi, saygı, sıcaklık, birbirine adanmış olma, karşılıklı kibarlık, ilgi gösterme, yardım etme, koruma, ayrılık halinde üzülmeye gibi özellikleri içinde barındıran iki kişi arasında yaşanan ilişkilerdir (Rubenstein & Shaver, 1982).

Romantik ilişkilerin bireylerin birçok farklı alanda benzerlik nedeniyle kurulduğu fark edilir. Bu benzerlikler; aile geçmişi, kişilik özellikleri, dış görünüş, düşünme biçimi ve kabaca ilgi alanları olarak belirtilebilir (Pines, 2017, s. 107). Romantik ilişkiler arasında ki benzerlik istatistiksel olarak Galton tarafından gerçekleştirilmiştir. Galton (1984) eşler arasında yaş, ırk, din, toplumsal konum, öğrenim düzeyi gibi değişkenlere ek olarak zekâ, boy, göz rengini gibi benzerliklerin de yüksek korelasyona sahip olduğu sonucunu bulmuştur. Çiftlerin eş seçimi yaparken birbirlerine kişilik ve özgeçmiş bakımından ne kadar benziyorlarsa

kendilerini ilişkide o kadar rahat ve uyumlu hissettikleri tespit edilmiştir. Benzer geçmişe sahip kişilerin birbirleri ile iletişim kurması daha kolay olmuştur. Bu tarz ilişkilerde neyin nasıl yapılacağı karşılıklı olarak bilindiği için beraberlikten daha fazla haz alınmıştır (Pines, 2017, s. 111).

Erikson (1980) bireyin, karşı cinsle duygusal yakınlık kurma ihtiyacına dayalı romantik ilişki kurulmasının, geç ergenlik ve erken yetişkinlik döneminde artma eğiliminde olduğunu ifade etmektedir. Erikson'a göre yakın ilişkiler kurabilmek için öncelikle kişinin kendisi hakkında derin bir kavrayışa sahip olması ve kendisini tanıması gerekir. Sonra birey ergenlik döneminde kazandığı kimlik duygusunu karşı cinsten biriyle paylaşmaya hazır hale gelmektedir.

Ergenlik döneminden itibaren görülmeye başlayan romantik ilişkiler, bazen olumlu bazen de olumsuzluklarla sonuçlanan yaşam deneyimlerini içermektedir. Arkadaş grubu içinde 11-13 yaşlarında romantizm ile ilgilenmeye başlayan ergenler, 14-16 yaşları arasında daha çok keşif niteliğinde olan kısa ömürlü romantik ilişkileri yaşamakta ve 17-19 yaşlarında yetişkinlerinkine benzer güçlü duygusal bağların olduğu daha kararlı ve dayanıklı ilişkiler kurmaktadır (Tuzgöl, 1998).

Romantik ilişkiler 19- 26 yaşları arasında beliren yetişkinlik döneminde bulunan bireylerin psikososyal gelişim görevlerinden biridir (Arnett, 2000; Eryılmaz & Ercan, 2010). Özellikle beliren yetişkinlik dönemini kapsayan üniversite yıllarında kurulan romantik ilişkilerin niteliği, gençlerin kişilik gelişimlerini etkilemelerinin yanı sıra yetişkinlik döneminde kuracağı ilişkilerin niteliklerini de etkilemektedir (Furman, 2002).

Bunlarla birlikte, ergenlik döneminden itibaren kişilerin özgüvenini artıran sağlıklı romantik ilişkiler (Larson, 1988), kişilerin benlik algılarını güçlendirmekte (Larson & Richards, 1994), kişisel ve toplumsal uyumlarını kolaylaştırmakta (Carlson & Rose, 2007) ve kişilere sosyal destek kaynağı sağlamaktadır (Connolly & Konarski, 1994). Öte yandan, sağlıklı romantik ilişkiler, olumsuz benlik algısı oluşumuna, duygudurum bozukluklarına (Montgomery & Sorell, 1997) ve kişilerarası iletişim çatışmalarına neden olmaktadır (Neider & Seiffge-Krenke, 2001).

Romantik İlişkilerde Saygı ve Partner Saygısı

Kişinin yetişkinlik dönemine geçişi ile birlikte romantik ilişki kurmak istemesi önemli bir ölçüttür. Yakınlık ihtiyacını giderme işlevi olan romantik ilişkiler, insanlar için arzu edilen bir şeydir. Romantik ilişkiler denildiğinde aşk, ait olma, destek olma, saygı, ruhsal ve fiziksel olarak iyi olma, bağlanma gibi kavramlar akla gelmektedir. Öte yandan birey romantik ilişkileri aracılığıyla sevmek, sevilme, saygı görme, mutluluk, güven ve cinsellik gibi ihtiyaçlarını da karşılamaktadır (Büyükşahin & Çevik, 2007).

Romantik ilişkiler kavramı tanımlanırken özellikle saygı ve sevgi kavramlarına vurgu yapıldığı dikkat çekmektedir. Saygı, öncelikle bireylerin yakın ilişkileri başta olmak üzere bütün ilişkilerde uyulması gereken bir kuraldır (Baxter, Dun & Sahistein, 2001, s. 195).

Sosyal bir bilimci olan Gaines arkadaşlık ve romantik ilişkilerde saygı konusunu incelemiştir. Gaines'in çalışmasına evliler, nişanlılar ve flört edenler katılmıştır. Araştırmada kadın ve erkek her iki cinsiyet içinde ilişkilerde saygı göstermek ve saygı göstermemek değişkenleri incelenmiştir. Araştırma sonucuna göre kadın ve erkek katılımcılar, saygı göstermenin karşılıklı olması gerektiğini, saygı göstermenin karşılıklı olmadığı takdirde kişiler arasında ilişkilerin zayıflayacağını ifade etmişlerdir. Bu nedenle karşılıklı gösterilen saygının romantik ilişkilerde eşlerin birlikteliğini koruyucu bir işlevi bulunmaktadır. Kişinin diğerleri tarafından saygı görmesi, bireyin haysiyet, şeref, onur ve bunun gibi birçok ihtiyacını karşılamaktadır. Bu sayede birçok ihtiyacı karşılanmış birey kendini mutlu ve güvende hissederek olumsuz duygulardan uzaklaşmaktadır. Bu nedenle, saygı bireyin öfke ve saldırganlık duygularını azaltarak, kişilerarası ilişkilerde de ortamın atmosferini yumuşatmaktadır (Gaines, 1964).

Romantik ilişkilerde partnere saygının yapısal boyutları bilişsel, duygusal ve davranışsal eğilimlerden oluşmaktadır. Bilişsel olarak saygı eşi karşı olumlu düşünceler besleme, duygusal olarak saygı, eşi karşı duyarlı olma, ve davranışsal olarak saygı ise duygusal ve bilişsel boyuttaki olumlu tutumu eşi somut olarak yansıtırma şeklinde ele alınmaktadır (Hendrick & S. Hendrick, 2006, s. 883).

Saygı Nedir?

UNESCO'nun (2002) kabul etmiş olduğu 12 evrensel değerdn biri olan saygı, toplumsal veya romantik ilişkilerin temelinde yer alan değerdn birisidir. Saygı, öncelikle bireylerin yakın ilişkileri başta olmak üzere bütün ilişkilerde uyulması gereken bir kuraldır (Baxter, Dun & Sahistein, 2001, s.195). Türk Dil Kurumuna (TDK) göre saygı; faydalı, kutsal, kıymetli ve üstün oluşu gibi nedenlerden ötürü bir kişiye veya nesneye sevgi duyarak özenli, ölçülü ve dikkatli davranmaktır (Türk Dil Kurumu, 2020). Bütün insanlar özünde ki değere olumlu yönde katkı sağlayacak saygıyı insan olması nedeniyle hak etmektedir (S. Hendrick & Hendrick, 2006, s. 881).

Saygı, kişinin benliğinde ve toplumsal veya romantik ilişkilerinde temel değerdn birisidir (Sennett, 2019, s. 68). Başkaları tarafından saygı görmek bireyin kendisini değerli ve güvende hissetmesini sağlamaktadır. Bu durumun gerçekleşmemesi sonucunda, bireyin diğer insanlara karşı saldırgan davranması ihtimali bulunmaktadır. Saygı insanın öfke ve saldırgan duygularını uzaklaştırarak koruyucu bir işleve sahiptir (Mayseless & Scharf, 2009, s. 26).

Şentürk'e (2005) göre saygı kavramının kökü saymaktan gelir. Saygı hesaba katmak, dikkate almak ve önem vermek gibi ifadelerle açıklanabilir. Saygı insanı önemli görerek ona değer vermek, onun varlığını yok saymamak ve var olduğunu kabul etmek olarak anlaşılabilir.

Toplumsal yaşamda karşılıklı saygı duymak kişinin diğerini tanınması ile gerçekleşir. Tarafların birbirini tanınması tarafların birbirinin varlığını kabul ettiği anlamına gelir (Sennett, 2019, s. 69-70). Türk toplumunda selamlaşmak, karşı tarafı yok saymamak ve onun varlığını kabul edilmesi nedeniyle saygının bir göstergesi olarak örnek verilebilir.

Toplumda saygı kazanmak Sennett'e (2019) göre üç yol ile mümkündür. Birinci yol, kişinin kendisini öncelikle beceri ve kabiliyetlerinde geliştirmesi ile gerçekleşir. İkinci yol kişinin kendini önemsemesidir. Üçüncü yol ise saygıyı diğerlerine geri vermektir. Saygıyı diğerlerine geri vermek kişinin karakteri için en derin itibar kaynaklarından birisidir.

Saygı kavramı farklı bir açıdan ele alındığında, saygı bir tavır meselesidir. Bireyin kendine ve başkalarına karşı takınacağı bu tavır sırasındaki bilinç düzeyi önemlidir. İnsanın olumlu yönde bir benlik algısı geliştirebilmesi için kendini tanınması ve bilmesi gerekir. Bireyin kimlerin değerli olduğuna dair algısı, bilgisi ve bilinç düzeyinin oluşması ile saygı davranışı arasında ilişki vardır (Örenç, 2007, s. 1).

Saygı kavramının Maslow'un ihtiyaçlar hiyerarşisindeki yerine bakıldığında, Abraham Maslow'a göre insanlarda kendini gerçekleştirmeye yönelik doğuştan gelen bir eğilim vardır (Maslow, 2011 s. 31). İnsan güdülerinin karmaşık ve aynı zamanda birbirleri ile ilişkili olduğunu belirten Maslow insanın belirli ihtiyaçlarını beş ana sınıfta ve hiyerarşik bir yapıda ele alır. Bu hiyerarşiye göre bir st basamağa çıkabilmek için alt basamaktaki ihtiyaçların giderilmesi gerekir. Hiyerarşide en alt basamakta fizyolojik ihtiyaçlar yer alır. Bunlar, açlık, susuzluk, cinsellik, uyku gibi temel ihtiyaçlardır. İkinci basamakta güvenlik ihtiyaı yer almaktadır. nc basamakta bireyde ait olma ve sevgi ihtiyaı ortaya çıkmaktadır. Dördüncü basamakta saygı ihtiyaı (başkalarından saygı görme, başkalarına saygı gösterme ihtiyaı) ortaya çıkmaktadır. Maslow'a göre bu basamaktaki saygı ihtiyaının iki bileşeni vardır; kendini yeterli ve başarılı olarak görme gereksinimi ve beğenilme, saygı duyulma gereksinimidir (Maslowdan aktaran Schultz & Schultz, 2007 s. 672). Beşinci basamakta ise kendini gerçekleştirme ihtiyaı ortaya çıkar. Bu basamak bireyin doğuştan gelen potansiyelini ve kapasitesini keşfetmesini içermektedir. Bireyin yapması gereken şey ise gizil olan gleri doğrultusunda ilerlemektir (Maslow, 2011 s. 104).

Özsaygı

z saygı ile ilgili literatür incelendiğinde benlik saygısı ve kendine saygı gibi kavramlarla eş anlamlı olarak kullanıldığı görülmektedir. Yrkoğlu (2000) kişinin benliğini beğenmesi ya da beğenmemesi sonucu benlik saygısının meydana geldiğini belirtmiştir. Yrkoğlu, özsaygıyı bireyin benliğini değerlendirmesi ve değerlendirme sonucu kendini onaylamasıdır şeklinde ifade etmiştir. Özsaygı, kişinin kendisini değerli görmesi ve kendisine güven duymasıdır.

Kişi kendini yargıladığında eğer sonuç olumlu ise kişi kendini mutlu ve güçlüklerle savaşabilecek kadar iyi hisseder. Eğer kendini yargıladığında sonuç olumsuz ise kişinin yaşamında huzursuzluklar ve sıkıntılar olacaktır (Reçber, 2011, s. 116).

Benlik saygısının farklı bir tanımı da şöyledir: Bireyin geliştirdiği benlik algısı ile bireyin oluşturduğu idealindeki benliği karşılaştırmasıdır (Tzn, 2010, s. 53). Bir kişinin benlik saygısına sahip olabilmesi için kişinin önemli özelliklere sahip olması gerekmez. Bireyin zsaygı gelişiminde, benliğini aşağılarda veya yukarılarda görmesinden ziyade bireyin kendisinden memnun olup olmaması önemlidir (Doğru & Peker, 2000, s. 315).

Benlik saygısı psikologlar tarafından genel olarak benlik bilinci ile açıklanmaktadır. Gurney'e (1988) göre benlik saygısı, benlik bilincinin kişiye özgü değerlendirilmesidir. Burns benlik bilincini, başkalarının kişi hakkında ne düşündüğü ile açıklar. Benlik saygısı yaşamın ilk yıllarından itibaren edilen deneyimler tarafından şekillenmektedir. Çocukluğun başlarında benlik bilinci dolayısıyla benlik saygısı çok değişkendir. Çocuklukta benlik saygısı başkalarının verdiği tepkiye dayalı olarak oluşur (Plummer, 2011, s. 24). Çünkü dünyaya yeni gelen bir bebeğin kendi değerini ölçecek bir ölçeği yoktur. Çevresindekilerin ona verdiği değere güvenmek mecburiyetindedir (Satir, 1972, s. 24).

Kişinin bulunduğu çevre içinde sağlıklı, başarılı, mutlu ve uyumlu yaşamasına katkı sağlayan özsaygı gelişiminde aile önemli bir yere sahiptir. Erken yaşlarda gelişmeye başlayan benlik saygısı üzerinde ebeveynlerin önemli bir rolü vardır. Bireyin dünyaya gözünü açtığında ilk gördüğü aile ortamı olduğu için ilk iletişim kurduğu bireyler de genellikle anne ve babaları olmaktadır. Bu nedenle yetişkinler çocukların benlik saygısı oluşumunda önemli rollere sahiptirler. Çocuğun algıladığı ebeveyn ilişkileri ve ebeveynlerin çocuk yetiştirme tutumları ile benlik saygısı arasında önemli bir ilişki vardır (André & Lelord, 2019, s. 87).

Bireyler çoğunlukla diğerlerinin değerlendirmelerinden bir dereceye kadar etkilenirler. Fakat çocukluk deneyimleri olumlu olan bireyler kendilerini daha gerçekçi değerlendirebilir ve diğerlerinin onayına daha az ihtiyaç duyarlar (Plummer, 2011, s. 21). Benlik saygısı düşük olan çocuklar, etkileşimde olduğu kişilerin söylediklerini kendisi ile ilgili olumsuz düşünceleri onaylamak için kullanmaya başlar. Benlik saygısı düşük olan çocukların kendi kendilerine anlattıkları olumsuz hikâyeler kim olduklarını etkiler (André & Lelord, 2019, s. 24). Böyle bir çocuk başarılı olması gerektiği düşüncesinden kurtulamayarak başkalarının onayını almaya çalışan bir yetişkin olur (Storr, 1989, s. 96).

Tice'e (1991) göre düşük benlik saygısına sahip olan kişiler, yakın ilişkilerinde iddiasız, kendilerini ifade etmekte güçlük çeken ve geri çekilme eğiliminde olan kişilerdir. Bu özellikleri çoğu zaman eşlerinin istediği gibi davranmalarına neden olur. Bu durum ise yaşanan ilişkide istismar davranışlarının ortaya çıkması açısından risk oluşturur.

Hayata uyum sağlayabilmek ve başarılı olmak için benlik saygısının olumlu yönde gelişmesi gerekir. Benlik saygısı yüksek olan kişilerin yüksek ruhsal gelişim düzeylerine erişmesi ile hayatta yerini alması beklenir. Benlik saygısı insanların fikirleri ve davranışları üzerinde

etkili olması nedeniyle, kişilerin gelişim ve sosyalleşme problemlerinde kişiye yardımcı olacaktır (Yıldız & Çapar, 2010, s. 105).

Ayrıca kişinin özsaygısının yüksek seviyelerde olması akademik başarı düzeyini olumlu anlamda etkilerken, bireyin olumsuz toplumsal ilişkilerden uzaklaşmasına yardımcı olur. Hayatında algıladığı kontrolünün yüksek olmasına ve aynı zamanda daha az ruhsal sıkıntılar yaşamasına ve daha mutlu olmasına yardımcı olur (Eryılmaz, 2009, s. 25).

Sosyal ilişkiler yönünden özsaygısı düşük kişiler ile özsaygısı yüksek kişiler arasında bazı farklılıklar vardır. Özsaygısı düşük olan kişiler kabul gördükleri ve onaylandıkları ortamları tercih etmeye yatkındırlar. Olumsuz tepkilerle başa çıkmakta zorluk çekmeleri gibi nedenlerle onaylanmadıkları ortamlardan uzak durma eğilimindedirler (Jones, 1963).

Özsaygı düzeyi yüksek olan kişiler kendilerine güven duyarlar. Kendilerini beğenirler, kendilerini kolayca kabul ederler ve severler. Aynı zamanda diğer insanlara karşı da pozitif tutuma sahiptirler. Olumlu bir psikolojiye sahiptirler (Doğru & Peker, 2000, s. 315).

Nörolog Lisa Eliot (1999) tarafından yapılan çalışmada annesi depresyonda olan ve olmayan yaklaşık bir yaşındaki bebekler incelenmiştir. Annesi depresyonda olan bebeklerin farklı bir sinirsel yapıya sahip olduğu ve neşeli bir iletişim sırasında bile beynin sol yarım küresinin (duygusal bölümü) aktivasyonun daha az olduğu sonucuna varılmıştır.

Sağlıklı benlik saygısı Bandura'nın (1971) öz etkinlik kavramı ile ilişkilidir. Bireyin bir şeyi yapabilmesi yaşamını etkileyen olayları etkileyebileceğini gösterir. Bandura'ya göre öz yeteneklerinin yüksek olduğuna düşünen bireyler, zor işlerde ve sorun çözmede öz yeteneklerinin düşük olduğunu düşünen insanlara göre daha başarılıdır. Bandura'ya göre zamanla kendini denetleme, dış uyarıcılardan daha güçlü bir hal almaya başlar. İnsanın kendini hor görmesi ve küçümsemesi kadar yıkıcı bir ceza olmadığını belirtir.

Kendine saygı bireyin bilincinin başlangıcı ile bağlantılı olarak oluşur ve farkına vardıkları bu kişiye bakışları kendine saygıyı oluşturur (André & Lelord, 2019, s. 87).

Kendine saygı üç unsurdan oluşmaktadır. Bu unsurlar kendini sevmek, kendini görme biçimi ve kendine güvendir. Kendini sevmek, kendine saygının en temel unsurudur. Bireyin koşulsuz bir şekilde bütün kusurlarına rağmen kendisine değer vermesidir. Kendine güvenin ikinci temel unsuru olan kendini görme biçimi, bireyin nitelikleri ile ilgili doğru veya yanlış değerlendirmelerinden oluşur. Kendini görme biçiminde önemli olan niteliklerin gerçekliği

değildir. Bireyin bu niteliklerin kendisinde olduğuna inanmasıdır. Kendine saygıyı oluşturan üçüncü unsur olan kendine güven ise eylemlerle ilgilidir. Örneğin bireyin beklenmedik durumlarla karşılattığı zaman nasıl davrandığı ya da herhangi bir olumsuzluk durumunda boyun eğici davranışlar sergileyip sergilememesi bireyin kendine güveni ile alakalıdır (André & Lelord, 2019, s. 20).

Kendine güven önemli bir ölçüde ailede ya da okulda verilen eğitimle kazanılır. Çocuğa bu ortamlarda sözel olarak veya davranışlarla aktarılan yaşantılar kendine güveni etkiler. Ancak çocuklar sözel ifadelerden ziyade eylemlerle aktarılan davranışlardan daha çok etkilenirler (André & Lelord, 2019, s. 21).

Bazı araştırmacılara göre kendine saygı, bireyin bağımsız ve farklı alanlarda ki tepkilerinden oluşan bir bütündür. Örneğin, bireyin duygusal alanda kendisine saygısı tam iken mesleki alanda kendisine saygısı düşük olabilmektedir. Bunlarla birlikte bazı araştırmacılara göre kendine saygıyı bu şekilde kategoriler halinde incelemek doğru değildir. Birçok kişinin belli bir alandaki başarısı veya başarısızlığı hayatının diğer alanlarını da etkileyebilmektedir (André & Lelord, 2019, s. 24).

Duygu ve Duygu Kuramları

Literatürde farklı şekillerde tanımlamaları ve sınıflamaları bulunan duygu kavramı Latince hareket anlamına gelen “emote” kelimesinden türemiştir (Frijda, 1988; Izard, 1992; Goleman, 1996). Goleman’a (2007) göre duygu kavramı bir tür his ve buna özgü belirli düşünceler, psikolojik ve biyolojik durumlar ile bir dizi hareket eğilimi olarak tanımlanmıştır. Duygular bireyin harekete geçmesini sağlayan temel öğelerdir ve beraberinde bazı fizyolojik belirtileri de meydana getirirler (Goleman, 1996). Örneğin korku hisseden bir insanın kalp atışlarının hızlanması ortaya çıkan fizyolojik belirtilerden biridir.

Kişilerin sahip olduğu duygular tesadüfen ortaya çıkmazlar. İnsan vücudunda ki diğer organlar gibi duygularında işlevleri vardır. Duyguların işlevi genel olarak kişinin topluma ve doğaya uyum sağlamasına yardımcı olmaktır. Topluma ve doğaya uyum sağlayan kişi bu sayede hayatta kalma ihtimalini arttırmaktadır. Örneğin tehlike anında kişi korkarak bulunduğu yerden kaçır ve bu sayede hayatta kalma ihtimalini artırır (Dökmen, 2000).

Bireylerin duygusal tepkileri birbirinden farklılık göstermektedir. Her bireyin kişilik yapısına göre değişen kendine özgü duygulanım özellikleri vardır. Bireyler arasındaki bu duygusal farklılıklar normaldir. Aksine olaylar karşısında hiçbir tepki verilmemesi veya aynı tepkilerin verilmesi ruhsal bozukluklara işaret edebilir (Köknel, 1997). Duygusal olgunluğun önemli bir belirtisi, insanların farklı düşünüp, farklı hissedip, farklı tepkiler verebileceklerini anlamaktır. Özellikle romantik ilişkilerde çiftlerin kabul etmesi gereken tek bir gerçek varmış gibi davranmamaları gerekir (Lerner, 2019, s. 39).

Duyguların meydana geliş biçimleri ve vücuttaki fizyolojik değişimlerle etkileşimi üzerine farklı kuramsal açıklamalar vardır. Duygular konusunda sistemli ilk görüş Darwin tarafından geliştirilmiştir. Darwin, hayvanlar üzerine yaptığı incelemelere dayanarak utanç, gurur, sıkılma, kıskançlık, öfke ve merak gibi insanların yaşadığı bütün duyguları hayvanların da yaşadığını iddia etmiştir. Duyguların ifadesi hayvanlarda ve insanlarda aynı amaca yöneliktir. Kaşlarını çatma, gülümseme, sert bakma tüm canlıların biyolojik yapısından kaynaklanan bir süreç olduğunu savunur (Tavris, 1982, s. 32).

Darwin gibi duyguları biyolojik temellere dayalı olarak açıklayan William James ve Carl Lange tarafından ortaya konulan James-Lange kuramına göre, insan bedeni çevreden gelen belli uyarılara tepkide bulunur ve kişi bedeninin bu tepkisinin farkına vardığında heyecan duyar ya da duygu yaşar (Cüceloğlu, 1993). James- Lange kuramına göre, önce fizyolojik değişiklikler, daha sonra duygular ortaya çıkmaktadır (Kısaç, 1997, s. 50). Örneğin, bir engellenme durumunda bireyde çeşitli hormonlar nedeniyle kan basıncı yükselir. Daha sonra birey bedenindeki bu değişikliklerin farkına vardığında öfke duygusunu algılar. İnsan öfkelenildiği için kan basıncı artar fakat James-Lange kuramına göre kan basıncı yükseldiği için öfkelenir diye belirtilmektedir. Ona göre duygusal yaşantı davranışı izler.

James-Lange kuramının eksiklerini gidermeyi amaçlayan Walter Cannon ve Philip Bard'ın ortaya koydukları Cannon-Bard kuramının merkezini hipotalamusun fonksiyonları oluşturur. Çevrede bulunan heyecan verici uyarıcı hipotalamusu etkilediğinde hipotalamus iki görevi aynı anda yapar. Bunlardan biri fizyolojik değişiklikleri ortaya çıkararak sinir sistemini uyarması diğeri ise beyin kabuğuna sinirsel akımları göndererek duyguları oluşturmaktır. Cannon-Bard kuramına göre duygular ve fizyolojik tepkiler aynı anda ortaya çıkmaktadır. Organizma duygularla birlikte aynı zamanda fiziksel tepkiyi de oluşturmaktadır (Cannon, 1987, s. 567).

Psikodinamik kurama göre bilinç ve biliçaltı süreçler bireyin davranışlarını ve duygularını etkileyen önemli yapılardır. Freud'un psikanalitik kuram açıklamalarında buz dağının üstünde kalan kısmı bilinci oluştururken buz dağının altında kalan kısmı bilinçaltını oluşturmaktadır. Bilinç, dış dünyadan ya da bedenin içinden gelen algıları fark edebilen zihin bölgesidir. Bedensel algıları, düşünce süreçlerini ve heyecansal durumları da kapsar. Bilinç öncesi, dikkatin zorlanmasıyla bilinç düzeyinde algılanabilen zihinsel olayları ve süreçleri içerir. Bu içerikte, gerçekliğe ilişkin sorunları çözmeye çalışmak gibi gelişmiş düşünce biçimlerinin yanı sıra, düş kurma gibi ilkel süreçler de bulunur. Bilinçdışı, genel anlamda, bilinçli algılamamanın dışında kalan tüm zihinsel olayları, dolayısıyla bilinç öncesini de içerir. Dinamik anlamda ise bilinçdışı, engellenmesi nedeniyle bilinç düzeyine ulaşma olanağı olmayan zihinsel süreçleri içerir. Bu içerik, gerçekliğe ve mantığa uymayan ve insanın içinden geldiğince doyurulmak istenen dürtülerden oluşur (Geçtan, 1984).

Sosyo-kültürel kurama göre duygular, kalıtsal değil, öğrenilmiş davranışlardır. Duygusal değerler, beklentiler, davranış biçimleri toplumsal ve kültürel ortamda belirlenir, üretilir, işlenir ve değerlendirilir. Bu nedenle toplumsal ve kültürel ortamdan bağımsız, öğrenmeden uzak duygusal tepkiler olamaz. Duygular, bireyin fizyolojik doğasından kaynaklansa da biçimlenmesi, yorumlanması ve işlenmesi kültürel ortamın ürünüdür. Bandura (1971,1973) tarafından geliştirilmiş modelleri temel alan Sosyal Öğrenme Modeli romantik ilişkilerde şiddetin başlangıçta çocukluk dönemi model almalarıyla oluştuğu hipotezini öne sürer. Sosyal Öğrenme Kuramı yerleşmiş ailesel çatışmaların, sıklıkla akran ve aile ilişkileri gözlemlenmesi ile öğrenildiğini belirtir (Bowen, 1978; Mihalic & Elliott, 1997).

Sosyobiyolojik kurama göre sosyal bir varlık olan insan toplumsal davranışlar sergiler. Bireyin çevreye uyumunu sağlayan duygular için de benzer bir süreç işlemektedir. Duygular işlevseldir ve türün devamına yöneliktir. Örneğin, mutluluk insanların birbirlerine yaklaşmalarını sağlayarak türün devamı için gerekli bir duygudur (Yıldırım, 2020).

Duyguların oluşumunu bilişsel süreçlerle açıklayan kuramlara göre bedendeki fizyolojik değişikliklerin şekillenmesinde algı, deneyimlerin kodlanma ve geri çağırılma şekilleri, düşünme şekilleri gibi zihinsel süreçler etkilidir. Stanley Schachter ve Jerome E. Singer kuramına göre duyguların oluşumunda bilişle ilgili faktörler önemli bir yer teşkil etmektedir. Schachter ve Singer fizyolojik temelli kuramlardan farklı olarak her bir duygu durumuna ilişkin fizyolojik temel bulmanın çok zor olduğunu ileri sürmektedirler. Duyguları farklılaştıran unsurlar, onlara atfedilen bilişsel değer yargılarıdır. Olayları hatırlama,

algılayış ve işleme biçimleri, düşünce yapıları gibi zihinsel süreçleri barındıran bilişsel faktörler duyguların oluşmasında etkilidir. Duyguların farklılaşmasında ve bireylere özgü değişimler göstermesinde bilişsel faktörler önemli bir rol oynamaktadır.

Bu kuram fizyolojik uyarılara yanıt olarak bilişsel etiketler oluşturmaya dayalı bir deneyim sunar. Bu kuramın açıklamalarına göre duygusal bir durum ya da uyarım duyu organları tarafından hissedilir. Bu algılamayı otonom sistemdeki uyarılma durumu takip eder. Bu sempatik uyarılma durumuna belirgin bir bilişsel etiketleme durumu eşlik eder. Bu etiketleme durumu kişinin içinde bulunduğu ortam, bağlam, geçmiş deneyimleri ve beklentileri tarafından şekillenir. Bu noktada bu kuramda farklı olarak bir geri bildirim mekanizması bulunmaktadır. Bu yolla birey karşılaştığı durumları geçmiş deneyimleri doğrultusunda değerlendirmektedir (Yıldırım, 2020).

Duyguları Yönetme Becerisi

Duygusal olgunluğun önemli bir belirtisi olan ve duygularla ilgili literatürde önde gelen kavramlardan biri de duyguları yönetme becerileridir. Hodson & Wertheim (2007) göre duyguları yönetme becerisi, bireyin duygularını tanıması, anlaması, özümlemesi ve düzenlemesi olarak tanımlanmıştır. Erdoğan (2008) göre ise duyguları yönetme becerisi, bireyin duygularını kontrol ederek, tutarlı ve dürüst davranması, değişimler karşısında kendisini ayarlaması ve uyum göstermesi olarak tanımlanmıştır.

Duygularını yönetmeyi bilen insanlar, duygusal deneyimleri tecrübe ederken aynı zamanda duyguların nasıl yaşandığına ilişkin farkındalık düzeyi yüksek olan kişilerdir. Bu kişiler duyguların olumsuz etkilerinden etkilenmemekte ve ayrıca duygularını doğru şekilde kontrol etmekte ve düzenlemektedir. Bu nedenle de duyguların iyi yönetilememesi sonucu oluşan davranışsal problemleri yaşamamaktadır. Stresli bir durum karşısında duygularının altında ezilmemektedir (Kozan, Kesici & Baloglu, 2017, s. 196). Bu anlamda bireyin duygularının farkında olması, onları yöneterek kontrol edebilmesi, düzenlemesi ve bu becerilerini geliştirerek yüksek düzeyde duygusal zekaya sahip olması partner saygısı üzerinde kolaylaştırıcı bir etmen olarak görülebilir (Kozan, Kesici & Baloglu, 2017, s. 196).

Yakın ilişkilerde ve özellikle romantik ilişkilerde duyguların doğru şekilde ifade edilmesi önemlidir. Yakın ve romantik ilişkilerde kişi partneriyle sık sık vakit geçirmektedir. Bir

kişiyile sık sık beraber olmak ilişkideki baskın duygunun pekiştirilmesine neden olmaktadır. Aradaki ilişkinin olumsuz olması böylelikle eşler arasındaki gerilimin daha fazla artmasına neden olabilmektedir. Sürekli temas halinde olmak aradaki duyguların yoğunluğunu arttırmaktadır. Yapılan araştırmalar da incelenen polis kayıtlarına göre şiddet olaylarının çoğunun, eşler, arkadaş veya komşu gibi yakın ilişkiler arasında görülmesi bu durumu açıklamaktadır (Pines, 2017, s. 46).

Duyguların önyargısız bir şekilde ifade edilmesi kişiler arası ilişkilerde özellikle de aile içi iletişimde önemli bir role sahiptir. Çünkü çocuklar iyi birer gözlemcidirler. Aile içinde çocuklarla kurulacak iletişimde dikkat edilmesi gereken bazı temel noktalar vardır. Bunlar emir vermek, tehdit ve gözdağı vermek, aşağılamak, yargılamak, alay etmek gibi iletişim dilleri kullanmaktan kaçınılmalıdır. Bu tür iletişim dillerinin yerine, çocuklara kendilerini güvende ve rahat hissedeceği sağlıklı iletişim kanalları kullanılmalıdır (Soylu, 2017, s. 134).

Duyguları karşı tarafın kişiliğine saldırmadan, açık ve içten bir şekilde ifade etmek, paylaşımda bulunulan kişi tarafından da olumlu karşılık bulacaktır. Bu şekilde kurulan iletişimde başkalarının düşüncelerine saygı duyulmuş olmaktadır (Soylu, 2017, s. 134).

Shipman, Zeman, Penza & Champion (2000)'a göre, duyguları yönetmede bazı kategoriler ele alınmaktadır. Birincisi diğer bireylerin duygusal ifadelerini kodlama ve çözme ile bunlara uygun duygusal ifadeler ortaya koymaktır. İkincisi diğerlerinin duygu ifadelerine uygun tepkiler vermek ve duygusal ifadelerin altında yatan nedenleri ve sonuçları anlamaktır. Üçüncü ve son olarak ise duygusal deneyimlere ve ifadelere uygun olarak duyguları düzenlemektir. Bunun yanı sıra Lewiss (1993), kuramsal olarak duyguları yönetme becerilerini bazı süreçlerle açıklamaktadır. Bu süreçler, fizyolojik tepkileri fark ederek duyguları etiketleme ve duyguları ifade ederek başa çıkma şeklindedir.

Yapılan araştırmalarda duyguların, bireyin bilişsel süreçleri ve davranışları üzerinde etkili (McCraty, Atkinson, Tomasino, Goelitz & Mayrovits, 1999), duyguları yönetme ve düzenlemenin kişinin psikolojik sağlığı açısından önemli olduğu tespit edilmiştir (Çalışır, 2009; Çelik & Kocabıyık, 2014; Francis, 1994; Özbay, Palancı, Kandemir & Çakır, 2012).

Sonuç olarak duyguları yönetme ve düzenleme becerileri gelişim dönemleri boyunca kişinin psikolojik sağlığını ve kişilerarası ilişkilerini etkileyen bir yapı olarak ortaya çıkmaktadır. Bu araştırmada da üniversite öğrencilerinin duyguları yönetme becerileri ve algılanan ebeveyn ilişkilerine göre partner saygı düzeylerinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Duyguları Sözel Olarak İfade Edebilme

Bireyin duygularını fark etmesi ve ifade etmesi kişilerarası iletişimin önemli bir parçasıdır. Duyguları ifade etmede veya duygusal farkındalıkta herhangi bir problemin kişiler arası ilişkiler ve toplumsal işlevler üzerinde olumsuz etkileri vardır (Robinson ,vd., 2003).

Bireyler duygularını birçok yöntemle ifade edebilirler. Duyguların ifade ediliş biçimlerinde kişilerarası farklar olabilir (Beck, 2001). Örneğin bunlardan bazıları beden dili veya duyguları sözel olarak ifade edebilmektir. Hissedilen duyguların söze dökülerek ifade edilmesi duyguları sözel olarak ifade etmek anlamına gelir (Ergin, 2000).

Duyguların sözel olarak ifade edilmesi veya edilmemesi kişinin içinde bulunduğu ortama gösterdiği tepki biçimini ve bu tepkiler de çevreye olan uyumunu etkiler (Rottenberg & Vaughan, 2008, s. 125). Duyguların toplumsal uyumu bozmayacak şekilde ortaya çıkması birey ve toplum için en sağlıklı yoldur (Köknel, 1997, s. 67-75).

Duyguların uzun süre denetim altında tutularak bastırılması bu duyguların bir süre sonra farklı biçimlerde tekrar ortaya çıkmasına neden olabilir. Oysa duyguların ifade edilmesi, iletişim sürecinde karşı tarafın olayları daha iyi anlayabilmesine, empati yapabilmesine ve davranışını değiştirmek istemesine katkı sağlayabilir (Beck, 2001).

Duyguları Tanıyabilme ve Kabul

Sosyal bir varlık olan insan yaşamını sürdürebilmek için motivasyon kaynağı olan duygulara ihtiyaç duyar (Dökmen, 2000). Hayatı boyunca çeşitli duygular yaşama potansiyeline sahip olan insan genellikle iç içe birçok duygu yaşar. Fakat çoğu zaman duygu durumunu ifade ederken genel bir duygulanımdan söz eder. Örneğin “mutsuzum” der. Bu durumun sebeplerinden bazıları bazen bireylerin içinde bulundukları duygu durumunu paylaşmak istememesi bazen de bireylerin duyguları tanımlama ve ayırt etme becerilerinin yetersizliğinden kaynaklanabilir (Özmen, 2020).

Bireyin hissettiği duyguları anlamlandırması ve kontrol edebilmesi için en kısa yol duyguları üzerine konuşabilmesidir (Ergin, 2000). Bireyin kendisini tanıyabilmesi için duygularının farkında olması, duygularını tanımlayabilmesi ve ayırt edebilmesi önemli yer tutar. Kendinin ve diğer insanların duygularının farkında olunması kişisel ve sosyal ilişkilerde iyi oluşun önemli bir parçasıdır.

Birey hayatı boyunca çeşitli duygular yaşama potansiyeline sahiptir. Fakat birçok insanın bazı duygulara karşı önyargıları mevcuttur ve o duyguyu yaşamayı kendilerine yakıştıramazlar. Örneğin yas sürecinde çoğu kişi yaşadığı olumlu birçok duyguyu kabullenmek ve ifade etmek istemez. Oysa hissedilen duygunun kabul edilmesi o duygunun etkisine girerek bireyin istemediği şeyler yapacağı anlamına gelmemektedir.

Bireyin kendi duygularını fark etmesi ve en azından kendisine ifade etmesi faydalıdır. Çünkü fark edilemeyen duygular ve istekler bireyi yönetir. Fark edilen duygular ve istekler birey tarafından yönetilir (Dökmen, 2000). Birey için duyguların farkında olunması, kontrol tepkisini artırmak ve davranışsal tepkileri değiştirmek için önemli fırsat oluşturur.

Duyguları Olduğu Gibi Gösterebilme

Birçok insan kendisini ya doğru ifade edemediği için veya eksik tanımlamalarda bulunduğu için ya da yanlış ifade ettiği için anlaşılamamaktadır. Bu durum da onları mutsuz etmektedir.

Kendi olumlu ve olumsuz duygularını açığa çıkaramayan insanlar, birçok ruhsal ve organik sorunların tehdidi altındadırlar (Yavuzer, 2012).

Davranışların gerisinde bilinçli ya da bilinçdışı duyguların varlığı kabul edilmekte, bunların bastırılmadan, tam olarak yaşanmasının psikolojik sağlık için gerekli olduğuna inanılmaktadır (Kuzgun, 1973).

Olumsuz Bedensel Tepkileri Kontrol Edebilme

Öfke, korku, heyecan gibi yoğun duygular kişide ruhsal hasarların yanında fiziksel hasarlara da yol açabilmektedir. Bu gibi duyguların kişinin bedenine zarar vermesini önlemek amacıyla birçok farklı başa çıkma yöntemleri bulunmaktadır (Steininger, 2019, s. 45).

Freud tarafından geliştirilen savunma mekanizmaları içerisinde yer alan somatizasyon savunma türünde kişi saldırganlık dürtülerini organlarına yöneltir. Kabul edilemez dürtülerini baskılayarak bedensel yakınmalar aracılığıyla yansıtır (Geçtan, 2018, s. 91).

Vücut dili genellikle bilinçli işleyen ve kontrol edilmesi kolay bir şey değildir. Örneğin kişi kendini güvensiz hissettiğinde istemsizce ellerini ovuşturur (Steininger, 2019, s. 97).

Stres, kişinin sosyal ve fiziksel çevresindeki olumsuz koşullar nedeniyle psikolojik ve bedensel sınırlarının üzerinde harcadığı çabadır (Cüceloğlu, 1993). Kişi kapasitesini aşan çevresel beklentilerle karşılaştığı zaman strese girer (Seltzer & Kalmuss, 1988). Stres oluşumunda önemli bir diğer etken ise kişilerin yaşadıkları olayları algılama ve anlamlandırma biçimleridir (Kılınçer, 2012). Romantik ilişkilerde bireyin stres seviyesinin yüksek olması şiddete başvurma ihtimalini artırmaktadır.

Başa Çıkma

İnsanlar hayatları boyunca her an mutlu olamazlar. Çünkü mutluluk çabuk tüketilen ve yenilenmesi gereken bir duygudur. Örneğin evi, işi, arabası ve sosyal ilişkileri yönünden eksikliklerini tamamlayan bir kişi de kendini mutsuz hissedebilir. Bu nedenle birey için her zaman keyfinin yerinde olması gibi bir durum mümkün olmamaktadır. Bunun için bireyin yaşanan olumsuzluklarla başa çıkmayı öğrenmesi gerekir (Schmid, 2019, s. 30). Çünkü romantik ilişkilerde yaşanan problemler bastırıldığında veya görmezden gelinerek üstü kapatıldığında ilişkide çözümü daha zor tıkanmalara sebep olunabilir. Çiftler arasındaki anlaşmazlıkların başlamasıyla birlikte çiftler birbirlerine öfke duyabilir veya birlikteliklerinde ki uyum bozulabilir. Böyle bir durum da ilişkilerin sona ermesine zemin hazırlar (Kılınçer, 2012). Çatışmadan çekinilerek kaçınmak sanılanın aksine ilişkilerde tahribat düzeyi daha yüksek şiddet davranışlarını meydana getirebilir (Foss, 1980). İlişkide yaşanan anlaşmazlıklar sayesinde partnerler kendilerini ifade ederek yanlış anlaşılmanın önüne geçebilir ve süreci ilişkileri adına olumlu yöne çekebilirler (Solmuş, 2010).

Ayrıca modern toplumda insan giderek her alanda anlam yoksunluğu çekmeye başlamıştır. Özellikle kendi hayatını anlamlandırmada zorluk çeken insanın olumsuzluklarla başa çıkma düzeyi de aynı oranda azalmaktadır. Çünkü insanlar bir anlam gördükleri durumda kendilerini daha güçlü hissederler (Schmid, 2019, s. 59).

Kişi psikolojik bütünlüğünü sürdürebilmek ve benlik değerini korumak amacıyla moral bozucu olaylar karşısında bazı savunma mekanizmalarını kullanır. Birey içinde bulunduğu duruma göre birden fazla savunma mekanizmasını bilinçdışı süreçlerle geliştirip kullanabilir. Fakat birey kullandığı bu savunma mekanizmalarının anlamının farkında değildir (Geçtan, 2018, s. 63).

Freud ve ölümünden sonra kızı Anna Freud tarafından geliştirilen benin içe ve dışa karşı seçtiği bazı savunma mekanizmaları şu şekildedir (Freud, 2011, s. 121). Baskı, yadsıma, neden bulma, yansıtma, ödünleme, yüceltme, özdeşleşme, içselleştirme, yön değiştirme, duygudaşlık, duygusal soyutlama ve karşıt tepki olmak üzere birçok savunma mekanizması tanımlanmıştır (Geçtan, 2018, s. 80-92).

Savunma mekanizmalarından biri olan özdeşleşme, çocuk ya da ergenlerin gelişim sürecinde örneğin, erkekse babasına, kızsaa annesine benzemeye çalışması şeklinde taklit yoluyla öğrenmenin bir parçasıdır. Yetişkinlik döneminde özdeşleşme daha çok kişinin değerini korumaya yöneliktir. Yetişkinlik döneminde ki insanlar işleriyle, sosyal ilişkileriyle, özel ilgi alanlarıyla, çocuklarının başarıları ve birçok gruba özdeşim kurabilmektedir. Fakat birey kişisel yeterliliklerini, özdeşim kurduğu gruba aşırı derecede bağladığı zaman özdeşleştiği grubun yetersiz kalması durumunda kendisine olan saygısını kolayca yitirebilir (Geçtan, 2018, s. 82).

Ayrıca bağlanma tarzları da yetişkinlerin olumsuz durumlarla başa çıkma becerilerini etkilemektedir. Örneğin, Stein ve arkadaşları (1998) tarafından yapılan çalışmada, evli çiftlerin kaygı verici bir durumla karşılaştıklarında verdikleri tepkiler incelenmiştir. Araştırmanın sonucunda kaygılı bağlanma tarzına sahip kişilerin eşlerinden uzaklaşma eğilimi gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Güvenli bağlanma tarzına sahip eşlerin ise birbirine sözlü ve fiziksel olarak destek olduğu sonucuna varılmıştır.

Öfke ve Öfkeyi Yönetme

Öfke, bireyin istek ve ihtiyaçları engellendiğinde, beklentileri gerçekleşmediğinde, haksızlık ve adaletsizliğin algılandığı ve benliğine yönelik tehdit oluşturan durumlarda karşıdakine gönderilen bir mesaj veya fizyolojik belirtiler şeklinde ortaya çıkan tepkidir (Kısaç, 1997, s. 36). Ayrıca öfkeye neden olan diğer etkenler arasında, model alma, memnuniyetsizlik, benlik saygısının kaybolması, sosyal normların ihlal edilmesi, ahlaksızlık ve kötülük içeren davranışlar yer almaktadır (Averill, 1983).

Öfke, mutluluk üzüntü, korku ve nefretten oluşan beş temel duygudan birisidir (Kennedy, 1992). Öfke, nefret ve üzüntü gibi bazı duygular zor duygular olarak nitelendirilir. Yaşanılan bu duyguları yok saymak mümkün değildir. Çünkü güçlü duygular bir süreliğine

bastırılabilir fakat bastırılan bu duygular birikerek daha şiddetli bir duygu patlamasına sebep olabilir. Yaşanılan bu sürecin sonucunda ise kişi kırgınlıkla birlikte utanç hissedebilir. Kişi hatalarından dolayı eleştirildiğinde, reddedildiğinde veya dışlandığında kendini değersiz hissederek bu durumu utanç verici bulabilir. Hissedilen bu utanç duygusunu bastırmak için enerji harcamaya başlar (Steininger, 2019, s. 44). Böylece kişi biriktirme-boşaltma-suçlanma-yeniden biriktirme şeklinde kısır bir döngünün içine girmiş bulunur (Geçtan, 2020, s. 67). Fakat burada yaşanılan kısır döngünün farkında olunması kişinin özsaygı kazanmasına yardımcı olacaktır (Steininger, 2019, s. 44).

Bireyler öfke hissettiklerinde sadece utanç duygusu yaşamazlar. Öfkelerinin haklı bir gerekçesi olup olmadığını da sorgularlar. Öfke hissedilmesinin bir nedeni vardır fakat bir nedeni olsa bile hissedilen öfkenin yıkıcı bir şekilde açığa çıkması sorunu çözmeyecektir. Kavga ve suçlama gerilimi artıracak gibi sonucu da değiştirmeyecektir. Öte yandan etkisiz bir kavga sürecini başlatarak diğerine gösterilen tepki, kişinin iletişim sürecinde kendini gözlemesini engelleyecektir (Lerner, 2019, s. 11). Öfke, kırgınlık gibi yoğun duygular yaşanırken kişinin duygularını fark ederek, olumsuz bir iletişim süreci ba şlatmadan, duygularını yapıcı ve çözüme dayalı bir şekilde ifade etmesi, sağlıklı iletişim kurmasını sağlayacaktır (Steininger, 2019, s. 44).

Bir insanın öfke hissetmesi durumunda verebileceği birçok tepki vardır. Kişi öfkesini açıkça yaşayabilir, bastırabilir, erteleyebilir veya tepki vermeden ortamdan uzaklaşabilir. Fakat yaşama etkin bir şekilde katılabilmesi için vereceği tepkiler belli bir yaratıcılığı ve esnekliği gerektirir (Geçtan, 2020, s. 73). Romantik ilişkilerde bu tür sorun çözme becerisine sahip olmayan kişilerin olumsuz yollara başvurdıkları araştırmalar ve istatistikler aracılığıyla ortaya konulmuştur (Helvacı, 2012). Öfkenin işlevsel bir şekilde kullanılması öncelikle kişinin benliği ile alakalıdır. Benlik oluşumu ise aileden veya aile üyelerinden soyutlanarak düşünülemez (Lerner, 2019, s. 103).

Erkekler duydukları öfkeyi açıkça ifade ederken kadınlardan öfkelerini bastırmaları beklenir (Lerner, 2019, s. 10).

Lerner'a (2019) göre öfkeyi romantik ilişkilerde değişim sağlamak amacıyla kullanmak için dört alandaki becerileri geliştirmek gerekir. Bunlar;

1. Öfkenin gerçek kaynaklarının farkına varmak,
2. İletişim becerilerini öğrenmek,

3. Verimsiz etkileşim modellerini gözleyerek bunlara müdahale etmeyi öğrenmek,
4. Diğerleri tarafından verilen tepkiler ile başa çıkmayı öğrenmek.

Öfke, korku, heyecan gibi yoğun duygular kişide ruhsal hasarların yanında fiziksel hasarlara da yol açabilmektedir. Bu gibi duyguların kişinin bedenine zarar vermesini önlemek amacıyla birçok farklı başa çıkma yöntemleri bulunmaktadır (Steininger, 2019, s. 45).

Algılanan Ebeveyn İlişkileri

Ebeveyn ilişki tutumu bireyin yetiştirilmesinden, ileride beraber olacağı kişiye, kendi ailesinde var olan, anne ve baba ilişki tutumlarını, duygu ve düşüncelerini ya da davranış biçimlerinin yansıtılması şeklinde tanımlanmaktadır (Çelik & Öziş, 2016, s.67).

Çocukla anne-babası veya bu rolün yerinde olarak bakım veren yetişkinler arasındaki duygusal ilişkilerin nasıl algılandığı romantik ilişkileri etkilemektedir. Algılanan ebeveyn ilişkileri, bireyin kendine ve hayata karşı tutumunu, kişiler arası ilişkilerini ve değer yargılarının oluşumunu etkilemekte ve davranışlarının oluşumunda önemli bir yere sahip olmaktadır (Yavuzer, 2012). Çocukların ailelerinden öğrendikleri düşünme biçimleri, olaylara yaklaşım tarzlarını ileriki yaşlarda değiştirmek oldukça güç olmaktadır. Bu nedenle aile içi ilişkilerin çocuğun gelişimini destekler nitelikte olması gerekir. Aksi takdirde aileler, farkında olmadan çocuklarının ileriki dönemlerde olumsuz yaşantılar elde etmesine zemin hazırlamış olurlar (Soylu, 2017, s. 189).

Çocukluk deneyimleri bireyin hayatının geri kalanında tekrar yakalanmaya çalışılan tanıdık dünyalar haline gelmektedir (Pines,2017, s. 278). Money'in (1986) aşk haritaları olarak tanımladığı kavram, zihinde çocukluk deneyimleri sayesinde oluşturulan şablonlardır. Çocuklar bu şablonları ebeveynlerine, ailelerine, arkadaşlarına ve deneyimlerine dayanarak beş yaşından önce geliştirmeye başlarlar. Büyüdükçe romantik ilişkilere dair bilinçaltı şablonlarını bu şekilde oluştururlar (Pines,2017, s. 279).

Birey anne ve babasının ilişkilerindeki tutumunu farkında olmadan içselleştirerek davranışlarını bu doğrultuda şekillendirebilmektedir. Örneğin, kendi ebeveyn ilişkilerinden doyum sağlayan kişiler, kişiler arası ilişkilerde rahat iletişim kurabilen, düşüncelerini ve duygularını rahat bir şekilde ifade edebilen, dışa dönük, özgüven sahibi, yaratıcı bir birey olabilmektedir (N. Yıldırım & Yıldırım, 1997). Bunların aksine kendi ebeveyn ilişkilerinden

doyum sağlayamayan bireylerin özgüven düzeyi düşük ve benlik saygısı gelişimi olumsuz etkilenebilmektedir (Baumrind, 1966). Ebeveynler arasındaki ilişkiler olumsuz ise bireyin romantik ilişkileri üzerindeki etkisi daha fazla olmaktadır. Bireyler çocuklukta edinilen olumsuz deneyimleri açan ebeveynlere benzer kişilerle birlikte olma eğilimi göstermektedirler (Pines, 2017, s. 235). Felmlee'e (1995) göre romantik ilişkiyi başlatan özelliklerle daha sonra ilişkinin bitirilmesine sebep olan genellikle aynı özelliklerdir.

Algılanan ebeveyn ilişkilerinin, kişinin yetişkinlik döneminde kuracağı romantik ilişkilerini etkilediğini açıklayan bazı teori ve kuramlar bulunmaktadır. Buna göre partner seçimini evrimsel bakış açısıyla ele alan Darwin, evrimsel kuramın kurucusudur. Darwin, zor yaşam şartlarına rağmen hayvanların nasıl hayatta kaldıklarını ve belirli türlerin varlıklarını nasıl sürdürdüklerini hakkında araştırmalar yapmıştır. İnsanlık tarihi süresince kadın ve erkeklerin uyumu, hayatta kalabilmeleri ve üremelerini açıklamak amacıyla çalışmalar yapmışlardır. Bu süreçte doğal bir seçim olmadığını ve evrimsel olarak değişime neden olmakta olan 'eşeyssel seçim' teorisini meydana getirmiştir. Eşin seçilmesinde eşeyssel seçim teorisinde, aynı cinsten olanlar birbirleri arasında yarış yaparlar ve kazanan karşı cinsten kişiyi seçebilir duruma gelir. Evrim kuramına göre, eş seçimi yapılırken cinsiyet farklılıklarından söz edilmektedir. İnsan türünün devamı için erkekler daha çok doğurganlık göstergeleri olan göğüs ve geniş kalça vb gibi fiziki görünümüne göre seçtiği; kadınlar ise gelir düzeyine ve kendilerini terk etmeyecek erkekleri seçtiği ifade edilmektedir. Erkekler, kadınları dış görünüşüne göre seçerken; kadınlar erkeğin gelir düzeyine göre seçimler yapmaktadırlar (Aydın & Demir, 2017, s. 629).

Psikanalitik kuramda ise erişkin ilişkileri bilinçaltı süreçler ile açıklanır. Psikanalitik kuramının kurucusu olan Freud, romantik eş seçiminde psikoseksüel gelişim evrelerinin etkilerini vurgulamaktadır. Psikanalitik kurama göre Freud (1933) eş seçme tercihlerinde psikoseksüel gelişim dönemlerinden fallik dönemde yaşanan saplanmanın, önemli etkileri olduğunu belirtmektedir. Bu dönemde erkeğin çözülmemiş öidipal kompleksi nedeniyle, annesine benzeyen ya da tamamen zıttı bir kadını eş olarak seçebileceğini ileri sürmüştür. Aynı şekilde kadınların da fallik dönemde yaşadıkları ve çözülmemiş elektra kompleksinin babasına benzeyen ya da tam zıttı özelliklere sahip bir eş seçebileceğini ileri sürmüştür (Parsons, 1997, s. 12). Çocuklukta anne veya babaya karşı duyulan arzu yetişkinlikte karşı cinsten olan eşe yöneltilir. Erişkinlikte bu durum, bireylerin kime aşık olacaklarını belirleyen en önemli etkenlerden biri haline gelir. Bu etkenler, bireyin kendisine

benzer özelliklere sahip veya kendini tamamlayacak özelliklerde birini partner olarak tercih etmesine neden olabildiği gibi kendi ebeveynlerine benzer özelliklere sahip bireylerle birlikte olmasına da neden olmaktadır. Freud'un kuramında ifade ettiği, bilinen bir açıklama ile 'Erkekler annesine benzeyen kadınlarla; kadınlar ise babasına benzeyen erkeğe aşık olmaktadır'. Bireyin aşık olacağını kişiyi seçmesi bilinçdışı süreçlerle ilişkilidir ve kişi bunu fark edememektedir (Pines, 2010, s. 233).

Algılanan ebeveyn ilişkilerinin, yetişkinlik döneminde kurulan romantik ilişkileri etkilediğini savunan bir diğer kuramda Bowlby'nin kurucusu olduğu bağlanma kuramıdır. Bağlanma, insanların kendileri için önemli gördükleri kişilere karşı geliştirdikleri güçlü duygusal bağlar olarak tanımlanmaktadır (Bowlby, 1980). Bowlby'e (1973) göre bağlanma sistemi, yaşamın ilk yıllarında anne babaların çocuklarına verdikleri tepkiler temelinde benlik, başkaları ve sosyal ilişkiler hakkındaki bilgiyi örgütleyen ve işleyen bilişsel modeller olarak şekillenmektedir. Bowlby'e (1980) göre yetişkinlikteki bağlanma davranışı bebeklik dönemindeki bağlanma davranışının devamıdır. Bowlby' e göre yetişkinlerin romantik ilişkilerini oluşturan en temel etken çocukluk deneyimleridir (Pines, 217, s. 210). Yetişkin yaşamdaki bağlanma davranışı, çocuklukta bağlanma davranışının devamıdır. Çevresel etmenlerde önemli bir değişiklik olmadığı sürece yetişkinlikte de bağlanma tarzları devam eder (Bowlby, 2020, s. 265).

Bir bebeğin annesinden gördüğü ilgi türü bağlanma davranışının gelişme biçimini etkilemektedir. Bağlanma tarzları yaklaşık dokuz aylıktan itibaren ölçülebilmektedir. Ergenlik dönemi boyunca çocukların ebeveynine bağlanma davranışı değişir. Bir yandan kendilerini ebeveynlerinden ayıran yetişkinler öte yanda ebeveynine yoğun bir şekilde bağlı kalarak başkalarına bağlanma davranışı yöneltmede başarısız olanlar yer alır. Bazen iki uç nokta arasında ebeveynine bağlı kalarak başkalarına bağlanmayı çok önemseyen kişilerde olabilmektedir. Birçok kişi için ebeveynine bağlanma yetişkin yaşamda devam ederek davranışı çeşitli şekillerde etkiler (Bowlby, 2020, s. 265).

Küçük bir çocuğun destekleyici, cesaretlendirici ve işbirlikçi anne ve baba deneyimi, değer duygusunu, başkalarına inanma ve gelecek ilişkilerin kurulduğu uygun bir model oluşturur. Ayrıca bu tür deneyimler yeterlilik duygusunu geliştirir. Bu şekilde kişilikte kısmen kontrollü ve esnek biçimlerde olumsuz koşullara karşı dirençli bir şekilde faaliyet gösterir. Erken dönem çocuklukta ve ardından gelen deneyimlerin olumsuz olması durumunda

savunmasız, kontrol düzeyi ve esnekliği düşük kişilik yapılarına neden olur (Bowlby, 2020, s. 453).

Ebeveynler ile çocukları arasında duygusal bağların oluşmasında, ebeveynler çocuğun ihtiyaçlarının karşılanmasını gerektiren işaretlere karşı duyarlılarsa çocuklarıyla duygusal bağlar kurarlar. Bu sayede çocuk ebeveyni ile arasında güvenli bağ oluşturur. Bunların gerçekleşmediği durumlarda çocuklar güvenli yakın ilişkiler kurma konusunda zorlanabilir ve güvensiz bağlar kurabilir (Carr, 2016, s. 357).

Hazan & Shaver (1987) da yakın ilişkilerde ve yetişkinlik döneminde yaşanan romantik ilişkilerin bağlanma kuramıyla açıklanabileceğini ileri sürer. Hazan & Shaver'a (1987) göre de romantik ilişkiler, çocuk ile bakıcısı arasındaki bağlanma ile büyük ölçüde benzerlik gösterir. Shaver'ın romantik ilişkilerde bağlanma türlerinin etkilerini araştırdığı çalışmaya göre güvenli bağlanan kişilerin romantik ilişkilerini mutlu, güvenilir ve hata yapsa bile eşlerini destekleyebildikleri sonucunu elde etmiştir. Güvensiz bağlanan kişilerin ise romantik ilişkilerinde yakınlıktan korktuklarını, duygusal iniş çıkış yaşadıklarını ve kıskançlık hissettikleri sonucuna ulaşmıştır. Kaygılı bağlanan kişilerin ise romantik ilişkilerinde kıskançlık, birlikte olma arzusu, aşırı cinsel çekim, bazı takıntılar gibi belirsiz ifadeler kullandığı sonucuna ulaşmıştır.

Bağlanmanın romantik ilişkilerde ilişkinin başlaması ve sürdürülmesi aşamasında devam ettiği görülmektedir. Romantik ilişkinin başlamasında güvenli bağlanan kişiler, gerginliği veya belirsizliği yapıcı bir şekilde ele alabilir ve tanışma sürecini kolaylaştırır. Fakat güvensiz ve kaygılı bağlanan kişiler, sürekli endişelerine yönelerek onaylanmama ve dışlanma durumlarına karşı aşırı duyarlı hale gelirler. Romantik ilişki başladıktan sonraki dönemde güvenli bağlanan kişiler ilişkinin sürmesi için olumlu tepkiler oluşturarak ilişkiden karşılıklı doyum elde ederler. Dolayısıyla bu durum tarafları uzun süreli bir ilişkiye hazırlamaktadır. Güvensiz ve kaygılı bağlanan kişiler ise endişeleri hakkındaki tekrarlayıcı düşüncelerini duygusal olarak uzak durma veya aşırı kendine güven gibi yaklaşımlar şeklinde sergilerler. İşlevsel olmayan bu tür girişimler sonucunda destekleyici ve uzun süreli bir ilişki yaşamakta zorlanırlar (Soylu, 2017, s. 27).

Mary Ainsworth ve öğrencileri, yetmiş altı bebek ile annelerini gözlemledikleri çalışmada beslenme, ağlama, sarılma ve göz teması gibi işaretlere bakarak, anneleri ile bebekleri arasındaki ilişkiyi yabancı ortam deneyi ile incelemişlerdir. Yabancı ortam deneyinde anne ve bebekleri oyuncak dolu odaya alınmıştır. Ardından anne odayı terk ederek bebek önce

yabancı biri ile daha sonra yalnız olmak üzere odada bırakılmıştır. Anne döndüğünde bebeğin annesine verdiği tepkilere dayanarak örüntü biçimleri oluşturulmuştur. Anne ve bebek arasındaki bu ilişki incelendiğinde, bebeklerin annelerine verdikleri tepkiye göre üç bağlanma örüntüsü saptanmıştır. Bu üç bağlanma örüntüsü güvenli bağlanan, kaygıyla veya kararsız bağlanan ve kaçınan çocuklardan oluşmaktadır. Bebeklerin bağlanma tarzları ile annelerinin davranışları arasında bazı ilişkiler bulunmuştur. Güvenli bağlanan bebeklerin anneleri çocuklarının verdiği işaretlere daha hızlı tepki vermekte ve ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Kaygılı bağlanan bebeklerin anneleri, çocuklarının ihtiyaçlarına karşı tepkisiz ve tutarsızdır. Kaçınan bebeklerin anneleri ise bebeklerini duygusal veya fiziksel olarak reddetmektedir. Güvensiz bebekler annelerinin verdikleri olumsuz tepkilerle başa çıkmak için farklı yollar geliştirmektedir. Annesinin ilgisini çekebilmek için yüksek sesle ağlayan çocuklar örnek verilebilir. Annelerin bu tür ilgisiz olmasına genellikle kendi çocukluklarında yaşamış oldukları duygusal yoksunluk neden olur. Olumsuz yaşantı deneyimlerinin oluşturduğu öfke ve red çocuğa yansıtılır. Bu şekilde sorunlar kuşaktan kuşağa aktarılabilir (Pines, 2017, s. 212).

Bartholomew & Horowitz'in (1991) yaptığı araştırmalar da bağlanma örüntülerinin yetişkinlikte de devam ettiği sonucunu pekiştirir. Bu çalışmalarda üç romantik bağlanma tarzından bahsedilmiştir. Güvenli bağlanma tarzına sahip yetişkinler, duygusal yakınlaşmakta zorluk çekmezler ve başkalarının kendilerine yaklaşmasında sakınca görmezler. İlişkilerinde sevgi ve saygıya değer verirler. Kendilerinin bu değerlere mazhar olduklarını düşünürler. Romantik ilişkilerinde terk edilmek ve bağlanmak üzerine takıntılı düşünceler geliştirmezler. Kaygılı- kararsız bağlanma tarzına sahip yetişkinlerin benlik saygıları düşüktür. İnsanları güvenilmez bulurlar ve kendilerinin yeterince değer görmediğini düşünürler. Romantik ilişkilerinde güvensizdirler, kıskançtırlar ve ilişkilerine fazla yatırım yaparlar. Sıklıkla romantik ilişkilerinde sevilmediklerini düşünürler ve bu nedenle aynı ilişkide sıklıkla ayrılık yaşarlar. Terk edilmekten, sevgilerinin karşılığını alamamaktan ve yakın ilişkiler kurmaktan çekinirler. Kaçınan bir bağlanma tarzına sahip yetişkin ise yalnız olma eğilimindedir. Başkalarıyla yakınlıktan kurmaktan huzursuzluk duyar ve diğerlerine güvenmekte zorlanır. Genellikle ilişkilerinde ayrılık yaşarlar fakat bu ayrılıklardan nispeten daha az zarar görürler (Pines, 2017, s. 215).

Adler ise çocukta kişilik gelişiminin sağlıklı olabilmesi için ailevi desteğin öneminden bahseder. Adler özellikle beş yaşına kadar olan dönemde, çocuğun ailesiyle kurduğu

etkileşimin, çocuğun kişilik özellikleri üzerinde belirleyici etkisi olduğunu savunur (Geçtan, 1984).

Watson ise anne-baba tutumlarının birey üzerindeki etkilerine değinmektedir. Watson'a göre düşüncelerine değer verilen, birey olarak varlığı tanınan, demokratik bir ortamda yetişen kişiler daha sosyal ve girişken olmakta, kendilerini daha iyi ifade etmektedirler. Fakat baskı ve denetim altında büyütülen çocuklar, kendini ifade etmekte zorluk yaşamakta ve saldırgan tavırlar sergileyebilmektedir (Sigelman & Rider, 2009).

Bandura'nın (1971) görüşlerini temel alan sosyal öğrenme kuramı, romantik ilişkilerde çocukluk dönemi model almalarının etkili olduğunu savunmaktadır. Sosyal öğrenme kuramına göre davranışlar, çocukların model aldığı kişileri gözlemlemesi ve daha sonra gözlemlediği davranışı taklit etmesi yoluyla oluşmaktadır. Ebeveynler farkında olmadan, çocuklarına model olmakta ve cinsiyet rollerinin öğrenilmesinde önemli bir yere sahip olmaktadır.

Özellikle baskıcı, otoriter, koruyucu tutuma sahip ailelerin çocuklarında sorumluluk bilinci içselleştirilmeden dış faktörlere bağlı biçimde gelişmektedir. Dış faktörler ortadan kalktığında sorumluluk bilinci zayıflamakta ya da ortadan kalkmaktadır. Yetişkinlerin bir yaklaşımı davranışa dönüştürebilmeleri için öncelikle içselleştirerek kendi benliklerinde yapılandırmaları gerekir. Dış faktörler ile yapılan bir davranışın ortadan kalkma ihtimali yine dış faktöre bağımlı olduğundan o davranış öğrenilmiş sayılmaz. Anne babaların çocuklarına örnek teşkil ettiklerini ve sorumluluk kazandırılması konusunda yapmacık olmamaları gerekir (Soylu, 2017, s. 170). Bu nedenle algılanan ebeveyn tutumu konusu da yaygın kategorilere ayrılarak açıklanmaya çalışılmıştır.

Otoriter Tutum

Otoriter anne babalar çocuğun davranışlarını istedik standartlara göre biçimlendirmeye, denetlemeye ve değerlendirmeye çalışan, isteklerinin tartışılmadan yerine getirilmesini isteyen; aksi takdirde sıkı ve katı disiplin kuralları uygulayarak cezaya başvuran, çocuğun ihtiyaçlarını ve isteklerini dikkate almayan anne-babalardır (Kısaç, 1977, s. 33).

Otoriter tutuma sahip ebeveynler, çocuklarının davranışlarını duygusal açıdan katı ve farklı değişkenleri dikkate almadan değerlendirmektedirler (Kulaksızoğlu, 2002). Bu tutuma sahip

anne babalar çocuklarına kendi isteklerini dayatmakta ve çocuğundan bu beklentileri karşılamalarını istemektedirler (Dönmezer, 2001). Çocuklarını sürekli olarak eleştirmekte, denetim ve kontrol altında tutmaktadırlar (Pamir, 2008). Katı disiplin ortamı oluşturulan ailede sözel iletim yaygın olmamakla birlikte ebeveyne itaatsizlik cezalandırılmaktadır (Dönmezer, 2001). Çocuğa verilen cezalarla çocuğun hak ettiği ceza arasında genellikle orantısız bir durum söz konusu olmaktadır (Yörükoğlu, 2003).

Çocuğun sergilediği olumsuz davranışlar ebeveynler tarafından dayak ile bastırılmaya çalışıldığında çocukta pasif saldırganlık ortaya çıkabilmektedir (Kulaksızoğlu, 2002). Bu sayede çocuk kibar, saygılı biri haline gelse de bağımsız bir kişiliğe sahip olması ebeveynleri tarafından engellenmiş olmaktadır (Özgüven, 2001).

Otoriter bir tutumla yetiştirilen çocuklar veya gençler içe kapanık, çekingen, kendini ifade edemeyen, korkan, sosyal ilişkileri zayıf, özgüveni düşük bağımlı bir kişilik geliştirmektedir. Anne babası tarafından aşırı baskılanarak büyütülen çocuklarda iki tür tepki görülebilmektedir. Bu tepkilerden biri içine kapanma ve itaatkâr görünme diğeri ise her türlü otoriteye başkaldırmadır (Soylu, 2017, s. 45). Bireyleşme çabası içinde olan çocuk bazen içinde bulunduğu toplumun bütün değerlerini kayıtsız şartsız kabul eder. Bazen de özerk olmayı öğrenemediği için karşıt tepki geliştirmeyi bireyleşme olarak yorumlar (Geçtan, 2020, s. 113).

Yapılan araştırmalarda otoriter tutuma sahip ailelerde yetiştirilen erkek çocukların saldırganlık düzeyi artarken, özgüven düzeylerinin düştüğü belirlenmiştir (Maccoby & Martin, 1983). Ebeveynler farkında olmadan çocuklarının öfkeli, sinirli, saygısız bireyler haline gelmelerine sebep olmaktadır (Öztürk, 2007). Özellikle ergenlik döneminde ortaya çıkmaya başlayan bu davranışlar bireylerin kişiler arası ilişkilerini olumsuz etkilemekte ve onları agresif, kırılgan, ihmale açık kişiler haline getirmektedir (Semerci, 2006)

Aşırı baskı altında yetiştirilen çocuklar reddedilmekten korkan ve reddedilmeye karşı aşırı duyarlı olur, sıcak ve açık bir kabul gösterildiğinde bile reddedildiğini destekleyecek belirtiler arar. Bu belirtileri bulamadığında ise kendisi oluşturur. Ayrıca otoriter tutuma sahip ailelerde yetişen çocuklar, ileriki ilişkilerinde kendilerine gösterilen yakınlığa karşılık vermekte zorlanarak, sömürüleceklerini düşünürler (Geçtan, 2018, s. 66).

İlgisiz Tutum

İlgisiz ebeveyn tutumu çocuklarının ihtiyaçlarına kayıtsız kalarak çocuklarının yaptıklarına sınırlama getirmeyen anne babalardan oluşur. İlgisiz algılanan ebeveyn ilişkisi, hoşgörü ile aşırı serbest bırakmayı veya boş vermeyi birbirine karıştırırlar. Çocuklarının nerede olduğunu veya ne yaptıklarını denetlemede yetersiz kalırlar. Çocuklarına yol gösterici bir tavır sergileyerek gelişimlerine katkı sağlamadıkları için düşük benlik saygısına sahip çocuklar yetiştirirler. Bu tutuma sahip ailelerde büyüyen çocuklarda öz denetim ve dürtü kontrol becerileri olumsuz yönde etkilenir. İlgisiz ve ihmalkâr ebeveynler çocuklarının saldırgan davranışlar sergilemesine ve olumsuz davranışlarının artmasına sebep olmaktadır. Çünkü çocuk elde edemediği ilgiyi bu tür davranışlar sergileyerek elde etmeye çalışır. Ağlamayan çocuğa emzik vermezler sözünde olduğu gibi (Soylu, 2017, s. 49).

Dynes'e göre ilgisiz algılanan ebeveyn ilişkisine sahip bir ailede yetişen çocukların ebeveynlerine bağlılığı düşük olmaktadır. Aile ilişkileri zayıf ve mutlu olamayan çocuklarda bu durum hırsla ve çok çaba sarf etmeye neden olmaktadır. Bu sayede aile içinde elde edemediği eksik kalan yanlarını aile dışı ilişkiler ile tamamlamaya çalışmaktadır. Ayrıca dışarıdan aldığı küçük bir sevgi mesajını farklı algılayarak istismara açık hale gelebilmektedir. Romantik ilişkilerinde şefkat görebilmek, dikkat çekmek ve ilgilenilmek için partnerini sığınacak bir liman gibi görme eğiliminde olmaktadır.

Koruyucu Tutum

Koruyucu anne-baba tutumuna sahip ebeveynler çocuğunun her istediğini yapmaya çalışan, çocuğunun üzerine titreyen, çocuğuna herhangi bir zarar gelmesin diye aşırı gayret gösteren ailelerdir. Örneğin, fizyolojik olarak incinmemesi için çocuğunun spor faaliyetlerine katılmasına izin vermeyen ebeveynler çocuğunu adeta cam fanus içinde büyütürler (Soylu, 2017, s. 49). Bu tutuma sahip ebeveynler çocuklarını merkeze alarak çocuklarının her istediğini yerine getirmektedirler. Bunun sonucunda ise çocuklarının kendi ayakları üzerinde durabilecek becerilerinin gelişimine ket vurmaktadırlar (Semerci, 2006).

Anne baba tarafından aşırı kontrol altında büyütülen çocukların bağımsız bir kişilik geliştirebilme çabaları ebeveynleri tarafından engellenmiş olmaktadır (Kulaksızoğlu, 2002).

Çünkü kendilerine ayrı bir varlık olarak değer verilmeyen çocukların benlik gelişimi olumsuz etkilenir. Bu nedenle ebeveynlerin aşırı koruyucu tutumu çocuğun öz güven gelişimini engeller ve psiko-sosyal gelişimini olumsuz etkiler. Yetişkinliğe ulaşmış olsalar bile diğer insanlar aracılığı ile çocukken doyurulmayan ihtiyaçlarını karşılamak için çabalarlar. Bu kişiler özellikle romantik ilişkilerinde benliğinin eksik kalan sınırlarını tamamlamaya çalışırlar (Geçtan, 2003, s. 37).

Bu tarz tutumlarla yetiştirilen çocuklar bireyselleşememekte ve yetişkinlik döneminde birçok sorun ile karşılaşmaktadırlar. Üniversite döneminde yetişkin bir birey olmasına rağmen ailesinden uzakta kalmakta zorlanan kişiler bu noktada örnek verilebilir (Soylu, 2017, s. 49).

Ayrıca koruyucu algılanan ebeveyn ilişkisine sahip aileler çocuğunun hayatını kolaylaştırmak için aşırı fedakâr davranışlar sergilemektedir. Çocuklarının isteklerine göre hayatını şekillendiren anne babalar, bu tutumları çocukları tarafından fark edildiğinde sömürülmeye başlanırlar. Çocuklar sınır koymayı başaramamış ebeveynlere her istediklerini yaptırırlar. Anne babanın göstermiş olduğu bu tutuma alışan birey yaşamındaki diğer kişilerden de bu davranışları beklemektedir. Aynı tutumla karşılaşmadığında ise büyük bir yıkım yaşayabilmektedir. Romantik ilişkilerinde de bu beklentilerini devam ettirerek isteklerinin karşılanması için ısrarcı olabilmekte veya zorluk çıkarabilmektedir (Soylu, 2017, s. 149).

Ebeveynleri tarafından sürekli olumlu davranışlarla karşılanması sonucunda birey bağımlı bir kişilik geliştirir. Kişilik gelişimi olumsuz etkilenen bu bireyler yalnız olduklarında kaygılı, huzursuz, kendini güvende hissedemeyen ve kendilerini sadece tanıdık insanların yanında mutlu hisseden bireyler haline gelirler (Köknel, 2004).

Özellikle tek çocuklu ebeveynler ve kız çocuklarına sahip ailelerde daha yoğun görülen bu tutum çocuğun yaşam mücadelesinden kaçınmasına sebep olarak kendini savunma becerilerini geliştirebilmesini olumsuz yönde etkilemektedir (Tuzgöl, 1998). Bireyin stresle başa çıkma yetenekleri gelişemediği için de yaşamının ilerleyen dönemlerinde depresyon ve duygusal problemler yaşama ihtimalleri artmaktadır (Ekşi, 1990).

Demokratik Tutum

Demokratik anne-babalar çocuğuna saygı duyan, çocuğunun ilgi ve ihtiyaçlarına duyarlı olan, çocuğuna kendisi ile ilgili bazı kararları alması için teşvik eden, gerektiği zaman çocuğuna sorumluluk veren, çocuğunu cezalandırmak yerine sözel alışverişte bulunarak meseleleri tartışarak çözen ve çocuğuna sıcak bir aile ortamı sağlayan anne babalardır (Kuzgun, 1973).

Demokratik tutuma sahip anne babaların çocuklarına karşı davranışları kararlı, güvenilir ve tutarlıdır. Bu nedenle çocukları yaptıkları davranışların sonucunda ne tür tepkilerle karşılaşacaklarını tahmin edebilirler. Demokratik tutuma sahip ebeveynler, çocuğunun bireysel farklılıklarını kabul ederek çocuğunun kişiliğine saygı göstermektedirler (Yrkoğlu, 2000). Ebeveynler, bu tutumla çocuğun kişisel özelliklerini geliştirmekte ve çocuğun kendini gerçekleştirmesine yardımcı olmaktadırlar. Demokratik tutuma sahip ebeveynlerin çocukları düşüncelerini ifade edebilen, yaratıcı, sorumluluk sahibi, saygılı ve kendini geliştirilen birer yetişkin olurlar. Bunlara ek olarak kuracakları romantik ilişkilerde partnerine saygılı, sorunları tartışarak çözebilen anlayışlı bir birey olurlar (Kulaksızıoğlu, 2002).

Baumrind'e göre (1972) demokratik tutuma sahip ebeveynler tarafından büyütülen çocukların sosyal ve zihinsel becerileri gelişmiş, iletişim becerileri yüksek kendini doğru ifade edebilen, kendi kararlarını vermekte zorluk çekmeyen, özgüveni yüksek ve romantik ilişkilerinde saygılı birer yetişkin oldukları gözlenir.

Bağımlı Tutum

Özel yaşamda bir şeye bağlanamamak insanın boşluk duygusu yaşamasına sebep olur (Geçtan, 2003, s. 31). Romantik ilişkilerde, arkadaşlıkta, dostlukta, ailede diğerlerine duyulan gereksinim bağlılık ile mümkün olur (Sennett, 2019, s. 116). Bağlılık insanları birbirine bağlayan bir şeydir. XIX yüzyıl sosyoloğu Emile Durkheim'e göre kişi tamamlanmışlık duygusuna ulaşmak için daima başkasına ihtiyaç duyar ve bu şekilde toplumsal uyum oluşur (Sennett, 2019, s. 138). Böylelikle bağımlılık eğilimi bütün insanlarda toplumsal bir varlık olmamızın sonucu olarak ortaya çıkar. Ancak, bireyin kendine yeterliliği ile başkalarına duyduğu bağımlılık arasında bir denge olması gerekir.

Oysa aşırı bağımlı kişi sürekli kendinden taviz vererek benliğini baskılamaktadır. Birey kendi duygusal ihtiyaçlarını karşılayabilmek için olmadığı biri gibi davranırken, diğerleri tarafından kabul edilenin gerçek benlikleri olmadığını bildikleri için kendilerini kabul edilmiş hissetmezler. Bunun sonucunda gerçek benliklerine yabancılaşmış olurlar (Geçtan, 2003, s. 56). Bu tarz davranışlar sergileyen bireylerin yaşadıkları çevrenin ortak özellikleri incelendiğinde ise anne-baba tutumlarının reddedici, otoriter, mükemmeliyetçi, serbest bırakılan veya tutarsız davranılan tutumlarla büyütüldüğü sonucuna ulaşılabilmektedir. Çocukluk dönemlerinde aile ilişkilerinin sağlıklı olmadığı görülecektir. Bu gibi aile ilişkileri içinde büyüyen yetişkinlerin bağımlılıklarını fark edememe durumunda ise kendilerini eğitemedikleri ve kendilerine olan güven ve saygılarını geliştiremeyecekleri için çocuklarına da bu duyguları aktarma ihtimalleri yüksek olacaktır (Soylu, 2017, s. 22).

Bir bebeğin annesinden gördüğü ilgi türü bağlanma davranışının gelişme biçimini etkilemektedir. Bağlanma tarzları yaklaşık dokuz aylıktan itibaren ölçülebilmektedir. Ergenlik dönemi boyunca çocukların ebeveynine bağlanma davranışı değişmektedir. Bir yandan kendi benliklerini ebeveynlerinden ayıran yetişkinler öte yanda ebeveynine yoğun bir şekilde bağlı kalarak başkalarına bağlanma davranışı yöneltmede başarısız olanlar yer almaktadır. Bazen iki uç nokta arasında ebeveynine bağlı kalarak başkalarına bağlanmayı çok önemseyen kişilerde olabilmektedir. Birçok kişi için ebeveynine bağlanma yetişkin yaşamda devam ederek davranışı çeşitli şekillerde etkilemektedir (Bowlby, 2020, s. 265). Bowlby' e göre yetişkinlerin romantik ilişkilerini oluşturan en temel etken çocukluk deneyimleridir (Pines, 217, s. 210). Yetişkin yaşamdaki bağlanma davranışı, çocuklukta bağlanma davranışının devamıdır. Çevresel etmenlerde önemli bir değişiklik olmadığı sürece yetişkinlik döneminde de bağlanma tarzları devam etmektedir (Bowlby, 2020, s. 265).

İlgili Araştırmalar

Bu bölümde sırası ile partner saygısı, duyguları yönetme becerileri ve algılanan ebeveyn ilişkileri ile ilgili öncelikle yurtiçinde yapılan çalışmalar ardından da yurt dışında yapılan çalışmalar tarihsel sıraya göre incelenmiştir.

Partner Saygısı ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Partner saygısı ile ilgili Odacı (1994) yaptığı çalışmada, üniversite öğrencilerinin yalnızlık, benlik saygısı ve yakın ilişki kurabilme düzeyleri ve bu düzeylerin birbirleri ile ilişkilerini incelemek amacıyla 250 öğrenciye “UCLA Yalnızlık Ölçeği” ve “Shostrom'un Kişisel Yönelim Envanteri”nin "Benliğe Saygı" ve "Başkaları ile Yakınlık Kurabilme" alt testlerini uygulamıştır. Araştırmadan elde edilen verilere göre benlik saygısı ve yakın ilişki kurabilme düzeyleri arasında pozitif, yalnızlık ve benlik saygısı arasında negatif ilişki olduğu tespit edilmiştir.

Çanakçı (2000) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise üniversite öğrencilerinin flört ilişkileri ile benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 326 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilere “Bilgi Toplama Anketi” ve “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği” uygulanmıştır. Araştırmanın sonucunda şu anda flört etmekte olan öğrencilerle hiç flört etmemiş öğrencilerin, her zaman flört eden öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip oldukları tespit edilmiştir. Ayrıca mevcut durumda flört etmekte olan öğrencilerin önceden flört etmiş öğrencilere oranla daha düşük benlik saygısına sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bunların yanında ilişkiden sağlanan doyum ile benlik saygısı arasında anlamlı ve olumlu bir ilişki olduğu saptanmıştır.

Arıca (2005) üniversite öğrencilerinde cinsiyet ve duygusal ilişkinin benlik saygısı üzerindeki etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 305’i erkek 474’ü kadın toplam 779 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada öğrencilere “Trakya Üniversitesi Benlik Saygısı Ölçeği” ile “Kişisel Bilgi Formu” uygulanmıştır. Elde edilen verilerin analiz sonucunda kadın öğrencilerin erkek öğrencilerden; karşı cinsle duygusal bir ilişkisi olan öğrencilerin ise olmayanlardan anlamlı düzeyde daha yüksek benlik saygısına sahip oldukları sonucuna ulaşılmıştır. Buna rağmen cinsiyet ve duygusal ilişki birlikte ele alındıklarında benlik saygısı üzerinde ortak bir etkiye sahip olmadıkları sonucuna ulaşılmıştır. Aynı zamanda cinsiyet ve duygusal ilişki arasında da anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir.

Bayraktar, Sayıl & Kumru (2009) ebeveyn ve akrana bağlanma, olumlu/olumsuz sosyal davranışlar ile benlik saygısı ve empati arasındaki ilişkiyi incelemek amacıyla yaptıkları araştırmalarında; 204 lise, 234 üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Ölçeklerden elde edilen verilerin analizi sonucunda ebeveyne ve akrana bağlanmanın (liseli kızlar dışında) erkek

ergenlerde ve üniversiteli gençlerde benlik saygısıyla ilişkili olduğunu bulmuşlardır. Olumlu sosyal davranışların, ergen kız grubu dışındaki gruplarda benlik saygısıyla ilişkili olduğunu, olumsuz sosyal davranış olarak saldırganlığın tüm gruplarda benlik saygısıyla negatif yönde bağlantılı olduğunu tespit etmişlerdir. Benlik saygısıyla ilişkili değişkenler açısından erkeklerde olumlu/saldırgan davranışlarla birlikte özellikle ebeveyn ve akrana bağlanmanın, kızlarda ise ebeveyne bağlanmayla birlikte psikolojik uyumlarının önemli bir boyutu olan saldırganlığın ön plana çıktığını tespit etmişlerdir.

Hamarta, Arslan, Saygın & Özyeşil (2009) yaptıkları araştırmada bireyin sahip olduğu benlik saygısı ve akılcı olmayan inançları ile stresle başa çıkma yaklaşımları arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 601 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın bulguları değerlendirildiğinde; benlik saygısının problem odaklı başa çıkma ve sosyal destek aramanın, akılcı olmayan inançların problem odaklı başa çıkma ve kaçınmanın önemli yordayıcıları olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Öğrencilerin benlik saygısı düzeyleri arttıkça, problem odaklı başa çıkma davranışlarının arttığı; akılcı olmayan inanç düzeyleri düştükçe problem odaklı başa çıkma davranışının arttığı sonucunu tespit etmişlerdir.

Güliden (2011) tarafından yapılan araştırmada ergenlerin romantik ilişkilerini başlatma, sürdürme ve bitirme nedenleri incelenmiştir. Araştırmada, nicel yaklaşım ve nitel yaklaşımın bileşimini içeren karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel boyutunun, çalışma grubunu Ankara ili sınırlarında yer alan çeşitli dershanelere devam eden 16-17 ve 18 yaşlarında 359 ergen oluşturmuştur. Araştırmanın nitel boyutunun, çalışma grubunu 16 ergen oluşturmuştur. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre, ergenlerin romantik ilişkilerini başlatma ve sürdürme nedenleri olarak, duygusal yakınlık, romantik eşlerinin kişilik özellikleri, iyi anlaşma, romantik eşlerinin güzel-yakışıklı olması ve gelecekte evlenmeyi düşünmeleri bulunmuştur. Ergenlerin romantik ilişkilerini bitirme nedenleri olarak ise yalan söyleme, anlaşmazlık, sadakatsizlik, duygusal yakınlık eksikliği, romantik eşlerinin anlayışlı olmamaları, gelecekte evlenmeyi düşündükleri kişi olmadıklarını anlamaları ve kıskançlık yüksek oranda belirtilmiştir. Ayrıca araştırmadan elde edilen diğer bulgulara göre ergenlerin romantik ilişkilerini başlatma, sürdürme ve bitirme nedenlerinde cinsiyete göre anlamlı farklılıklar tespit edilmiştir.

Avcı (2014) tarafından yapılan çalışmada, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde problem yaşadıkları alanlar; evlendikten sonra problem yaşayacaklarını düşündükleri alanlar

ve evlenmeden önce hangi konularda eğitim almak istedikleri konusu incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini, Ankara’da farklı üniversitelerde öğrenim görmekte olan 210 kadın, 156 erkek toplam 366 öğrenciden oluşmaktadır. Bilgi toplama araçları olarak araştırmacı tarafından oluşturulan kişisel bilgi formu ve yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, öğrencilerin ilişkilerinde en fazla problem yaşadıkları alanların sırasıyla iletişim (126; % 34,05), çatışma çözme (92; % 24,86), farklılıkları kabul (74; % 20), romantizm-cinsellik (44; % 11,90), sosyal destek (34; % 9,19) olduğu tespit edilmiştir. Öğrencilerin en fazla problem yaşayacaklarını düşündükleri alanlar sırasıyla romantizm- cinsellik (129; % 32,82), farklılıkları kabul (105; % 26,72), iletişim (84; % 21,37), çatışma çözme (48; % 12,22), sosyal destek (27; % 6,87) olduğu bulunmuştur. Öğrencilerin en fazla eğitim almak istedikleri alanlarınsa sırasıyla iletişim (134; % 38,51), çatışma çözme (92; % 26,44), farklılıkları kabul (62; % 17,82), romantizm-cinsellik (36; % 10,34) ve sosyal destek (24; % 6,89) olduğu tespit edilmiştir.

Kılınçer & Tuzgöl-Dost (2014) yaptıkları araştırmada psikolojik değişkenler grubunda ele alınan benlik saygısı, bağlanma alt boyutları olan kaygı, kaçınma, akademik başarı ile demografik değişkenler grubunda ele alınan yaş, cinsiyet, ilişkinin süresi ve anne-babanın birliktelik durumunun, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı yordama düzeyini belirlemeyi amaçlamışlardır. Araştırma grubunu 280’i kadın ve 131’i erkek olmak üzere toplam 411 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırmada, üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismarı belirlemek amacıyla araştırmacılar tarafından geliştirilen Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği, bağlanma boyutlarını belirlemek amacıyla Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II, benlik saygısını belirlemek amacıyla Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve demografik değişkenleri belirlemek üzere Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen veriler aşamalı regresyon analizi ile incelenmiştir. Analiz sonuçlarına göre, ilk modelde sadece benlik saygısı, romantik ilişkide maruz kalınan istismarı anlamlı olarak yordamıştır. İkinci modelde ise benlik saygısı, kaçınma bağlanma boyutu, cinsiyet, yaş ve ilişkinin süresinin romantik ilişkide maruz kalınan istismarın anlamlı yordayıcıları olduğu saptanmıştır.

Uğur (2016) tarafından yapılan çalışmada eşe saygı ile öznel mutluluk arasındaki ilişkide, evlilik tutumlarının aracı rolü incelenmiştir. Araştırmada katılımcı olan 180 öğretmene Evlilikte Tutum Ölçeği, Partner Saygı Ölçeği ve Öznel Mutluluk Ölçeği uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular, öznel mutluluğun, medeni tutumlar ve partnere olan saygı

ile pozitif yordandığını göstermiştir. Evlilik tutumlarının partner saygı düzeylerini yordadığı bulunmuştur. Ayrıca partnere saygı ile öznel mutluluk arasındaki ilişkide evlilik tutumlarının aracı rolü olduğu tespit edilmiştir.

Değer (2017) evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi incelediği çalışmada, yaş düzeyleri 23-75 arasında değişen 91 kadın ve 119 erkek olmak üzere toplam 210 kişinin katılımı ile gerçekleştirmiştir. Çalışmada, partnere saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkiyi belirlemek amacıyla veri analiz tekniği olarak Pearson Korelasyon katsayısı, t testi ve F testi kullanılmıştır. Araştırma sonucunda partnere saygı ve yaşam doyumu arasında pozitif bir ilişki olduğu sonucuna varılmıştır. Partnere saygı düzeyleri açısından elde edilen diğer sonuçlar kadın ve erkek bireyler arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık olmadığı yönündedir. Fakat fiziki görünümünden memnun olan veya olmayan bireyler arasında anlamlı farklılık olduğu yönündedir. Araştırmada bireylerin partner saygı düzeyleri açısından yaş gruplarına, gelir düzeylerine, eğitim durumuna ve evlilik sürelerine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir.

Partner Saygısı ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Partner saygısı ile ilgili Gaines (1964) tarafından yapılan çalışmada romantik ilişkilerde saygı konusu araştırılmıştır. Gaines'in çalışmasına evliler, nişanlılar, flört edenler katılmıştır. Araştırmanın sonucunda her iki cinsiyet içinde ilişkilerde saygı göstermek ve saygı göstermemek değişkenleri incelenmiştir. Kadın ve erkek katılımcıların saygı göstermenin karşılıklı olması gerektiğini, aksi takdirde kişiler arasında ilişkinin zayıflayacağını belirttikleri tespit edilmiştir.

Leung & Sand (1981), üniversite öğrencilerinde benlik saygısı ile duygusal olgunluk arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda kadın ve erkek öğrencilerden benlik saygısı yüksek olanların, düşük olanlara göre duygusal açıdan daha olgun oldukları tespit edilmiştir. Benlik saygısı yüksek olan öğrencilerin düşük olan öğrencilere göre daha mutlu, daha az yalnız, kendini daha iyi kontrol edebilen ve daha gerçekçi istekleri olan bireyler oldukları belirtilmiştir.

Pipes & Keeler (1997) evlilik dışındaki romantik ilişkilerdeki duygusal istismarın yordayıcılarını belirlemek amacıyla yaptıkları çalışmada 175 kadın üniversite öğrencisiyle

çalışmışlardır. Araştırmadan elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre istismar deneyimi olan bireylerin genelde düşük benlik saygısına sahip olduklarını, sevgililerinin de psikolojik istismar ilişkilerine sahip ve herhangi bir ebeveyni tarafından psikolojik istismara uğramış kişiler olabileceği sonucuna ulaşmışlardır.

Straus vd. (2008) tarafından yapılan çalışmada dünya çapında erkek ve kadın üniversite öğrencileri tarafından partnerlere yönelik şiddetin yaygınlığı incelenmiştir. Araştırmada 16 ülkedeki 31 üniversitede (Asya ve Orta Doğu'da 5, Avustralya-Yeni Zelanda'da 2, Avrupa'da 6, Latin Amerika'da 2, Kuzey Amerika'da 16) flört partnerlerine karşı şiddet oranları sunulmaktadır. Ayrıca araştırmada 31 üniversitenin her birinde erkek ve kadınlara yönelik saldırı ve yaralanma oranları sunulmaktadır. Üniversitede, öğrencilerin % 29'unun önceki 12 ayda bir flört partnerine fiziksel olarak saldırdığı ve % 7'sinin bir partneri fiziksel olarak yaraladığı tespit edilmiştir. Araştırma sonuçları üniversiteler arasında önemli farklılıkları benzerlikleri ortaya koymaktadır. Ancak, araştırmadan elde edilen en önemli benzerliğin, örnekleme dâhil edilen üniversitelerde hem erkek hem de kız öğrenciler tarafından gerçekleştirilen yüksek saldırı oranı olduğu tespit edilmiştir.

Alao (2006) tarafından yapılan çalışmada genel olarak Afrika ortamında ve özel olarak Botsvana'daki romantik ilişkilerde karşılıklı saygı eksikliği ve özellikle ilişkide kadına yönelik şiddet incelenmiştir. Araştırma sonucunda toplumsal ve kültürel dinamiklerin saygı üzerinde önemli etkilere sahip olduğu tespit edilmiştir. Afrika ortamının ataerkil yapısının kadınları ikincil bir role indirgediği, erkeklerle herhangi bir ilişkide kadına saygının, erkekler lehine orantısız olduğu bulunmuştur. Bu durumun kadın cinayetleri de dâhil olmak üzere kadınların istismarına yol açtığı tespit edilmiştir.

Pflieger & Vazsonyi (2006) düşük benlik saygısının, ebeveynlik süreçleri ve romantik ilişkilerde şiddet arasında aracı değişken olma durumunu incelemiştir. Araştırmada 809 ergene yaş, cinsiyet, köken, aile yapısı, sosyo-ekonomik durum, aile süreçleri, örtük davranışlarını ve belirgin davranışlarını ölçen sorular sorulmuştur. Alınan cevaplar değerlendirildiğinde düşük benlik saygısı düzeyinin kısmen romantik ilişkilerde şiddet ile ailesel süreçler arasında aracılık yaptığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırma sonucunda düşük ve yüksek sosyo-ekonomik düzeylerdeki ergenler arasında fark tespit edilememiştir. Özellikle düşük sosyo-ekonomik düzeyde yer alan ergenlerde, düşük benlik saygısının romantik ilişki davranışları ile desteğin yanı sıra yakınlık arasında aracılık yaptığını, yüksek

sosyo-ekonomik düzeydeki ergenlerde ise yalnızca romantik ilişki tutumları ve anne desteği arasında aracılık yaptığı sonucuna ulaşılmıştır.

Simons, Burt & Simons (2008) ağır fiziksel cezalara maruz kalmış ve ebeveynleriyle ilişkilerinde sorunları olan erkek çocukların büyüdülerinde cinsel zorlama ve romantik ilişkilerde şiddet ile ilgilenebileceği hipotezini test etmek amacıyla yaptıkları araştırmanın örneklemini 760 erkek üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen verilerle romantik ilişkilerde şiddet ve cinsel zorlamanın başlangıcının aile olduğu desteklenmiştir. Ebeveynleri ile olumsuz ilişkilere sahip olmanın, erkeğin yetişkinlik döneminde romantik partnerine karşı saldırgan davranışlar sergilemesine neden olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Saewyc (2009) tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin şiddet kurbanı olma durumları incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 2000 üniversite öğrencisinden oluşmuştur. Araştırmadan elde edilen verilere göre hem erkek öğrencilerin hem de kız öğrencilerin eşit miktarda duygusal ve fiziksel şiddete maruz kaldıkları belirlenmiştir. Ayrıca araştırmada fiziksel ve duygusal şiddet faillerinin genellikle yakın ilişkide bulunan bireyler olduğu tespit edilmiştir.

Cindea (2015) tarafından yapılan araştırmada 187 öğrenciye “Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği”, “Duygusal Zeka Değerlendirme Anketi” ve “Ebeveyn Eğitim Düzeyi Envanteri”ni uygulamıştır. Verilerin analizi sonucunda ergenlerin benlik saygı düzeyleri ile algıladıkları şefkatli veya tolere edici anne tutum düzeyi arasında olumlu ilişki olduğu tespit edilmiştir. Aynı zamanda ergenlerin duygusal zekâ seviyeleriyle algıladıkları anne tutum düzeyleri arasında da olumlu ilişki olduğu saptanmıştır. Ergenlerin benlik saygı düzeyleri ile algıladıkları aşırı koruyucu veya aşırı müdahale edici anne tutum düzeyi arasında olumsuz ilişki olduğunu belirtmişlerdir.

Partner saygısı üzerine yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış çalışmalar incelendiğinde doğrudan partner saygı kavramını içeren çok az sayıda çalışmaya ulaşılmıştır. Romantik ilişkilerde üniversite öğrencilerinin yaşadığı problem alanları birçok araştırmada flört şiddeti olarak ele alınmıştır. Araştırmaların flört şiddeti ve flört şiddetini etkileyen, algılanan ebeveyn ilişkisi, çocukluk döneminde oluşan bağlanma biçimleri, duyguları yönetme becerileri gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. İncelenen araştırmaların genellikle şiddet, şiddetin nedenleri, benlik saygısı, benlik saygısını etkileyen unsurlar gibi

konular üzerine yoğunlaştığı tespit edilmiştir. Partner saygı kavramından ziyade araştırmalarda romantik ilişkilerde yaşanan şiddetin ön plana çıktığı görülmektedir.

Duyguları Yönetme Becerileri ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Duyguları yönetme becerisi ile ilişkili yurtiçinde yapılan araştırmalar incelendiğinde, Kaya (2007) tarafından Tıp Fakültesi ve Sağlık Yüksekokulu öğrencilerinde, depresif belirti yaygınlığı, stresle başa çıkma tarzları ve bunların bazı sosyodemografik değişkenlerle ilişkisini incelemişlerdir. Araştırmada, Beck Depresyon Ölçeği, Stresle Başa Çıkma Tarzları Ölçeği ve sosyodemografik bilgi formu kullanılmıştır. Araştırma bulguları, Tıp Fakültesi'nde babasının öğrenim düzeyi ortaokul ve üzeri olanların BDÖ puanlarının anlamlı derecede yüksek olduğunu, ailesinin aylık gelir düzeyi asgari ücret ve altında olanlarda depresif belirtilerin daha yaygın olduğunu göstermiştir. İki okulda da önceden ruhsal ve bedensel bozukluğu olanların Beck Depresyon Ölçeği puanları anlamlı düzeyde yüksek çıkmıştır. Her iki okulda da erkekler aktif tarzları daha çok kullanmaktadır. Sağlık Yüksek Okulu'nda, annesinin öğrenim düzeyi düşük olanlar pasif tarzları kullanırken, aile geliri arttıkça aktif tarzların kullanımı artmaktadır. İki okulda da öğrencilerin Beck Depresyon Ölçeği puanları arttıkça aktif tarz puanları azalmakta, pasif tarz puanları artmaktadır. Ayrıca depresif belirti düzeyi yüksek olan kız ve erkek öğrenciler pasif tarzları daha çok kullanmaktadır.

Duran & Hamamcı (2010) Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı'nın romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve çatışma iletişim tarzları üzerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın katılımcıları en az altı aydır romantik birlikteliği olan ve evlenmeyi planlayan üniversite öğrencisi çiftlerden oluşmaktadır (n=16). Araştırmada iletişim becerisi "İletişim Becerileri Envanteri" çatışma durumundaki iletişim tarzları da "Çatışma İletişim Tarzları Ölçeği" ile ölçülmüştür. Deney grubunda yer alan deneklere dokuz oturumdan oluşan Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı uygulanmıştır. Araştırma sonucunda Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı'nın romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencisi çiftlerin iletişim becerileri üzerinde etkili olduğu, fakat programın çatışmaya ilişkin olumlu iletişim tarzlarını geliştirmede etkili olmadığı bulunmuştur.

Sarıtaş & Gençöz (2011) yaptıkları araştırmada ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisini

incelemişlerdir. Bununla birlikte, ergen ve anne beyanına göre ergenlerin duygu düzenleme güçlükleri karşılaştırılarak farklı kaynaklardan bilgi edinmenin önemini araştırmışlardır. Araştırmada, lise 1. sınıf öğrencisi olan 595 ergen ile 365 anne ile çalışılmıştır. Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerini belirlemek için Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği ve annelerinin çocuk yetiştirme davranışlarını değerlendirmek için Çocuk Yetiştirme Davranışları Ölçeği kullanılmıştır. Annelere uygulanacak olan anketlerde ise kendileri ve çocukları için dolduracakları Duygu Düzenlemede Güçlükler Ölçeği bulunmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulgular, anneleri duygu düzenlemede yüksek düzeyde güçlük yaşayan ergenlerin, anneleri düşük düzeyde güçlük yaşayan ergenlere kıyasla duygu düzenlemede daha fazla güçlük yaşadıkları tespit edilmiştir. Algılanan çocuk yetiştirme davranışları dikkate alındığında, annelerini baskın otoriter algılayan ergenlerin, annelerini gelişime izin verici algılayan ergenlere kıyasla duygu düzenlemeleri konusunda daha fazla güçlük yaşadıkları bulunmuştur.

Yalçın & Hamarta (2013) yaptıkları çalışmada üniversite öğrencilerinin duygularını ifade etmeleri ile aleksitimi ve psikolojik ihtiyaçları arasındaki ilişkiyi çeşitli değişkenlere göre incelemişlerdir. Araştırmanın evrenini Selçuk Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan 1. ve 4. sınıf öğrencileri oluşturmaktadır. Araştırmanın örneklemini 461'i kadın 313'ü erkek olmak üzere toplam 774 öğrenci oluşturmuştur. Araştırma sonucunda üniversite öğrencilerinin duyguları ifade yakınlık alt ölçek puanlarının psikolojik ihtiyaçlardan başarı, ilişki, özerklik, başatlık alt boyut puanları arasında pozitif yönlü ilişkili, üniversite öğrencilerinin duyguları ifade olumlu alt ölçek puanları ile psikolojik ihtiyaçlardan, ilişki, özerklik, başatlık ile de pozitif yönlü ilişkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca üniversite öğrencilerinin duyguları ifade olumsuz duygu alt ölçek puanlarının psikolojik ihtiyaçlardan başarı, ilişki, özerklik, başatlık ile de pozitif yönlü ilişkili olduğu bulunmuştur.

Çetin, Güngör-Aytar, Pak & Artık (2016) yaptıkları çalışmada ergenlerin anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini, Gazi Üniversitesi birinci sınıfta öğrenim gören 282 kadın ve 162 erkek toplam 444 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada katılımcılara kişisel bilgi formu, ebeveyn akran bağlanma envanteri kısa formu, ilişki ölçeği anketi ve ergenlerin romantik ilişkilerinde sorun çözme ölçeği uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgular öğrencilerin, anne-babaya bağlanma biçimleri ile arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında pozitif yönde düşük düzeyde

ilişki olduğunu göstermiştir. Öğrencilerin yaş, cinsiyet, annenin eğitim düzeyi, babanın eğitim düzeyi, algılanan sosyo-ekonomik düzey değişkenleri ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Araştırmadan elde edilen diğer bulgulara göre doğum sırası değişkeni ile sadece anne-baba bağlanma biçimleri arasında bir ilişki olduğutestpit edilmiştir. Kardeş sayısı değişkeni ile anne-baba bağlanma biçimleri, arkadaşlarına bağlanma biçimleri ve romantik ilişkilerde sorun çözme arasında ise bir ilişki tespit edilememiştir.

Özteke-Kozan, Kesici & Baloğlu (2017) yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinin affedicilik düzeyleri ile duyguları yönetme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini kolayda örnekleme yöntemi ile seçilmiş 161'i kadın 94'ü erkek toplam 255 üniversite öğrencisinden oluşmaktadır. Araştırma da kişisel bilgi formu, Heartland Affetme Ölçeği ve Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar, duygularını daha yüksek düzeyde sözel ifade ve gösterme, olumsuz beden tepkilerini kontrol etme, başa çıkma ve öfkeyi yönetme becerilerinin daha yüksek düzeyde kendini, diğerlerini ve durumu affetme ile ilişkili olduğunu göstermiştir.

Hoşoğlu & Sevim (2019), tarafından yapılan çalışmada üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlıkla başa çıkma biçimlerinin cinsiyete, aldatılma durumuna, ilişki sayısına ve ilişki süresine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Araştırmada betimsel tarama modeli kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu, 2015-2016 Eğitim Öğretim Yılında Ankara Üniversitesi'nin çeşitli fakültelerinde öğrenim gören, en az altı aydır romantik bir ilişkisi olan 527 gönüllü üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veriler Kıskançlık Karşısında Gösterilen İletişim Tepkileri Ölçeği ve Kişisel Bilgi Formu ile toplanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlıkla başa çıkma biçimlerinin cinsiyet, aldatılma durumu ve ilişki sayılarına göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir.

Cantekin & Gültekin-Akduman (2020) yaptıkları araştırmada annelerin çocuk yetiştirme tutumları ile okul öncesi dönemdeki çocuklarının duygularını yönetme becerileri arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın çalışma gurubunu 48-72 ay arasındaki 136 çocuk ve anneleri oluşturmaktadır. Araştırmada Genel Bilgi Formu, Anne-Baba Tutum Ölçeği ve OSBED-Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen

bulgulara göre çocukların duyguları yönetme beceri puanlarının, annelerin eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık oluşturduğu saptanmıştır. Annelerin eğitim durumunun ve mesleklerinin Anne-Baba Tutum Ölçeği puanlarında anlamlı bir farklılık oluşturduğu, eğitim düzeyi yüksek olan annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çocukların duyguları yönetme becerileri ile annelerin demokratik tutumları arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Annelerin demokratik tutumları arttıkça çocukların duyguları yönetme becerilerinin arttığı tespit edilmiştir.

Duyguları Yönetme Becerileri ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

Duyguları yönetme becerileri ile ilgili yurtdışında yapılan araştırmalar incelendiğinde, Schutte vd. (2006) duygusal zeka ve sağlık arasındaki ilişkinin meta-analitik incelemesini yaptıkları araştırmada 7898 kişi ile çalışmışlardır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre duygusal zeka, ruh sağlığı ile ağırlıklı ortalama $r = .29$, psikosomatik sağlık ile $r = .31$ ve fiziksel sağlık ile $r = .22$ arasında ağırlıklı bir ilişkiye sahiptir. Araştırma sonucuna göre daha yüksek duygusal zekânın daha iyi sağlıkla ilişkili olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Malek vd. (2011) tarafından yapılan çalışmada duygusal zekâ eğitim programının, üniversite birinci sınıf öğrencilerinde sosyal ve akademik uyum düzeyini yükseltmedeki etkisini incelemişlerdir. Çalışmanın örneklemini Ürdün'ün kuzeyindeki iki üniversiteden birinci sınıf üniversite öğrencilerinin iki grubu oluşturmaktadır. Araştırmada deney grubuna on gün süre ile bir buçuk saatlik duygusal zekâ eğitimi verilirken, kontrol grubuna yalnızca ön anketler verilmiştir. Gruplar arasında yapılan analizi sonuçlarına göre, eğitim programının duygusal zekâ düzeyini önemli ölçüde yükseltmede etkili olduğunu, ancak sosyal ve akademik uyumdaki gelişmelerin anlamlı olmadığını göstermiştir.

Troth, Jordan & Lawrence (2012) yaptıkları çalışmada bireysel öğrencilerin takım sosyal bütünlüğü algılarının duygusal zekâ düzeylerine göre belirlenip belirlenmediğini ve bu ilişki de iletişim becerilerinin aracılık edip etmediğini incelemişlerdir. Araştırmanın sonucuna göre başkalarının duygularının yönetiminin takımın sosyal uyumu üzerindeki etkisine iletişim etkinliğinin aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır.

Lopes vd. (2012) okula uyum sağlamada duyguları yönetmede bilgi ve becerilerin rolünü araştırdıkları çalışmanın örneklemini iki İspanyol lisesi ve bir Amerikan üniversitesinden 463 öğrenci oluşturmaktadır. Araştırmada öğretmen derecelendirmelerine ve resmi okul kayıtlarına dayalı olarak okula uyum göstergeleri incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına göre durumsal yargı testi, ölçülen duyguları yönetme becerileri ile okula sosyal uyum göstergeleri arasındaki ilişkiler önemlidir. Öğretilebilecek duygu düzenleme, bilgi ve becerilerinin, okula sosyo-duygusal adaptasyonun diğer ilgili yapılardan daha önemli yönlerini açıkladığını göstermektedir.

Pool & Qualter (2012) öğretim müdahalesi yoluyla üniversite öğrencilerinde duygusal zekâ ve duygusal öz-yeterlik düzeylerini iyileştirmenin mümkün olup olmadığını incelemişlerdir. Araştırmadan ele edilen bulgular duygusal öz yeterliliği ve duygusal zekâ yeteneğinin bazı yönlerini artırmanın mümkün olduğunu göstermektedir.

Schuite vd. (2013) toplam yedi çalışmada duygusal zekâ ve kişilerarası ilişkileri incelemişlerdir. Araştırma sonuçlarına göre çalışma 1 ve 2' de, duygusal zekâ puanları yüksek olan katılımcılar, sosyal durumlarda empatik bakış açısı alma ve kendini izleme için daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Çalışma 3'te, duygusal zekâ puanları daha yüksek olan katılımcılar sosyal beceriler için daha yüksek puanlar aldığı tespit edilmiştir. Çalışma 4'te, duygusal zekâ puanları daha yüksek olan katılımcılar, ortaklara karşı daha işbirlikçi tepkiler gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma 5'te, duygusal zekâ puanları daha yüksek olan katılımcılar yakın ve sevecen ilişkiler için daha yüksek puanlara sahip olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Çalışma 6'da, katılımcıların evlilik tatmini puanları, evlilik partnerlerini duygusal zekâ açısından daha yüksek derecelendirdiklerinde daha yüksekti. 7. çalışmada, katılımcılar duygusal zekâyâ sahip olarak tanımlanan partnerlerle ilişkilerinden daha fazla memnuniyet bekledikleri sonucuna ulaşılmıştır.

Jordan & Troth (2013) duygusal zekânın bireysel performans, takım performansı ve çatışma çözme stilleri üzerindeki etkisini yordamak için yaptıkları araştırmada 108 ekipte çalışan üç yüz elli katılımcıyla çalışmışlardır. Araştırma ekip üyelerinin duygusal zekâsı ölçülerek yapılmıştır ve katılımcılar daha sonra bireysel olarak ve bir ekip üyesi olarak bir problem çözme görevini tamamlamıştır. Araştırma sonucunda duygusal zekâ göstergeleri ile takım performansı arasında pozitif yönde anlamlı bir ilişki ve çatışma çözme yöntemleriyle farklı ilişkiler tespit edilmiştir.

Monteiro, Balogun & Oratile (2014) Botsvana'daki üniversite öğrencilerinde cinsiyet, yaş ve duygu düzenlemesinin başa çıkma stratejileri üzerindeki etkisine inceledikleri çalışmada yaşları 18-29 arasında değişen 64 erkek ve 64 kadın toplam 128 üniversite öğrencisi ile çalışmışlardır. Araştırmada öğrencilere Duygu Düzenleme Güçlüğü Ölçeği ve Başa Çıkma Stratejisi Envanteri uygulanmıştır. Araştırmadan elde edilen bulgulara göre kadın öğrenciler arzulu düşünme ve problem odaklı çözülmeyi erkek öğrencilere göre daha fazla kullanmışlardır; fakat başa çıkma stratejilerinde cinsiyete göre farklılık tespit edilememiştir. Yaşı daha büyük öğrencilerin problem çözme, bilişsel yeniden yapılandırma ve başa çıkma stratejilerini ifade etme olasılıkları daha yüksek çıkmıştır. Bunların yanında, duygu düzenlemedeki problemler, problem ve duygu odaklı bağlılık, problem ve duygu odaklı kopma ve başa çıkma stratejilerini anlamlı olarak yordamaktadır. Ayrıca duygusal tepkilerin kabul edilmemesinin, bir tür duygu bastırma, problem çözme, bilişsel yeniden yapılandırma, duygu ifade etme, sosyal destek, problemden kaçınma ve başa çıkma stratejileri ile pozitif yönde ilişkili olduğuna dair bulgular araştırmadan elde edilen diğer sonuçlardır.

Keshtegar & Jenaabadi (2015) üniversite öğrencilerinin duygusal zeka, manevi zeka ve dayanıklılık arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 188'i kadın ve 166'sı erkek toplam 354 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmada Yetişkin Dayanıklılık Ölçeği, Duygusal Zeka Özellik Anketi ve Ruhsal Zeka Envanteri kullanılmıştır. Araştırma sonucunda duygusal zeka ile ruhsal zeka arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ayrıca dayanıklılık, duygusal zeka ve ruhsal zeka ile anlamlı ve olumlu bir şekilde ilişkilendirilmiştir. Fakat kadın ve erkek öğrencilerin genel dayanıklılıkları arasında anlamlı bir fark bulunamamıştır.

Duyguları yönetme becerileri üzerine yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış çalışmalar incelendiğinde duyguları yönetme becerileri kavramının özellikle öfke, öfke ifade tarzları, öfkeyi yönetme, stresle başa çıkma, çatışma çözme teknikleri, olumlu iletişim kurma becerileri, psikolojik iyi oluş, anne-baba tutumlarının ve bağlanma biçimlerinin duyguları yönetme becerileri üzerindeki etkisi konuları ile ilişkilendirilerek araştırıldığı görülmektedir. Ayrıca incelenen yurtdışındaki araştırmaların duygusal zeka üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

Algılanan Ebeveyn İlişkileri ile İlgili Yurtiçinde Yapılmış Araştırmalar

Tuzgöl (1998) tarafından yapılan çalışmada ana baba tutumları farklı olan lise öğrencilerinin, cinsiyet, okul türü, anne ve baba eğitim durumu ile ailenin gelir düzeyine göre saldırganlık düzeyleri incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 465 lise öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmanın sonucunda erkek öğrencilerin kız öğrencilere göre saldırganlık düzeylerinin daha yüksek olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Ana baba tutumu ile yaş ve anne babanın öğrenim durumu değişkenlerinin saldırganlık düzeyine ortak ve temel etkilerinin anlamlı olmadığı tespit edilmiştir. Ana baba tutumu ile aile gelir düzeyi değişkenlerinin saldırganlık düzeyine ortak etkilerinin anlamlı olmadığını ancak, aile gelir düzeyinin saldırganlık düzeyine temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir.

Şendil (1999) tarafından yapılan çalışmada çocukların anne ve babalarının evlilik çatışmasını nasıl algıladıkları incelenmiştir. Çocuklara ebeveynleri arasındaki çatışmayla ilişkili resim kartları gösterilerek, bunlara nasıl tepkiler verdikleri araştırılmıştır. Araştırma sonuçlarına göre, çatışma ile ilişkili kartlara çocukların “%93’ünün üzüntü, kaygı ve korku” hissettikleri cevabı verdikleri ifade edilmektedir. Ayrıca çalışmadan elde edilen başka bir sonuca göre ise, çocukların çatışmalı bir durumla karşı karşıya kaldıklarında bunun sebebini öğrenmek istemeleri, kötü durumlarla karşılaşmalarından korkmaları, çatışmaya kendilerinin sebep olduklarını düşünmeleri ve ebeveynlerine bu durumda ilgili olumsuz duygular besledikleri saptanmıştır. Çocukların %83’ünün ise anne ve babalarının çatışma yaşadıkları anda bu çatışmayı durdurmak istedikleri sonucu elde edilmiştir.

Sarı (2007), üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarını algılamalarıyla benlik saygıları arasındaki ilişkileri incelemiştir. Araştırmanın örneklemini 819 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Öğrencilere “Ana-Baba Tutumları Ölçeği” ve “Kendine Saygı Ölçeği” uygulanmıştır. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin anne-babalarını koruyucu algılamaları ve benlik saygılarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermediği saptanmıştır. Bunun yanında üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarını demokratik ve otoriter algılamalarının cinsiyete göre anlamlı bir farklılık gösterdiği sonucuna ulaşılmıştır. Anne-baba tutumlarının benlik saygısı üzerinde anlamlı bir yordayıcılığı olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Bu yordayıcılığın algılanan demokratik ve koruyucu anne-baba tutumları açısından pozitif yönde ancak düşük derecede yordayıcılığa sahip olduğu tespit edilmiştir. Ayrıca otoriter anne-baba tutumlarının düşük düzeyde negatif yönde benlik saygısını yordadığı sonucuna ulaşılmıştır.

Beşikçi (2008) tarafından yapılan çalışmada ana baba onayı ile romantik ilişkiye bağlanım arasındaki ilişkinin ve algılanan çocuk yetiştirme stilleri ile psikolojik tepkisellik değişkenlerinin ilişkideki rolleri araştırılmıştır. Araştırmanın örneklemini hali hazırda romantik ilişki içerisinde bulunan 166 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen bulguların sonuçlarına göre, anneden algılanan kabulün romantik ilişkiye bağlanım üzerinde dolaylı bir etkiye sahip olduğu ve bu etkiye ana baba onayının aracılık ettiği sonucuna ulaşılmıştır. Anneden algılanan kabuldeki artışın ana baba kabulünde artışa neden olduğunu ve bunun sonucunda bireyin ilişkiye bağlanımının arttığı sonucuna ulaşılmıştır. Araştırmada psikolojik tepkiselliğin, ana baba onayı ve ilişkiye bağlanım arasındaki ilişki üzerindeki etkisine dair anlamlı bir bulgu tespit edilememiştir.

Sezer (2010) tarafından yapılan çalışmada ergenlerin kendilik algılarının anne-baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi incelenmiştir. Araştırmaya 275 kadın, 274 erkek olmak üzere toplam 549 lise öğrencisi katılmıştır. Katılanların kendilik algısını belirlemek için Sosyal Karşılaştırma Ölçeği, algılanan anne ve baba tutumlarının ölçümü için Ana Baba Tutumları Ölçeği ve kendilerine ilişkin bilgilere ulaşmak için hazırlanan Kişisel Bilgi Formu uygulanmıştır. Araştırma sonuçlarına göre cinsiyet, düşük düzeyde demokratik, orta ve yüksek düzeyde otoriter algılanan ebeveyn ilişkileri ile arkadaşlar ve çevresindeki kişilerle iletişim durumuyla kendilik değeri arasında anlamlı fark bulunmuştur.

Bayhan & Işıtan (2010) yaptıkları çalışmada arkadaşlık ve romantik ilişkilerinin ergen üzerindeki çeşitli olumlu ve olumsuz etkileri tartışılmış, arkadaşlık ve romantik ilişkilerin belirleyicisi olarak ebeveyn tutumları ve kültürel farklılıklar ele alınmıştır.

Salahur (2010) tarafından yapılan çalışmada lisans öğrencilerinin anne ve babalarından algıladıkları kabul-red ile bağlanma stilleri ve depresif belirti dereceleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma sonuçlarına bakıldığında anneleri tarafından çocukluk dönemlerinde kabul edildiklerini düşünen kişilerin erişkinliklerinde birlikte oldukları kişilerle daha güvenli ilişkiler kurabileceğini ya da çocukluk döneminde annesi tarafından reddedildiğini düşünen kişilerin güvensiz (kaygılı) ilişkiler kurulacağı sonucuna varılmıştır.

Sümer, Gündoğdu-Aktürk & Helvacı (2010) yaptıkları araştırmada Türkiye’de ebeveyn tutum ve davranışlarına ilişkin yayınlanmış çalışmaları derlemiş ve bu tutum ve davranışların çocuk ve gençler üzerindeki gözlenen etkilerini incelemişlerdir. Yapılan derleme çalışmasının örneklemini Türkiye’den olan, herhangi bir ulusal ya da uluslararası

bilimsel bir dergide yayınlanan 34 yayın seçilmiş ve tabloda sunulmuştur. Türkiye’de yürütülmüş olan ebeveyn tutum ve davranışları araştırmalarında en yaygın olarak Aile Hayatı ve Çocuk Yetiştirme Tutum Ölçeği, Ana-Baba Tutum Ölçeği, Ana Baba Tutum Envanteri ve Ebeveyn Kabul-Red Ölçeği’nin çeşitli formları kullanılmıştır. İncelenen çalışmalarda en yaygın kullanılan bağımlı değişkenlerinin ise benlik saygısı, saldırganlık, akademik başarı, kaygı, kendini kabul, genel psikolojik uyum ve bağlanma stilleri olduğutespit edilmiştir. Ebeveyn tutum ve davranışlarında baskı, disiplin ve aşırı koruyuculuğa karşılık gelen davranışların çocuk ve ergenler üzerindeki etkileri tutarlı olarak olumsuz; demokratik ve kabul edici tutum ve davranışların etkileri ise tutarlı olarak olumlu bulunmuştur. Araştırma da ele alınan araştırmalarda genel olarak, doğrudan Türkiye’de geliştirilen ölçeklerden ziyade, çeviri ya da uyarlanmış ölçekler kullanılmıştır. Çalışmaların çoğunluğu kesitsel yöntemle yapılmış ve veriler genellikle tek bir kaynaktan (çoğunlukla çocuk ya da ergenden) toplanmıştır. Erken ve orta çocukluk döneminde yürütülen çalışmaların görece daha az olduğu tespit edilmiştir.

Kılınçer (2012), üniversite öğrencilerinin, romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar davranışlarını incelediği çalışmayı, Hacettepe Üniversitesi-Eğitim Fakültesi’nin çeşitli bölümlerinde öğrenim gören 280 kadın ve 131 erkek öğrenci olmak üzere toplam 411 öğrenci ile gerçekleştirmiştir. Araştırmada, Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği (RİDÖ), Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri-II (YİYEII), Rosenberg Benlik Saygısı Ölçeği ve araştırmacının hazırlamış olduğu Kişisel Bilgi Formu kullanılmıştır. Elde edilen verilerin analiz sonuçlarına göre bağlanma boyutlarından benlik saygısı, romantik ilişkide maruz kalınan istismarı anlamlı olarak yordamaktadır.

Kaya, Bozaslan & Genç (2012), üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının öğrencilerin problem çözme becerilerine, sosyal kaygılarına ve akademik başarılarına etkisini incelemiştir. Araştırmanın örneklemini toplam 305 üniversite oluşturmuştur. Araştırma sonucunda, eğitim düzeyi yüksek olan anne-babaların demokratik tutuma sahip olduğu, çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin yüksek olduğu ve sosyal kaygılarının düşük olduğu tespit etmişlerdir. Tutarsız ve ilgisiz anne-baba tutumlarına sahip ebeveynlerin çocuklarının akademik başarılarının ve problem çözme becerilerinin düşük, sosyal kaygı düzeylerinin ise yüksek olduğu sonucuna ulaşmışlardır. Otoriter tutum sergileyen anne-babaların çocuklarının sosyal kaygı düzeyinin ve akademik

başarılarının yüksek olduğunu ve ayrıca koruyucu tutum sergileyen anne-babaların çocuklarının problem çözme becerilerinin düşük olduğu sonucuna ulaşmışlardır.

Uysal-Venema (2018) tarafından yapılan çalışmada flört şiddetinin bağlanma stilleri ve anne-babadan algılanan çocuk yetiştirme stilleri arasındaki ilişki incelenmiştir. Araştırma 18 yaşından büyük, evli olmayan, mevcut romantik bir ilişkisi olan ya da daha önce romantik ilişkisi olmuş olan 346 kişinin katılımı ile gerçekleşmiştir. Katılımcılara bağlanma stillerini ölçebilmek için Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri (YİYE II), çocuk yetiştirme stillerini ölçebilmek için Çocuk Yetiştirme Stilleri Ölçeği (ÇYSÖ) ve flört şiddetini ölçebilmek için Çatışmaların Çözümüne Yaklaşım Ölçeği (CTS 2) uygulanmıştır. Araştırmada bağlanma stillerine uygulanan kümeleme analizi sonucunda dörtlü stilinin elde edilememiş olmasından dolayı bağlanma stilleri güvenli ve güvensiz bağlanma olarak ele alınmış, flört şiddeti prevalans ve süreğenlik puan değerlendirmeleri ve şiddetin dereceleriyle değerlendirilmiş, çocuk yetiştirme stilleri ise hem boyutsal hem kategorik olarak değerlendirilmiştir. Araştırmada elde edilen bulgulara göre güvensiz bağlanmanın yaralama ve yaralanma ile pozitif yönde ilişkili olduğu ve ayrıca güvenli bağlanmanın babalar için açıklayıcı/otoriter ve izin verici/şımartan çocuk yetiştirme stilleriyle pozitif yönde fakat anneler için açıklayıcı/otoriter stilin güvensiz bağlanmayla pozitif yönde ilişkili olduğu tespit edilmiştir. Araştırmada cinsiyet sadece cinsel şiddet boyutunda farklılaşmıştır. Cinsel şiddet kurbanı olmak, kabul/ilgi boyutunda annelere ve babalara sahip olmak ile negatif yönlü; otoriter annelere sahip olmak ile pozitif yönlü ilişki içerisinde olduğu bulunmuştur. Ayrıca cinsel şiddet faili olmanın da sıkı denetim/kontrol boyutundaki babalarla pozitif bir ilişki içerisinde olduğu tespit edilmiştir.

Yıldız (2016) tarafından yapılan çalışmada romantik ilişkilerde şiddetin ana-baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi incelenmiştir. Araştırmanın örneklem grubunu, 2015-2016 eğitim öğretim yılından Marmara'da bir devlet üniversitesinde öğrenim gören 607 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından hazırlanan Kişisel Bilgi Formu, Coopersmith Benlik Saygısı Ölçeği, Ana Baba Tutum Ölçeği ve Romantik İlişkiyi Değerlendirme Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmanın sonucunda; üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanları ile öğrencilerinin cinsiyetleri, anne eğitim durumu, baba eğitim durumu, anne-baba birliktelik durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanları ile üniversite öğrencilerinin yaşları ve ailenin gelir durumu açısından anlamlı bir farklılık tespit

edilememiştir. Araştırmada uygulanan korelasyon bulgularına göre romantik ilişkilerde şiddet davranışıyla benlik saygısı ve anne-baba tutumları arasında anlamlı ilişkilerin olduğu bulunmuştur. Araştırmada uygulanan regresyon analizine ilişkin bulgulara göre ise romantik ilişkilerde şiddet davranışını, benlik saygısı, demokratik anne ve koruyucu baba tutumlarının anlamlı bir şekilde yordadığı tespit edilmiştir.

Kürtüncü, Yıldız & Kurt (2020) yaptıkları araştırmada üniversite öğrencilerinde çocukluk çağında yaşanan örselenmenin yakın ilişkilerine etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 830 üniversite öğrencisi oluşturmuştur. Araştırmada, araştırmacılar tarafından hazırlanan “Tanımlayıcı Bilgi Formu”, “Çocukluk Çağı Örselenme Yaşantıları Ölçeği” ve “Yakın İlişkilerde Yaşantılar Envanteri” kullanılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre anne babasının ayrı yaşadığı bir dönemi olan öğrencilerin olmayanlardan daha fazla örselenme yaşadıkları belirlenmiştir. Çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçınan olduğu ($p<0.05$) ve çocukluk döneminde yaşanan fiziksel, duygusal, cinsel olarak örselenme arttıkça yakın ilişkilerde daha fazla kaçınan olduğu tespit edilmiştir ($p<0.001$).

Tetik (2018) tarafından yapılan araştırmada yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumlarını ve aşka ilişkin görüşlerinin çeşitli değişkenlere göre farklılık gösterip göstermediği incelenmiştir. Araştırmanın örneklemini 188 kadın, 192 erkek olmak üzere toplamda 380 yetişkin oluşturmaktadır. Çalışma, ilişkisel tarama modeline dayanan betimsel bir araştırmadır. Veri toplama aracı olarak araştırmacı tarafından geliştirilen kişisel bilgi formu, Aşka İlişkin Tutumlar Ölçeği: Kısa Formu (LAS) kullanılmıştır. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği kullanılmıştır. Araştırmada, yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişki tutumları alt boyutları ile aşk tutumları alt boyutları arasında ilişki olduğu bulunmuştur. Yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişkileri ile bağımsız değişkenler arasındaki ilişki incelendiğinde, algılanan ebeveyn ilişkisi cinsiyet, yaş, eğitim düzeyi, ilişki durumu, anne eğitim düzeyi ve birlikte yaşanan kişilere göre anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Ayrıca yetişkinlerin algıladıkları ebeveyn ilişkilerinin baba eğitim düzeyine göre farklılaşmadığı bulunmuştur.

Algılanan Ebeveyn İlişkileri ile İlgili Yurtdışında Yapılmış Araştırmalar

M. L. Bernard & Bernard’ın (1983) yaptıkları çalışma sonucunda romantik ilişkilerinde şiddet uygulayan bireylerin aile içi şiddet davranışlarına maruz kaldıkları ya da tanık

oldukları gerçeğini doğrudan yansıttığını ileri sürmüşlerdir. Şiddet davranışı yetişkinlikte sürse de sürmese de akran ve romantik ilişkilerin erken dönemleriyle ilgili sonuçlarla bağlantısı olduğu düşünülmektedir. Sosyal Öğrenme Teorisine göre şiddet davranışının güçlenmesinde sürmesinin gerekli olmadığına işaret edilmektedir. Bunun yerine, basit bir şahit olma durumunun şiddet davranışının hem pozitif hem de negatif olarak bireyin şiddet davranışıyla ilgili olup olmayacağını belirlenmesi yararlı olabilecektir (Riggs & O'Leary, 1989).

Long (1986) aile yapısının ve anne-baba arasındaki anlaşmazlığın benlik saygısı üzerindeki etkilerini incelediği araştırmada üniversite öğrencileri ile çalışmıştır. Elde edilen verilerin değerlendirilmesi sonucunda ebeveynlerin mutluluğuyla üniversite öğrencilerinin benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır. Fakat aile yapısının benlik saygısıyla ilişkili olmadığı tespit edilmiştir.

Samet & Kelly (1987) ergenlik döneminde yaşanan flört ilişkilerini ele aldığı çalışmalarında düzenli flört ile benlik saygısı ve cinsiyet rolü kimliği arasındaki ilişkiyi incelemişlerdir. Araştırmanın sonucunda düzenli flört, benlik saygısı ve cinsiyet rolü kimliği arasında olumlu bir ilişki olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

Buri, Louiselle, Misukanis & Mueller (1988) ergenlerin benlik saygıları üzerinde anne-babanın otoriter davranışlarının etkisini incelemişlerdir. Araştırmanın örneklemini 230 kolej öğrencisi oluşturmaktadır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre anne-babanın otoriter tutumunun, çocukların benlik saygısıyla anlamlı bir ilişkisi olduğu sonucu tespit edilmiştir.

Algılanan ebeveyn ilişkisi üzerine yurtiçinde ve yurtdışında yapılmış çalışmalar incelendiğinde genellikle yaş, cinsiyet, eğitim durumu, gelir düzeyi değişkenlerine göre ele alındığı tespit edilmiştir. Algılanan ebeveyn ilişkisi ile ilgili çalışmaların genellikle benlik saygısı, evlilik çatışmaları, bağlanma biçimleri, duyguları yönetme becerisi ve romantik ilişkiler üzerinde yoğunlaştığı dikkat çekmektedir.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırma modeli, çalışma grubu, araştırmada kullanılan veri toplama araçları ve veri toplama araçlarının içeriği, geçerlik ve güvenirlik açıklamalarına yer verilmiştir. Ayrıca, araştırma sonucunda elde edilen verilere uygulanan istatistiksel işlemlerle ilgili gerekli bilgiler verilmiştir.

Araştırmanın Modeli

Araştırma ilişkisel tarama modeli ile gerçekleştirilmiştir. İlişkisel tarama modeli iki ve daha çok sayıdaki değişken arasında değişim olup olmadığını ve değişimin derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelidir (Can, 2014; Karasar, 2012).

Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu seçiminde tesadüfi örnekleme yöntemi kullanılmıştır. Araştırmanın çalışma grubunu gerekli izinleri alınan, Ankara’da bir devlet üniversitesinde 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde öğrenim gören 351’i kadın 50’si erkek toplam 401 üniversite öğrencisi oluşturmaktadır. Çalışma grubunu oluşturan öğrencilerin dağılımları Tablo 1’de verilmiştir.

Tablo 1

Çalışma Grubunu Oluşturan Öğrencilerin Değişkenlere Göre Dağılımları

Değişkenler	Kategoriler	Sayı	%
Cinsiyet	Kadın	351	87,3
	Erkek	50	12,7
	Toplam	401	100,0
Aile Gelir Durumu	2,300 TL ve altı	82	20,4
	2,301 TL-4,600 TL	165	41,1
	4,601 TL- 6,900 TL	83	20,7
	6,901 TL- 9,200 TL	37	9,2
	9,201 TL- 11,500 TL	19	4,7
	11,501 TL ve üstü	15	3,7
	Toplam	401	100,0
Anne Baba Birlikteliği	Birlikte	368	91,8
	Ayrı	33	8,2
	Toplam	401	100,0
Anne Eğitim Düzeyi	İlk okul	217	54,1
	Orta okul	53	13,2
	Lise	82	20,4
	Ön Lisans (2 yıl)	15	3,7
	Lisans (4 yıl)	32	8
	Lisansüstü	2	0,5
	Toplam	401	100,0
Baba Eğitim Düzeyi	İlk okul	113	28,2
	Orta okul	69	17,2
	Lise	105	26,2
	Ön Lisans (2 yıl)	33	8,2
	Lisans (4 yıl)	74	18,5
	Lisansüstü	7	1,7
	Toplam	401	100,0

Tablo 1’de görüldüğü gibi, çalışma grubunu oluşturan 401 öğrencinin 351’i kadın (%87,3), 50’si erkek (%12,7)’tir. Öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre bakıldığında ise, 2,300 TL ve altında 82 (%20,4) öğrenci; 2,301 TL-4,600 TL arasında 165 (%41,1) öğrenci ; 4,601 TL-6,900 TL arasında 83 (%20,7) öğrenci; 6,901 TL- 9,200 TL arasında 37 (%9,2) öğrenci; 9,201 TL- 11,500 TL arasında 19 (%4,7) öğrenci; 11,501 TL ve üstü 15 (%3,7) öğrenci bulunmaktadır. Öğrencilerin anne baba birliktelik durumuna bakıldığında, anne babası birlikte olan 368 (% 91,8) öğrenci, anne babası ayrı 33(% 8,2) öğrenci bulunmaktadır. Anne eğitim düzeyine göre bakıldığında ise öğrencilerin anne eğitim düzeyleri 217’sinin (%54,1) ilk okul, 53’ünün (%13,2) orta okul, 82’sinin (%20,4) lise, 15’inin (%3,7) ön lisans (2 yıl), 32’sinin (%8) lisans (4 yıl), 2’sinin (0,5) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir. Baba eğitim düzeyine göre bakıldığında ise öğrencilerin baba eğitim düzeyleri 113’ünün (%28,2) ilk okul, 69’unun (%17,2) orta okul, 105’inin (%26,2) lise, 33’ünün (%8,2) ön lisans (2 yıl), 74’ünün (%18,5) lisans (4 yıl), 7’sinin (1,7) lisansüstü mezunu olduğu görülmektedir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada değişkenlerden cinsiyet, sınıf, anne-baba birlikteliği, aile gelir düzeyi ve anne-baba eğitim düzeylerinin belirlenmesi için araştırmacı tarafından geliştirilen “Kişisel Bilgi Formu” kullanılmıştır. Araştırmada bağımlı değişken olan partner saygı düzeyini ölçmek için, veri toplama aracı olarak orijinali S. Hendrick & Hendrick (2006) tarafından Partner Saygı Ölçeği (Respect Toward Partner Scale) adı altında geliştirilen ve Türkçe’ye uyarlanması Akın, Uğur & Özçelik (2015) tarafından yapılan “Partner Saygı Ölçeği” kullanılmıştır. Araştırmada bağımsız değişkenlerden duyguları yönetme becerilerini ölçmek için ise Çeçen (2006) tarafından geliştirilen “Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği”, bağımsız değişkenlerden ebeveyn ilişki tutumlarını ölçmek için, Çelik & Öziş (2016) tarafından geliştirilen “Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği” kullanılmıştır.

Kişisel Bilgi Formu

Araştırmada kullanılan kişisel bilgi formu öğrencilerin cinsiyeti, sınıf düzeyi, anne baba birlikteliği, ailesinin gelir düzeyi ve anne-babasının eğitim düzeyi konularında kişisel bilgiler toplamaya yönelik olarak araştırmacı tarafından hazırlanmıştır.

Partner Saygı Ölçeği

Hendrick & S. Hendrick (2006) tarafından geliştirilmiş olan Partnere Saygı Ölçeğinin Türkçe formunun geçerlik ve güvenirlik çalışmaları Akın, Uğur & Özçelik (2015) tarafından yapılmıştır. Partner Saygı Ölçeği, 6 maddelik tek alt boyuttan oluşan bir ölçme aracıdır.

Ölçek 5’li Likert (1=Hiç katılmıyorum, 5= tamamen katılıyorum) derecelendirmeye sahiptir. Ölçeğin yapı geçerliği için yapılan doğrulayıcı faktör analizinde uyum indeksi değerleri: $\chi^2=15,37$; $sd=8$, $RMSEA=.091$; $NFI=.96$; $NNFI=.95$; $CFI=.98$; $IFI=.98$; $GFI=.96$; $SRMR=.043$ olarak bulunmuştur. Ölçeğin faktör yükleri ,47 ile ,81 düzeltilmiş madde toplam korelasyon katsayıları ise ,50 ile ,67 arasında sıralanmaktadır.

Ölçeğin Cronbach Alfa iç tutarlılık güvenirlik katsayısı ,83 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışma için Cronbach Alfa katsayısı ,89 olarak bulunmuştur. Ölçekten alınan puanların yüksek olması partner saygı düzeyinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği

Çeçen (2006) tarafından üniversite öğrencilerinin duyguları yönetme beceri düzeylerine ilişkin algılarını ölçebilmek amacıyla “Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği” geliştirilmiştir. Araştırmanın örneklemini 2000-2001 öğretim yılında Çukurova Üniversitesi Eğitim Fakültesinin Sınıf, İngilizce, Almanca, Fransızca ve Resim Öğretmenliği bölümlerinde okuyan toplam 567 öğrenci oluşturmuştur.

Ölçek 5’li likert (1=bana hiç uygun değil, 5=bana tamamiyle uygun) tipi toplam 28 maddeden oluşmakta ve altı faktörlü bir yapıdadır. Bu faktörler “Duyguları sözel olarak ifade edebilme”, “Duyguları tanıyabilme ve kabul”, “Duyguları olduğu gibi gösterebilme”, “Olumsuz bedensel tepkileri kontrol edebilme”, “Başa çıkma” ve “Öfkeyi yönetme”dir.

Güvenirlik çalışmalarında iç tutarlılık katsayıları tüm ölçek için ,83 alt ölçekler için sırasıyla ,79; ,67; ,65; ,64 ve ,62 test-tekrar test güvenirlik katsayısı ise üç hafta ara ile ,81 olarak bulunmuştur. Yapılan bu çalışmada ise Cronbach Alfa katsayısı tüm ölçek için ,81 olarak bulunmuştur. Yapı geçerliğine ilişkin olarak maddelerin faktör yükleri ,41 ile ,78 arasında değişmektedir. Yapı geçerliği kapsamında ise maddelerin tümünün çarpıklık ve basıklık değerleri 1,00’in altında bulunmuştur. Bulgular ölçeğin geçerli ve güvenilir bir şekilde üniversite öğrencilerinin duygularını yönetme becerilerine ilişkin algılamalarını ölçtüğünü

göstermektedir. Alt boyutlardan alınan yüksek puanlar duyguları yönetme becerilerinin yüksek olduğuna işaret etmektedir.

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Çelik & Öziş (2016) tarafından geliştirilen kendini değerlendirme ölçeği 37 madde ve beş alt ölçekten oluşmaktadır. 4'lü Likert (1 Kesinlikle Katılmıyorum-4 Tamamen Katılıyorum) tipi derecelendirme ile kodlama yapılan ölçeğin alt ölçekleri şu şekildedir; otoriter tutum, ilgisiz tutum, koruyucu tutum, demokratik tutum, bağımlı tutum. Yetişkinlere uygulanabilen ölçekte ters kodlanan madde bulunmamaktadır. Ölçekten her bir alt boyuta ilişkin puan alınabilmektedir.

Yapı geçerliği için yapılan AFA sonucu ölçeğin hem anne hem de baba formunun 37 madde ve 5 faktörden (otoriter, ilgisiz, koruyucu, demokratik ve bağımlı) oluştuğu tespit edilmiştir. Ölçeğin hem anne hem de baba formuna ait faktör yükleri incelendiğinde ise maddelerin faktör yüklerinin anne formunda ,56 ile ,89 arasında sıralandığı ve baba formunda ,53 ile ,82 arasında sıralandığı görülmektedir. Ölçeğin anne formuna ait faktörlerinin (otoriter= ,80; ilgisiz= ,88; koruyucu= ,83; demokratik= ,95 ve bağımlı= ,88) ve baba formuna ait faktörlerinin (otoriter= ,73; ilgisiz= ,89; koruyucu= ,81; demokratik= ,95 ve bağımlı= ,86) iç tutarlılık katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Bu çalışma için ölçeğin anne formuna ait faktörlerinin (otoriter= ,87; ilgisiz= ,91; koruyucu= ,82; demokratik= ,96 ve bağımlı= ,86) ve baba formuna ait faktörlerinin (otoriter= ,93; ilgisiz= ,95; koruyucu= ,87; demokratik= ,97 ve bağımlı= ,83) iç tutarlılık katsayılarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmektedir. Ölçeğin düzeltilmiş madde-toplam korelasyonlarının ,47 ile ,86 arasında değiştiği tespit edilmiştir.

Güvenirlik ve geçerlik çalışmaları incelendiğinde ölçeğin hem anne hem de baba formuna ilişkin puanlarının kabul edilebilir düzeyde olduğu görülmüştür. Ölçekte; otoriter, ilgisiz, demokratik, koruyucu ve bağımlı alt boyut olmak üzere toplamda 5 boyut vardır. Ölçekte; 1-3. maddeler otoriter tutumu; 4-12. maddeler ilgisiz tutumu; 13- 18. maddeler koruyucu tutumu, 19-30. maddeler demokratik, 31-37. maddeler bağımlı tutumu ölçmektedir. Belirli bir alt boyutta puanların artması, o alt boyuta dair algılanan ebeveyn ilişki tutum düzeyinin yüksek olduğu anlamına gelmektedir (Çelik & Öziş, 2016, s. 84).

Verilerin Toplanması

Araştırmada veri toplama araçları Ankara’da etik kurul izinleri alınan bir devlet üniversitesi öğrencilerine, 2019-2020 eğitim-öğretim yılının bahar döneminde uygulanmıştır. Uygulamadan önce ölçme araçlarının doldurulması ile ilgili gerekli bilgiler öğrencilere açıklanmıştır. Araçların uygulanması aşamasında, Covid-19 Pandemi döneminde üniversitelerin uzaktan eğitime geçmesi nedeniyle hazırlanan anketler (Kişisel Bilgi Formu, Partner Saygı Ölçeği, Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği ve Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği) bilgisayar ortamında çevrimiçi olarak uygulanmıştır. 401 katılımcıya uygulanan anketlerde kayıp veri yoktur. Elde edilen veriler SPSS paket programına aktarılmıştır.

Verilerin Analizi

Verilerin analizinde betimsel ve ileri istatistik teknikleri kullanılmıştır. Elde edilen verilerin frekans, ortalama ve standart sapma değerleri hesaplanmıştır. Duyguları yönetme becerisi ve algılanan ebeveyn ilişkisi değişkenleri kategorik hale getirilerek düşük, orta ve yüksek olmak üzere üç düzey halinde incelenmiştir. Her iki değişken için elde edilen kategorik düzeylere göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiştir. Değişken türüne göre ikili gruplarda dağılımın normal olduğu durumlarda bağımsız gruplarda t-testi, normal olmadığı durumlarda ise Mann Whitney-U testi kullanılmıştır. Gelir düzeyi ve anne-baba eğitim düzeyleri değişkenlerinde ise dağılımın normal olduğu durumlarda tek yönlü varyans analizi (ANOVA) kullanılırken; dağılımın normal olmadığı durumlarda Kruskal Wallis-H testi uygulanmıştır. Tek yönlü varyans analizi sonucunda çıkan “F” değerinin anlamlı çıkması durumunda, hangi grupların ortalamaları arasında anlamlı düzeyde fark olduğunun belirlenmesi için “Tukey testi” uygulanmıştır. Gruplar arasındaki farkın anlamlılık kontrolü için hata payı “ $p < .05$ ” olarak alınmıştır. Ayrıca yapılan çalışmada gruplar arasındaki farkın büyüklüğüne ilişkin Eta-kare (η^2) analizleri hesaplanmıştır. Değişkenler arasında doğrusallık varsayımını gerektirmeyen Eta-kare, bağımsız değişkenin bağımlı değişken üzerinde ne derece etkili olduğunu gösterir. Etki büyüklüğü olarak da değişkendeki toplam varyansın ne kadarını açıkladığını gösterir ve 0,00 ile 1,00 arasında değişen değerler almaktadır. Eta-kare’nin yorumlanmasında ,01; ,06 ve ,14 düzeyindeki Eta-kare değerleri sırasıyla düşük, orta ve büyük etki büyüklüğü olarak değerlendirilmektedir (Kilmen, 2015, s. 135).

Bulgular her bir alt problem için grupların aritmetik ortalamaları ve standart sapmalarını gösteren bir tablo olarak verilmiştir. Daha sonra, verinin türüne göre t testi veya tek yönlü varyans analizi tabloda sunulmuştur. Tek yönlü varyans analizinin anlamlı çıkması durumunda ise Tukey testi tabloda verilmiştir.

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde, araştırmada ele alınan temel ve alt problemlerin test edilmesi için toplanan verilerin istatistiksel çözümlmeleri sonucunda elde edilen bulgular ve yorumları yer almaktadır.

Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Beceri Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri duyguları yönetme becerilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2

Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Beceri Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Duyguları Yönetme	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	125	25,66	3,38			
2- Orta	156	26,33	3,90	6,521	,002**	1-3
3- Yüksek	120	27,40	4,09			

**p<,01

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin duyguları yönetme beceri düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 2’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre partner saygı düzeyinin, duyguları yönetme beceri düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir ($p<,01$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testinden elde edilen verilere göre partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre duyguları yönetme becerisi düşük ve yüksek gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre üniversite öğrencilerinin duyguları yönetme beceri düzeyleri arttıkça partner saygı düzeylerinin de arttığı görülmektedir. Bu durum öfke, kıskançlık, saldırganlık gibi zor duygularla başa çıkma becerisi yüksek olan öğrencilerin romantik ilişkilerinde partnerlerine daha saygılı olduğu şeklinde yorumlanabilir.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü belirlemek için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 03 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinde duyguları yönetme becerilerinin düşük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri algılanan ebeveyn ilişkilerine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 3, Tablo 4, Tablo 5, Tablo 6, Tablo 7, Tablo 8, Tablo 9, Tablo 10, Tablo 11 ve Tablo 12’ de verilmiştir.

Tablo 3

Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Otoriter Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Otoriter	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	162	26,70	3,83	1,792	,168	-
2- Orta	130	25,92	4,18			
3- Yüksek	109	26,69	3,44			

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin annelerini otoriter algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 3'te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini otoriter algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna göre, öğrencilerin annelerini otoriter algılamalarına karşı kayıtsız kaldığı söylenebilir. Bu durum Türkiye'de aile yapısında anne ile çocuk arasındaki ilişkide annenin bir otorite kaynağı olarak algılanmadığı anlamına gelebilir. Bu nedenle öğrencilerin annelerini otoriter algılamaları partnerlerine saygı göstermelerini etkilememiştir şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 4

Üniversite Öğrencilerinin Annelerini İlgisiz Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

İlgisiz	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	190	26,77	3,81			
2- Orta	133	25,51	3,35	3,011	,050*	1-3
3- Yüksek	78	26,51	4,61			

*p<,05

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini ilgisiz algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 4'te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini ilgisiz algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı bulunmuştur ($p<,05$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testinden elde edilen verilere göre partner saygı düzeyi düşük ve yüksek ($p=,040$) gruplar arasında anlamlı farklılık bulunmuştur. Buna göre annelerini romantik ilişkide daha ilgili algılayan üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin daha yüksek olduğu söylenebilir.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 01 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin, partner saygı düzeylerinde, annelerini ilgisiz olarak algılama düzeylerinin düşük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 5

Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Koruyucu Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Koruyucu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	129	25,41	4,74			1-2
2- Orta	138	26,65	3,02	7,754	,000***	1-3
3- Yüksek	134	27,22	3,47			

***p<,001

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini koruyucu algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 5’te verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini koruyucu algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<001$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre anlamlı farkın annelerini koruyucu algılama düzeyi düşük ve orta düzey ($p=,022$) ile düşük ve yüksek düzey ($p=,000$) arasında olduğu tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin partner saygı düzeyleri annelerini koruyucu algılama düzeylerine göre artmaktadır. Bu durum anneleri tarafından aşırı fedakâr davranışlar gösterilerek büyütülmüş çocukların, ilişkilerinde de aynı hassasiyeti gösterdiği ve partnerini incitmek istemediği için partnerine saygılı olduğu anlamına gelebilir. Öte yandan özellikle tek çocuklu ebeveynler ve kız çocuklarına sahip ailelerde yoğun olarak görülen koruyucu tutumun benlik saygısı gelişimini olumsuz etkilemesi nedeniyle öğrencilerin partnerleri ile sorun yaşamaktan çekinmelerine ve partnerlerine daha saygılı davranmalarına neden olabilir.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 03 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin, partner saygı düzeylerinde, annelerini koruyucu olarak algılama düzeylerinin düşük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 6

Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Demokratik Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Demokratik	n	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	112	25,20	4,82			1-3
2- Orta	131	26,12	3,17	14,113	,000***	2-3
3- Yüksek	158	27,59	3,26			

***p<,001

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 6’da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<,001$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda öğrencilerin partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre anlamlı farkın annelerini demokratik algılama düzeyi düşük ve yüksek düzey ($p=,000$) ile orta ve yüksek düzey ($p=,003$) arasında ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Buna göre öğrencilerin annelerini demokratik algılama düzeyleri arttıkça partner saygı düzeyleri de artmaktadır. Bu durum ebeveynleri tarafından bireysel farklılıkları dikkate alınan, duygu ve düşüncelerine saygı duyulan öğrencilerin, partnerlerine karşı daha saygılı davrandıkları şeklinde açıklanabilir. Ayrıca böyle bir ortamda yetişen, duygularını ifade edebilen sorunları tartışarak çözebilen iletişim becerileri yüksek öğrencilerin partnerlerine duydukları saygı daha fazla olmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0,06 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin, partner saygı düzeylerinde, annelerini demokratik olarak algılama düzeylerinin orta düzeyde bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 7

Üniversite Öğrencilerinin Annelerini Bağımlı Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Bağımlı	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	170	26,22	3,80			
2- Orta	112	26,78	3,48	,707	,494	-
3- Yüksek	119	26,45	4,26			

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini bağımlı algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 7’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, annelerini romantik ilişkide bağımlı algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Buna göre öğrencilerin partner saygı düzeyleri annelerini bağımlı algılama düzeylerine göre değişmemektedir.

Tablo 8

Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Otoriter Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Otoriter Algılama	n	Sıra Ortalaması	Chi-Square	p
Düşük	163	190,06		
Orta	112	202,04	3,163	,206
Yüksek	126	214,23		

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını otoriter algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 8’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını otoriter algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır ($p>,05$). Buna göre öğrencilerin babalarını otoriter algılama düzeyleri partner saygı düzeylerini etkilememektedir.

Tablo 9

Üniversite Öğrencilerinin Babalarını İlgisiz Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

İlgisiz	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	211	26,62	4,02			1-2
2- Orta	86	25,28	4,24	5,519	,004**	2-3
3- Yüksek	104	27,05	2,91			

**p<,01

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını ilgisiz algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 9’da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını ilgisiz algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<,01$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre anlamlı farkın babalarını ilgisiz algılama düzeyi düşük ve orta düzey ($p=,018$) ile orta ve yüksek düzey ($p=,005$) arasında ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri babalarını ilgisiz algılama düzeylerinden etkilenmektedir. Bu durum babalarını düşük ve yüksek düzeyde ilgisiz algılayan üniversite öğrencilerinin, aile içi ilişkilerinde eksik kalan yanlarını aile dışı ilişkilerle tamamlaması ve partnerini sığınacak bir liman gibi görmesi ile yorumlanabilir. Babasından elde edemediği ilgiyi, şevkati romantik ilişkilerinde kuracağı sağlıklı ilişkiden doyum elde etmek için partneri ile daha saygılı bir ilişki kurduğu söylenebilir.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 02 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin, partner saygı düzeylerinde, babalarını ilgisiz olarak algılama düzeylerinin düşük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 10

Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Koruyucu Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Koruyucu	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	161	25,66	4,31			1-2
2- Orta	114	26,90	3,21	5,691	,004**	1-3
3- Yüksek	126	27,02	3,63			

**p<,01

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını koruyucu algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 10'da verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını koruyucu algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<,01$). Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Tukey testi uygulanmıştır. Tukey testi sonucunda üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre anlamlı farkın babalarını koruyucu algılama düzeyi düşük ve orta düzey ($p=,022$) ile düşük ve yüksek düzey ($p=,008$) arasında ortaya çıktığı tespit edilmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin babalarını koruyucu algılama düzeyleri arttıkça partner saygı düzeyleri de artmaktadır. Bu durum babaları tarafından annelerinin bütün istek ve ihtiyaçlarının karşılandığını görerek büyütülmüş çocukların ileriki yaşantısında kendi romantik ilişkisinde partnerinin istek ve ihtiyaçlarına karşı daha duyalı hale geldiğini gösterebilir. Böylelikle romantik ilişkilerinde partnerinin saygı ihtiyacını da karşılar.

Gruplar arasındaki farkın etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 02 olarak bulunmuştur. Bu değer üniversite öğrencilerinin, partner saygı düzeylerinde, babalarını koruyucu olarak algılama düzeylerinin düşük bir etkiye sahip olduğunu göstermektedir.

Tablo 11

Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Demokratik Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Kruskal Wallis-H testi sonuçları

Demokratik Algılama	n	Sıra Ortalaması	Chi-Square	p
Düşük	135	175,18	27,967	,000
Orta	125	182,68		
Yüksek	141	241,96		

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 11’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<,001$). Hangi gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığını belirlemek amacıyla Mann Whitney U testi uygulanmıştır. Mann Whitney U testi sonucunda üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyi puan ortalamalarına göre anlamlı farkın babalarını demokratik algılama düzeyi düşük ve yüksek düzey ($p=,000$) ile orta ve yüksek düzey ($p=,000$) arasında ortaya çıktığı belirlenmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin babalarını demokratik algılama düzeyi arttıkça partner saygı düzeyleri de artmaktadır. Bu durum ebeveynleri tarafından bireysel farklılıkları dikkate alınan, duygu ve düşüncelerine saygı duyulan öğrencilerin, partnerlerine karşı daha saygılı davrandıkları şeklinde açıklanabilir. Ayrıca duygularını ifade edebilen sorunları tartışarak çözebilen iletişim becerileri yüksek öğrencilerin partnerlerine duydukları saygı daha fazla olmaktadır şeklinde yorumlanabilir.

Tablo 12

Üniversite Öğrencilerinin Babalarını Bağımlı Algılama Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Bağımlı Algılama	N	$\bar{x}$	Ss	F	p	Tukey
1- Düşük	173	26,09	4,10			
2- Orta	111	26,47	3,40	1,658	,192	-
3- Yüksek	117	26,93	3,87			

Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, babalarını bağımlı algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 12’de verilmiştir. Elde edilen bulgulara göre üniversite öğrencilerinin partner saygısı düzeylerinin, babalarını bağımlı algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır. Bu durum üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin babalarını bağımlı algılama düzeylerine göre değişmediğini göstermektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri cinsiyete göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 13’te verilmiştir.

Tablo 13

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Cinsiyet	N	$\bar{x}$	Ss	t	p
Kadın	351	26,33	3,90		
Erkek	50	27,24	3,49	1,575	,116

Üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 13’te verilmiştir. Elde edilen ortalamalar incelendiğinde, erkek öğrencilerin partner saygı düzeyi ortalamalarının kadın öğrencilerin partner saygı düzeyi ortalamalarına göre daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde partner saygı düzeyinin cinsiyet

değişkenine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı tespit edilmiştir ($p>,05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyi cinsiyete göre değişmemektedir. Bu durum saygı kavramının her iki cins içinde aynı derecede öneme sahip olduğu şeklinde yorumlanabilir. Her iki cinsten romantik ilişkilerinde saygıyı karşılıklı bir tavır olarak önemsemektedir şeklinde açıklanabilir.

Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri anne-baba eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 14 ve Tablo 15’te verilmiştir.

Tablo 14

Üniversite Öğrencilerinin Anne Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
İlkokul	217	26,44	4,13		
Ortaokul	53	26,81	2,55		
Lise	82	26,17	3,76	,619	,649
Önlisans	15	25,47	5,81		
Lisans	34	26,97	2,84		

Üniversite öğrencilerinin anne eğitim durumuna göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 14’de ele alınmıştır. Tablo incelendiğinde elde edilen ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde ise partner saygı düzeyinin anne eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı ortaya çıkmıştır ($p>,05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri annelerinin eğitim durumuna göre değişmemektedir. Bu durum annelerin eğitim düzeyinin öğrencilerin partner saygı düzeyini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca eğitim seviyesi yüksek birinin de partnerine karşı saygısız davranışlar sergilemesini açıklayabilir.

Tablo 15

Üniversite Öğrencilerinin Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Eğitim Durumu	n	$\bar{x}$	Ss	F	p
İlkokul	113	26,78	3,91		
Ortaokul	69	26,43	3,28		
Lise	105	26,55	3,75	,750	,586
Ön lisans	33	25,45	4,71		
Lisans	74	26,15	4,14		
Lisansüstü	7	27,14	2,26		

Tablo 15’te üniversite öğrencilerinin baba eğitim durumuna göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular verilmiştir. Tablo incelendiğinde elde edilen ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı analiz edildiğinde partner saygı düzeyinin baba eğitim durumuna göre anlamlı olarak farklılaşmadığı sonucuna ulaşılmıştır ($p>,05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri babalarının eğitim durumuna göre değişmemektedir. Bu durum babaların aldıkları eğitimin öğrencilerin partner saygı düzeyini etkilemediği şeklinde yorumlanabilir. Ayrıca eğitim seviyesi yüksek birinin de partnerine karşı saygısız davranışlar sergilemesini açıklayabilir.

Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri anne-baba birlikteliğine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir.

Tablo 16

Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve t Değeri

Birliktelik Durumu	N	$\bar{x}$	Ss	T	p
Birlikte	368	26,60	3,73	2,731	,007**
Ayrı	33	24,70	4,80		

**p<,01

Üniversite öğrencilerinin anne-baba birlikteliğine göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular Tablo 16’da verilmiştir. Ortalamalar incelendiğinde anne-babası birlikte olan öğrencilerin partner saygı düzeyi ortalamalarının anne-babası ayrı olan öğrencilere kıyasla daha yüksek olduğu tespit edilmiştir. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı test edildiğinde partner saygı düzeyinin anne-baba birlikteliğine göre anlamlı olarak farklılaştığı ortaya çıkmıştır ($p<,01$). Buna göre anne-babanın birlikte olması üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyini yükseltirken anne-babanın ayrı olması üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyini azaltmaktadır. Bu durum evlilik ilişkilerinde görülen olumsuz iletişim biçimlerinin ve şiddet eylemlerinin üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyini etkilediği şeklinde yorumlanabilir. Anne-babanın birlikte ve ilişkilerinin sağlıklı olması, romantik ilişkilerde partnere saygıyı arttırmakta ve partnere yönelik olumsuz davranışları önleyebileceği söylenebilir. Bu durum ailede algılanan ebeveyn ilişkilerinin öğrenildiği, öğrencilerin kendi romantik ilişkilerinde de benzer süreçleri takip ettiği ve partnere gösterilen olumsuz davranışların kalıcı olabileceği şeklinde açıklanabilir.

Anne-baba birlikteliği değişkeninin, üniversite öğrencilerinin partner saygısı düzeyleri üzerindeki etki büyüklüğünü ortaya koymak için yapılan Eta-kare analizi sonucunda elde edilen değer 0, 01 olarak bulunmuştur. Bu değer, üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerindeki farkın %1’inin anne-baba birlikteliği ile açıklandığını göstermektedir.

Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyleri

Araştırmada alt problem olarak yer alan “Üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri aile gelir düzeyine göre anlamlı bir farklılık göstermekte midir?” problemine ilişkin bulgular Tablo 17’de verilmiştir.

Tablo 17

Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeyi Puan Ortalamaları, Standart Sapmaları ve F Değeri

Gelir Düzeyi	N	$\bar{x}$	Ss	F	p
2.300 ve altı	82	26,41	3,27		
2.300 – 4.600	165	26,48	3,92		
4.601 – 6.900	83	26,48	4,09	,413	,840
6.901 – 9.200	37	26,92	3,03		
9.201 – 11.500	19	26,00	3,81		
11.501 ve üstü	15	25,33	6,39		

Tablo 17’de üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeylerine göre partner saygı düzeylerinin anlamlı olarak farklılaşıp farklılaşmadığına ilişkin bulgular verilmiştir. Tablo incelendiğinde ortalamaların birbirine yakın olduğu görülmüştür. Gruplar arasındaki farkın anlamlı olup olmadığı test edildiğinde partner saygı düzeylerinin aile gelir düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaşmadığı bulunmuştur ($p>,05$). Buna göre üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri aile gelir düzeylerine göre değişmemektedir. Bu durum romantik ilişkilerde partnere gösterilen saygının maddi ihtiyaçlardan bağımsız olduğu şeklinde yorumlanabilir. Aile gelir seviyesinin yüksek ve düşük düzeyde olmasının partner saygısını belirleyici bir etmen olmadığı söylenebilir.

BÖLÜM V

SONUÇ VE TARTIŞMA

Bu bölümde üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, duyguları yönetme becerileri, algılanan ebeveyn ilişkileri ve bazı değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığına yönelik yapılan analiz sonuçlarına yer verilmiştir. Ayrıca elde edilen bulgular ilgili araştırmalar doğrultusunda tartışılmıştır. Ele alınan değişkenlerin sonuç ve tartışması, bulgular ve yorum bölümündeki ele alınış sırasına göre yapılmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlara göre çeşitli öneriler de sunulmuştur.

Üniversite Öğrencilerinin Duyguları Yönetme Beceri Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin duyguları yönetme beceri düzeylerinin partner saygı düzeylerine göre farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin partner saygı düzeyinin, duyguları yönetme beceri düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Diğer bir anlatımla öğrencilerin duyguları yönetme becerileri partner saygı düzeylerini etkilemektedir. Buna göre öğrencilerin duyguları yönetme beceri düzeyleri arttıkça partner saygı düzeyleri de artmaktadır.

İlgili literatür incelendiğinde duyguları yönetme becerileri düzeylerinin doğrudan partner saygı düzeylerine etkisini inceleyen bir araştırma tespit edilememiştir. Fakat Gülden (2011) tarafından yapılan çalışmada duyguları yönetme becerilerinin eksikliğinden kaynaklanan

kıskançlık, anlayışsızlık, duygusal yakınlık eksikliği faktörlerinin, romantik ilişkilerini başlatma, sürdürme ve bitirme nedenleri olduğu belirtilmiştir. Avcı (2014) tarafından yapılmış bir diğer çalışmada ise bireylerin romantik ilişkilerinde problem yaşadıkları alanlar duygu yönetimi becerileri eksikliğinden kaynaklanan “iletişim”, “çatışma çözme” ve “farklılıkları kabul” olarak tespit edilmiştir. Gülден (2011) ve Avcı (2014) tarafından yapılan çalışmalar araştırmadan elde edilen öğrencilerin duyguları yönetme beceri düzeyleri arttıkça partner saygı düzeylerinin arttığı sonucuyla örtüşmektedir.

Duran & Hamamcı (2010) “Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı’nın” romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve çatışma iletişim tarzları üzerine yaptıkları çalışmada Evlilik Öncesi İlişki Geliştirme Programı’nın romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencisi çiftlerin iletişim becerileri üzerinde etkili olduğu, fakat programın çatışmaya ilişkin olumlu iletişim tarzlarını geliştirmede etkili olmadığı bulunmuştur. Duran & Hamamcı (2010) tarafından yapılan çalışma duyguları yönetme beceri düzeyleri arttıkça partner saygı düzeylerinin arttığı sonucunu destekler niteliktedir.

Üniversite Öğrencilerinin Algılanan Ebeveyn İlişkilerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn ilişkilerine göre partner saygı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin annelerini ilgisiz, koruyucu ve demokratik algılama düzeylerine göre farklılaştığı ancak, otoriter ve bağımlı algılama düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna göre annelerini romantik ilişkilerinde ilgisiz, koruyucu ve demokratik algılayan üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Araştırmada üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin babalarını romantik ilişkilerinde bağımlı ve otoriter olarak algılama düzeylerine göre farklılaşmadığı ancak ilgisiz, koruyucu ve demokratik algılama düzeylerine göre anlamlı olarak farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre babalarını romantik ilişkilerinde ilgisiz, koruyucu ve demokratik algılayan üniversite öğrencilerinin partner saygı düzeyleri daha yüksek bulunmuştur.

Üniversite öğrencilerinin algılanan ebeveyn ilişkilerine göre partner saygı düzeyleri arasındaki ilişkiyi doğrudan inceleyen araştırmalar tespit edilememiştir. Fakat, Sarıtaş & Gençöz (2011) tarafından yapılan çalışmada algılanan çocuk yetiştirme davranışları dikkate alındığında, annelerini baskın-otoriter algılayan ergenlerin, annelerini gelişime izin verici algılayan ergenlere kıyasla duygu düzenlemeleri konusunda daha fazla güçlük yaşadıkları bulunmuştur. Cantekin & Gültekin-Akduman (2020) tarafından bir diğer araştırmada eğitim düzeyi yüksek olan annelerin baskıcı ve otoriter tutumlarının azaldığı belirlenmiştir. Annelerin demokratik tutumları arttıkça çocukların duyguları yönetme becerilerinin arttığı tespit edilmiştir. Sarıtaş & Gençöz (2011) ve Cantekin & Gültekin-Akduman (2020) tarafından yapılan araştırmalar bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler niteliktedir.

Özgüven (2001) tarafından yapılan bir diğer çalışmada, otoriter tutuma sahip ebeveynler tarafından yetiştirilen çocukların ileride kibar ve saygılı bir yetişkin olsalar bile, bağımsız bir kişiliğe sahip olmalarının ebeveynleri tarafından engellendiği tespit edilmiştir. Bu nedenle içe kapanık, çekingen, kendini ifade edemeyen, korkan, sosyal ilişkileri zayıf, özgüveni düşük ve bağımlı bir kişilik geliştirdikleri ifade edilmiştir (Soylu, 2017, s. 45). Bu durumda birey bazen içinde bulunduğu toplumun bütün değerlerini kayıtsız şartsız kabul ederken, bazen de özerk olmayı öğrenemediği için karşıt tepki geliştirmeyi bireyselleşme olarak yorumlayabilmektedir (Geçtan, 2020, s.113). Bayhan & Işıtan (2014) tarafından yapılan çalışmada ise özellikle otoriter tutuma sahip ailelerde yetiştirilen erkek çocukların saldırganlık düzeyinin yüksek, özgüven düzeylerinin düşük olduğu belirlenmiştir. Semerci (2006) anne babaları otoriter tutuma sahip kişilerin ergenlik döneminde ortaya çıkmaya başlayan olumsuz davranışlar bireylerin kişiler arası ilişkilerini olumsuz etkilemekte ve onları saldırgan, kırılkan, ihmale açık kişiler haline getirmektedir Ancak Özgüven (2001), Soylu (2017), Geçtan (2020) , Bayhan & Işıtan (2014) ve Semerci (2006) tarafından elde edilen sonuçlar ile yapılan bu çalışmadan elde edilen, öğrencilerin anne babalarını otoriter algılama düzeyleri partner saygı düzeylerini etkilememektedir sonucuyla örtüşmemektedir.

Ulusoy, Demir, Özcan & Baran (2005) ise yaptıkları çalışmada özellikle otoriteyi aşırı kullanan baskıcı ebeveynler ile hiç kullanmayan ilgisiz ebeveynlerin, ergenlerin intihar da dâhil pek çok sapma davranışına yönelmelerinde uygun aile atmosferini oluşturduklarını tespit etmişlerdir. Özen (2009) tarafından yapılmış bir çalışmada gerek kız gerekse erkek ergenlerin benlik algıları ile annelerinden algıladıkları ilgi arasında anlamlı ilişki olduğu bulunmuştur. Ayrıca, ilişkide, babadan algılanan ilginin de, özellikle kız ergenlerde, aracı

rol gördüğü bulunmuştur. Yapılan bu araştırmanın sonucunda elde edilen üniversite öğrencilerinin anne ve babalarını ilgisiz algılama düzeylerine göre partner saygı düzeylerinin farklılaştığı sonucunu destekler niteliktedir.

Üniversite Öğrencilerinin Cinsiyete Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin cinsiyete göre partner saygı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin cinsiyetlerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Diğer bir anlatımla cinsiyete göre öğrencilerin partner saygı düzeyleri değişmemektedir.

İlgili literatür incelendiğinde, Gaines (1964) tarafından yapılan evliler, nişanlılar ve flört eden bireylerin arkadaşlık ve romantik ilişkilerinde saygı düzeyleri cinsiyete göre değişmemektedir. Kadın ve erkek katılımcıların saygı göstermenin karşılıklı olması gerektiğini, aksi takdirde kişiler arasında ilişkinin zayıflayacağını belirttikleri tespit edilmiştir. Değer (2017) tarafından yapılan bir diğer araştırmada ise evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumu arasında kadın ve erkek bireyler arasında cinsiyete göre anlamlı bir farklılık tespit edilememiştir. Gaines (1964) ile Değer (2017) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar ile bu araştırmadan elde edilen sonuçlar birbirini destekler niteliktedir.

Cinsiyet değişkeninin dolaylı bir biçimde partner saygı düzeylerine etkisinin incelendiği Arıcak (2005) tarafından yapılan araştırmada cinsiyet ve duygusal ilişki arasında anlamlı bir ilişki olmadığı tespit edilmiştir. Arıcak tarafından yapılan araştırmadan elde edilen sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonuçlar ile örtüşmektedir. Fakat, Çetin vd. (2016) yaptıkları bir diğer çalışmada öğrencilerin cinsiyet değişkenine göre romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir.

Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Eğitim Durumuna Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin anne-baba eğitim durumuna göre partner saygı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin anne-baba eğitim durumuna göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Başka bir ifade ile öğrencilerin anne-baba eğitim durumu partner saygı düzeylerini etkilememiştir.

Bu konuda yapılan ilgili araştırmalar incelendiğinde Değer (2017) tarafından yapılan evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada bireylerin partnere saygı düzeyleri açısından eğitim durumuna göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Elde edilen bu sonuç yapılan araştırmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

İlgili literatür incelendiğinde anne-baba eğitim durumunun doğrudan partner saygı düzeylerine etkisini inceleyen farklı bir araştırma tespit edilememiştir. Fakat, Çetin vd. (2016) yaptıkları çalışmada öğrencilerin anne-baba eğitim düzeyleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında bir ilişki bulunduğu tespit etmiştir. Yıldız (2016) tarafından yapılan bir diğer çalışmada ise üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerde şiddet puanları ile öğrencilerin anne eğitim durumu ve baba eğitim durumu arasında anlamlı bir farklılık bulunmuştur. Çetin, vd. (2016) ve Yıldız (2016) tarafından yapılan çalışmalardan elde edilen sonuçlar bu araştırmadan elde edilen sonuçları destekler nitelikte değildir.

Üniversite Öğrencilerinin Anne-Baba Birlikteliğine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin anne-baba birlikteliğine göre partner saygı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin anne-baba birlikteliğine göre farklılaştığı tespit edilmiştir. Buna göre anne-babası birlikte olan üniversite öğrencilerinin anne babası ayrı olan üniversite öğrencilerine göre partner saygı düzeyleri daha yüksektir.

Üniversite öğrencilerinin anne- baba birlikteliğine göre partner saygısı üzerindeki etkisini doğrudan inceleyen bir çalışma bulunamamıştır ancak, Serin & Öztürk (2007) tarafından yapılan araştırma sonucunda anne babası boşanmış çocuklarla, anne babası boşanmamış çocukların kaygı düzeyleri ve benlik saygıları arasında anlamlı farklılıklar olduğu saptanmıştır. Araştırmadan elde edilen sonuçlar bu çalışmanın sonuçlarını destekler niteliktedir.

Üniversite Öğrencilerinin Aile Gelir Düzeylerine Göre Partner Saygı Düzeylerine Ait Bulguların Tartışılması

Araştırmada üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeylerine göre partner saygı düzeylerinin farklılaşıp farklılaşmadığı belirlenmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda elde edilen bulgulara göre öğrencilerin partner saygı düzeylerinin, öğrencilerin aile gelir düzeylerine göre farklılaşmadığı tespit edilmiştir. Buna göre üniversite öğrencilerinin aile gelir düzeyleri partner saygı düzeylerini etkilememektedir.

Bu konuda yapılan araştırmalar incelendiğinde Değer (2017) tarafından yapılan evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada bireylerin partnere saygı düzeyleri açısından gelir düzeylerine göre anlamlı bir farklılık olduğu tespit edilmiştir. Bu sonuç yapılan araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

İlgili literatür incelendiğinde aile gelir düzeylerinin doğrudan partner saygı düzeylerine etkisini inceleyen farklı bir araştırma tespit edilememiştir. Fakat, Tuzgöl (1998) tarafından yapılan bir diğer araştırmada lise öğrencilerinin, aile gelir düzeyinin saldırganlık düzeyine temel etkisinin anlamlı olduğu tespit edilmiştir. Çetin vd. (2016) yaptıkları bir diğer çalışmada öğrencilerin aile gelir düzeyleri ile romantik ilişkilerinde sorun çözmeleri arasında ilişki bulunduğu tespit edilmiştir. Yapılan bu çalışmalardan elde edilen sonuçlar araştırma sonuçları ile örtüşmemektedir.

Öneriler

1. Yapılan bu çalışmada üniversite öğrencilerinin duyguları yönetme becerileri arttıkça partner saygı düzeylerinin arttığı tespit edilmiştir. Bu doğrultuda, üniversite öğrencilerine duyguları yönetme becerilerini geliştirecekleri derslerin verilmesi sağlanarak öğrencilerin, duygularını tanımlarına ve kabul etmelerine yardımcı olunabilir.
2. Üniversite öğrencilerinin anne-babalarını demokratik algılama düzeyleri arttıkça partner saygı düzeylerinin de arttığı sonucu dikkate alındığında, üniversite öğrencilerinin demokratik tutumlarını güçlendirmeye yönelik kişisel ve sosyal gelişimlerine katkı sağlayacak çalışmalar yapılabilir.
3. Yapılan bu çalışmada anne-babası birlikte olan üniversite öğrencilerinin, anne-babası ayrı olan üniversite öğrencilerine göre partner saygı düzeylerinin daha yüksek olduğu bulunmuştur. Araştırmadan elde edilen bu sonuç doğrultusunda geleceğin ebeveyn adayları olarak üniversite öğrencilerine romantik ilişkilerini sağlıklı yürütebilecek becerilerin kazandırılması için etkinlikler düzenlenebilir.
4. Bu konuda gelecekte yapılacak araştırmalar için, partner saygısı konusu ile ilgili Türkiye’de daha geniş kapsamlı ve uzun süreli-boylamsal çalışmalar farklı değişkenler ile yapılabilir.

KAYNAKLAR

- Adler, A. (2002). *Sosyal duygunun gelişiminde bireysel psikoloji*. İstanbul: Hayat.
- Adler, A. (2014). *Çocuk eğitimi* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Cem.
- Ainsworth, M. D. S. (1989). Attachment beyond infancy. *American Psychologist*, 44(4), 709-716.
- Alao, A. (2006). Lack of mutual respect in relationship the endangered partner careers and counselling services. *New York Academy of Sciences*. Doi: 10.1196/annals.1385.017.
- Akın, A., Uğur, E., & Özçelik, B., (2015). Partner saygı ölçeği: Geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 8(41), 850-855.
- Arıcak, O. T. (1995). *Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıcak, O. T. (1999). *Grupla psikolojik danışma yoluyla benlik ve mesleki benlik saygısının geliştirilmesi*. Doktora Tezi, Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Arıcak, O. T. (2005). Üniversite öğrencilerinde benlik saygısı. *Psikoloji Çalışmaları*, 25, 19-29. <http://www.journals.istanbul.edu.tr/iupcd/article/view/1023016775/1023015962> sayfasından erişilmiştir.
- Arnett, J. J. (2000). Emerging adulthood: A theory of development from the late teens through the twenties. *American Psychologist*, 55, 469–480.
- Atak, H., & Taştan, N. (2012). Romantik ilişkiler ve aşk. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 4(4).

- Averill, J. R. (1983). Studies on anger and aggression: Implications for theories of emotion. *American Psychologist*, November, 1145-1160.
- Avcı, Ö. H. (2014). Üniversite öğrencilerinin evlilik öncesi ilişkilerde problem yaşadıkları ve eğitim almak istedikleri konular. *Ege Eğitim Dergisi*, 1, 279-299.
- Bandura, A. (1971). *Social learning theory*. New York: General Learning.
- Bandura, A. (1973). Institutionally sanctioned violence. *Journal of Clinical Child Psychology*, 2, 23-24. DOI:10.1080/15374417309532525.
- Bandura, A. (1989). *Social learning theory*. Englewood cliffs. NJ: Prentice Hall.
- Bartholomew, K., & Horowitz, L. M. (1991). Attachment styles among young adults: A test of a four- category model, *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 226-244.
- Bayhan, P., & Işıtan, S. (2010). Ergenlik döneminde ilişkiler: Akran ve romantik ilişkilere genel bir bakış. *Aile ve Toplum*, 11(5).
- Bayraktar, M., Sayıl, & M., Kumru, A. (2009). Liseli ergenler ve üniversiteli gençlerde benlik saygısı: ebeveyn ve akrana bağlanma, empati ve psikolojik uyum değişkenlerinin rolü. *Türk Psikoloji Dergisi*, 24(63), 48-63.
- Baxter, A. L., Dun, T., & Sahlstein, E. (2001). Rules for relating communicated among social network members. *Journal of Social and Personal Relationships*, 18, 173-199.
- Beck, J.S. (2001). *Bilişsel terapi: Temel ilkeler ve ötesi* (N. H. Şahin, Çev.). Ankara: Türk Psikologlar Derneği.
- Bernard, M. L., & Bernard, J. L. (1983). Violent intimacy: The family as a model for love relationships. *Family Relations*, 32 (2), 283-286. DOI: 10.2307/584688.
- Beşikçi, E. (2008). *The predictors of relationship commitment: Perceived parenting style, parental approval, and psychological reactance*. Master Thesis, Middle East Technical University: Ankara.
- Bowen, M. (1978). *Family therapy in clinical practice*. NY and London: Jason Aronson.
- Bowlby, J. (2020). *Bağlanma* (T. V. Soylu, Çev.). İstanbul: Pinhan.

- Buri, J. R., Louiselle, P. A., Misukanis, T. M., & Mueller, R. A. (1988). "Effects of parental authoritarianism and authoritativeness on self-esteem". *Personality and Social Psychology Bulletin*, 14, 271-282.
- Büyükşahin, A. (2001). *Yakın ilişki kuran ve kurmayan üniversite öğrencilerinin çeşitli sosyal psikolojik etkenler yönünden karşılaştırılması*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Büyükşahin-Çevik, G. (2007). *Lise 3. sınıf öğrencilerinin arkadaşlık ilişkileri ve benlik saygılarının bazı değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Adana.
- Cairney, J., Boyle, M., Offord, M.R., & Racine, Y. (2003). Stress, social support and depression insingle and married mothers. *Social Psychiatry and Psychiatric Epidemiology*, 38, 442-449.
- Can, A. (2014). *SPSS ile nicel veri analizi*. Ankara: Pegem.
- Cannon, W. (1987). James-Lange duyguların teorisi: eleştirel bir inceleme ve alternatif bir teori. *Am J Psychol*, 100, 567-586.
- Cantekin, D., & Aytekin-Akduman, G. (2020). *Duyguları yönetme becerileri eğitim programının çocukların duyguları yönetme ve bakış açısı alma becerilerine etkisinin incelenmesi*. Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Carr, A. (2016). *Pozitif psikoloji* (Ü. Şendik, Çev.). İstanbul: Kaknüs.
- Chapauks-Morelli, P., & Couderc, P. (2018). *İkili ilişkilerde duygusal manipülasyon* (I. Ergüden, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Cindea, A. (2015). "The relationship between mother's perceived parenting style and adolescent's emotional intelligence and self-esteem". *Journal Plus Education*, 11(2), 89-94. <http://www.uav.ro/jour/index.php/jpe/article/view/574/633> sayfasından erişilmiştir.
- Cohen, A. R. (1968). "Some implications of self-esteem for social influence". In C. Gordon & K. J. Gergen, *The self in social interaction: Classic and contemporary perspectives*. Vol. 1(p. 383-389). NY: John Willey and Sons Inc.
- Creasey, G., & Ladd, A. (2004). Negative mood regulation expectancies and conflict behaviors in late adolescent college student romantic relationships: The moderating

- role of generalized attachment representations. *Journal of Research on Adolescence*, 14(2), 235–255.
- Cüceloğlu, D. (1993). *İçimizdeki çocuk*. İstanbul: Remzi.
- Çalışır, M. (2009). Yetişkin bağlanma kuramı ve duygulanım düzenleme stratejilerinin depresyonla ilişkisi. *Psikiyatride Güncel Yaklaşımlar*, 1(3), 240-255.
- Çanakçı, M. (2000). *The relationship between dating and self esteem*. Yüksek Lisans Tezi, Orta Doğu Teknik Üniversitesi, Ankara.
- Çelik, A., & Öziş, G. (2016). Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeğinin geliştirilmesi ve psikometrik özelliklerinin incelenmesi. *Cumhuriyet International Journal of Education*, 5(2), 50-66.
- Çelik, H., & Kocabıyık, O. O. (2014). Genç yetişkinlerin saldırganlık ifade biçimlerinin cinsiyet ve bilişsel duygu düzenleme tarzları bağlamında incelenmesi. *Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 4(1), 139-155.
- Çetin, N., Güngör-Aytar, A., Deniz-Pak, M. & Artık, A., (2016). Ergenlerde anne-baba ve arkadaşlara bağlanma biçimleri ile romantik ilişkilerde sorun çözmeleri arasındaki ilişkinin incelenmesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*. 27(2), 79-95.
- Davies, P. T., & Cummings, E. M. (1994). Marital conflict and child adjustment: An emotional security hypothesis. *Psychological Bulletin*, 116(3), 387–411. <https://doi.org/10.1037/0033-2909.116.3.387>
- Değer, G. (2017). *Evli bireylerde partnere saygı ve yaşam doyumu arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Gelişim Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Demir, M. (2008). Sweetheart, you really make me happy: Romantic relationship quality and personality as predictors of happiness among emerging adults. *Journal of Happiness Studies*, 9, 57–277.
- Derman, O. (2008). “Ergenlerde psikososyal gelişim”. “*Adolesan Sağlığı, II. İ.Ü. Cerrahpaşa Tıp Fakültesi Sürekli Tıp Eğitimi Etkinlikleri*” Sempozyum Dizisi, 63, 9-21.

- Dilillo, D., Lewis, T. & Loreto-Colgan, A. D. (2007). Child maltreatment history and subsequent romantic relationships: Exploring a psychological route to dyadic difficulties. *Journal of Aggression, Maltreatment & Trauma*, 15(1), 19-36. doi: 10.1300/J146v15n01_02.
- Doğru, N., & Peker, R. (2004). Özsaygı geliştirme programının lise dokuzuncu sınıf öğrencilerinin özsaygı düzeylerine etkisi. *Eğitim Fakültesi Dergisi*, 17(2), 315-328.
- Dökmen, Ü. (2000). *Yarına kim kalacak? Evrenle uyumlaşma sürecinde varolmak gelişmek uzlaşmak*. İstanbul: Sistem.
- Dönmezer, İ. (2001). *Ailede iletişim ve etkileşim*. İstanbul: Sistem.
- Duran, Ö., & Eldeleklioğlu, J. (2005). Öfke kontrol programının 15-18 yaş arası ergenler üzerindeki etkililiğinin araştırılması. *Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 25 (3), 267- 280.
- Duran, Ş., & Hamamcı, Z. (2010). Evlilik öncesi ilişki geliştirme programının romantik ilişkiler yaşayan üniversite öğrencilerinin iletişim becerileri ve çatışma iletişim tarzları üzerine etkisinin incelenmesi. *Aile ve Toplum Dergisi*, 23, 87-101.
- Ekşi, A. (1990). *Çocuk, genç, ana babalar*. Ankara: Bilgi.
- Ellis A. (1980). Rational–emotive therapy and cognitive behavior therapy: Similarities and differences. *Cognitive Therapy and Research*, 4(4), 325–340.
- Erbaş, O. (2020). *Aşk tutku hormon aldatma*. İstanbul: Siyah Kuğu.
- Erdoğdu, M. Y. (2008). Duygusal zekanın bazı değişkenler açısından incelenmesi. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi*, 7(23), 62-76.
- Ergin, E. (2000). *Üniversite öğrencilerinin sahip oldukları duygusal zeka düzeyleri ile 16 kişilik özelliği arasında ilişki üzerine bir araştırma*. Yüksek Lisans Tezi, Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Konya.
- Erikson, E. H. (1963). *Youth: Change and challenge*. NY: Basic books.
- Erikson, E. H. (1968). *Identity, youth and crisis*. <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1002/bs.3830140209/abstract> sayfasından erişilmiştir.
- Erikson, E. H. (1980). *Identity and the life cycle*. New York : W. W. Norton.

- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2010). Beliren yetişkinlikte romantik yakınlığı başlatma: yakınlığa karşı yalıtılmışlık mı? *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4(34), 119-127.
- Eryılmaz, A., & Ercan, L. (2011). Öznel iyi oluşun cinsiyet, yaş grupları ve kişilik özellikleri açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 36(4), 139-151.
- Eysenck, H.J., & Eysenck, M.W. (1985). *Personality and individual differences: A natural science approach*. New York: Plenum.
- Felmlee, D.H. (1995). Fatal attractions: Affection and disaffection in intimate relationships, *Journal of social and Personal Relationship*, 12(2), 295-311
- Forward, S., & Buck, C. (2019). *Zor bir ailede büyümek* (A. Terzi, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Foss, J. (1980). *The paradoxical nature of family relationship and family conflict*. Minneapolis: University of Minnesota Press.
- Francis, L. E. (1994). Laughter, the best mediation: Humor as emotion management in interaction. *Symbolic Interaction*, 17(2), 147-163. doi: 10.1525/si.1994.17.2.147
- Frankly, V.E. (2009) *İnsanın anlam arayışı* (S. Budak, Çev.). İstanbul: Okuyan Us.
- Freud, S. (1933). *New introductory lectures in psychoanalysis*. N.Y: Norton.
- Freud, S. (2013). *Yaşamım ve psikanaliz* (K. Şipal, Çev.). İstanbul: Say.
- Freud, S. (2016). *Psikanalize yeni giriş dersleri* (S. Budak, Çev.). İstanbul: Öteki.
- Freud, S. (2019). *Kitle psikolojisi ve ego analizi* (E. Yıldırım, Çev.). İstanbul: Oda.
- Furman, W. (2002). The emerging field of adolescent romantic relationships. *Current Directions in Psychological Science*, 11, 177–180.
- Furman, W., & Shoemaker, L. B. (2008). Patterns of interactions in adolescent romantic relationships: Distinct features and links to others close relationships. *Journal of Adolescence*, 31, 771-788.
- Gaines, S. O. (). Exchange of Respect-Denying Behaviors Among Malefemale Friendships.

- Gazeloğlu, C. (2000). *İlkokul Dördüncü Sınıf Öğrencilerinin Psiko-Sosyal Gelişimine Anne Baba Tutumunun Etkisinin İncelenmesi*. Bilim Uzmanlığı Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Geçtan, E. (2019). *Varoluş ve psikaytri*. İstanbul: Metis.
- Geçtan, E. (2020). *İnsan olmak*. İstanbul: Metis.
- Gençtarım, D., & Ergene, T. (2014). Riskli davranışlar ölçeğinin geliştirilmesi: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *The Journal of Academic Social Science Studies*, 25(I), 125-138. <http://dx.doi.org/10.9761/JASSS2304>.
- Gizir, C. A. (2005). Orta Doğu Teknik Üniversitesi son sınıf öğrencilerinin problemleri üzerine bir çalışma. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 1(2), 196-213.
- Gizir, C. A. (2012). İlişki inançları ölçeği'nin uyarlanması: geçerlik ve güvenirlik çalışmaları. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8, 37-45.
- Gizir, C. A., (2013). Üniversite öğrencilerinin ilişki inançlarının cinsiyet ve romantik ilişki yaşama durumlarına göre incelenmesi. *Eğitim ve Bilim Dergisi*, 38(170) <https://www.felsefe.gen.tr/bilissel-kuram-nedir/> sayfasından erişilmiştir.
- Goleman, D. (1996). *Duygusal zekâ neden iq'dan daha önemlidir?*. İstanbul: Varlık.
- Gorbett, K., & Kruzcek, T. (2008). Family factors predicting social self-esteem in young adults. *The Family Journal: Counselling and Therapy for Couples and Families*, 16(1), 58-65.
- Gottman, M. J. (1994). Why marriages succeed or fail. *New York: Simon & Schuster*.14.
- Gurney, P. W. (1988). *Self-esteem in children with special educational needs*, Routledge.
- Güliden, Ç. (2011). *Ergenlerin romantik ilişkilerini başlatma, sürdürme ve bitirme nedenlerinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Güney, M. (1985). *Üniversite öğrencileri arasında depresyon ve problem alanlarının akademik başarı ile ilişkileri*. Ankara: Ankara Üniversitesi Rektörlüğü.
- Hamarta, E., Arslan, C., Saygın, Y. & Özyeşil, Z. (2009). Benlik saygısı ve akılcı olmayan inançlar bakımından üniversite öğrencilerinin stresle başa çıkma yaklaşımlarının

- analizi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 7(18), 25-42. <http://ded.dem.org.tr/gorsel/pdf/ded-18-makale-2.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1987). Romantic love conceptualized as an attachment process. *Journal of Personality and Social Psychology*, 61(2), 511-524.
- Hazan, C., & Shaver, P.R. (1990). Love and work; An attachment- theriocaly perspective. *Journal of Personality and Social Psychology*, 59(2), 270-280.
- Hecebil, S. (2019). *Çocuk psikolojisi*. İstanbul: Remzi.
- Hesapçıoğlu, S. T., & Altıparmak, F. (2015). Çocuklukta yaşanan ya da şahit olunan aile içi şiddet: depresif belirtiler, benlik saygısı ve saldırganlık üzerine etkileri. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 1, 5-16.
- Hoşoğlu, R., & Sevim, S. (2019), Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde kıskançlıkla başa çıkma biçimlerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 9(52), 149-179.
- Jordan, P. J., & Troth, A. C. (2004). Managing emotions during team problem solving: emotional intelligence and conflict resolution. *Human Performance*, 17(2), 195-218. http://dx.doi.org/10.1207/s15327043hup1702_4.
- Karasar, N. (2012). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Kaya, A., Bozaslan, H. & Genç, G. (2012). Üniversite öğrencilerinin anne-baba tutumlarının problem çözme becerilerine, sosyal kaygı düzeylerine ve akademik başarılarına etkisi. *Dicle Üniversitesi Ziya Gökalp Eğitim Fakültesi Dergisi*, 18, 208-225.
- Kaya, N. (2019). *İyi toplum yoktur*. İstanbul: İthaki.
- Kaya, Y. (2017). *Ergenlerin benlik algıları, algıladıkları ebeveyn tutumları, ebeveyne ve akrana bağlanma durumları ve ebevenylerinden beklentileri*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaygusuz, C. (2013). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde irrasyonel inançlar ve istismar. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, 51, 141-156.
- Keshtegar, M., & Jenaabadi, H. (2015). Relationship among emotional intelligence, spiritual intelligence and resilience of students at University of Zabol. *International Journal of Clinical Medicine*, 6, 759-768.

- Kennedy, H.G. (1992). Anger and irritability. *British Journal of Psychiatry*, 161, 145-153.
- Kılınçer, A. S., & Tuzgöl, M. (2014). Üniversite öğrencilerinin romantik ilişkilerinde algıladıkları istismar. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 42, 160-172.
- Kısaç, İ. (1997). *Üniversite öğrencilerinin bazı değişkenlere göre sürekli öfke ve öfke ifade düzeyleri*. Doktora Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Kısaç, İ. (2007). Üniversite öğrencilerinin ruh sağlığı algılarının incelenmesi: gazi üniversitesi mesleki eğitim fakültesi örneği. *Mesleki Eğitim Dergisi*, 9 (17), 127-137.
- Kilmen, S. (2015). *Eğitim araştırmacıları için SPSS uygulamalı temel istatistik*. Ankara: Ayrıntı.
- Köknel, Ö. (1997). *Kaygıdan mutluluğa kişilik*. İstanbul: Altın Kitaplar.
- Kuzgun, Y. (1973). Ana-baba tutumlarının bireyin kendini gerçekleştirme düzeyine etkisi. *Hacettepe Sosyal ve Beşeri Bilimler Dergisi*, 5(1), 57-70.
- Kürtüncü, M., Yıldız, H., & Kurt, A. (2020). Çocukluk çağında yaşanan örselenmenin üniversite birinci sınıf öğrencilerinin yakın ilişkilerine etkisi. *Yükseköğretim ve Bilim Dergisi*. DOI: 10.5961/jhes.2020.372
- Küçükarslan, M. (2011). *Mersin üniversitesi öğrencilerinin romantik ilişkilere yönelik inançlarının cinsiyet, sınıf ve romantik ilişki yaşama durumu değişkenlerine göre incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Mersin Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Mersin.
- Lelord, F., & Andre, C. (2019). *Zor kişiliklerle yaşamak* (R. Madenci, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Lelord, F., & Andre, C. (2019). *Kendine saygı* (İ. Yerguz, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Lerner, H. (2019). *Öfke dansı* (S. Gül, Çev.). İstanbul: Varlık.
- Leung, J. J., & Sand, M. C. (1981). "Self-esteem and emotional maturity in college students". *Journal of College Student Personnel*, 22, 291-299.
- Lewis, M. (1993). *Self conscious emotions: Embarrassment, pride, shame and guilt*. *Handbook of emotions*. New York: The Guilford Press.

- Ling, C. K., Straus, M. A., Brownridge, D.A., Tiwari, A. & Leung, W. C. (2008). Prevalence of dating violence and suicidal ideation among male and female university students worldwide. *Journal of Midwifery and Women's Health*, 53(6), 529–37. <http://dx.doi.org/10.1016/j.jmwh.2008.04.016>.
- Long, V. O. (1986). Relationship of masculinity to self-esteem and selfacceptance in female professionals, college students, clients, and victims of domestic violence. *Journal of Consulting and Clinical Psychology*, 54, 323-327.
- Lopes, P. N., Mestre, M. J., Guil, R., Kremenitzer, J. P., & Salovey, P. (2012). The role of knowledge and skills for managing emotions in adaptation to school: Behavior and misconduct in the classroom. *American Educational Research Journal*, 49(4), 710–742. DOI: 10.3102/0002831212443077.
- Maccoby, E. E., & Martin, J. A. (1983). *Socialization in the context of the family: Parentchild interaction*. Handbook of Child Psychology. New York: Wiley
- Malek, T. J., Noor- Azniza, I., Muntasir, A., Mohammed, N. G., & Lugman, M. R. (2011). The effectiveness of emotional intelligence training program on social and academic adjustment among first year university students. *International Journal of Business and Social Science*, 2(24), 251-258.
- Markman, J. H., Stanley, M. S., & Blumberg, L. S. (2001). *Fighting for marriage*. San your Francisco, CA: Jossey-Bass.
- Maslow, A. H. (1970). *Motivation and personality*. New York: Harper and Row.
- Maslow, A. H. (2011). *İnsan olmanın psikolojisi* (O. Gündüz, Çev.). İstanbul: Kuraldışı.
- McCraty, R., Atkinson, M., Tomasino, D., Goelitz, J., & Mayrovitz, H. N. (1999). The impact of an emotional self-management skills course on psychosocial functioning and autonomic recovery to stress in middle school children. *Integrative Physiological and Behavioral Science*, 34(4), 246-268.
- Mihalic, S. W., & Elliott, D. (1997). Social learning theory model of marital violence. *Journal of Family Violence*, 12(1), 21-47.
- Mikolajczak, M., & Roskam, I. (2019). *Ebeveynlerde tükenmişlik* (C. Belge, Çev.). İstanbul: İletişim.

- Monteiro, N. M., Balogun, S. K., & Oratile, N. K. (2014). Managing stress: the influence of gender, age and emotion regulation on coping among university students in Botswana. *International Journal of Adolescence and Youth*, 19(2), 153-173. DOI: 10.1080/02673843.2014.908784
- Nemlioğlu, S. B. (2011). *Ergenlikte romantik ilişkiler*. Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Odacı, H. (1994). *Karadeniz Teknik Üniversitesi Fatih Eğitim Fakültesi öğrencilerinin yalnızlık, benlik-saygısı ve yakın ilişkiler kurabilme düzeylerinin ve bu düzeyler arasındaki ilişkilerin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Karadeniz Teknik Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Trabzon.
- Özbay, Y., Palancı, M., Kandemir, M., & Çakır, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin öznel iyi oluşlarının duygusal düzenleme, mizah, sosyal öz-yeterlik ve başa çıkma davranışları ile yordanması. *Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10(2), 325-345.
- Özen, D. Ş. (2009). Ergenlerde anneden algılanan kabul/ilgi ile benlik-algısı arasındaki ilişki: babadan algılanan kabul/ilginin aracı rolü. *Türk Psikoloji Yazıları*, 24, 28-38.
- Özgüven, E. (1992). Üniversite öğrencilerinin sorunları ve başetme yolları. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7, (6).
- Özgüven, İ. E. (2001). *Ailede iletişim ve yaşam*. Ankara: PDREM.
- Özmen, F. (2007). *Algılanan aile içi iletişim biçimlerinin ergenlerin benlik saygısına etkisi ve bir uygulama örneği*. Yüksek Lisans Tezi, Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Eskişehir.
- Özteke-Kozan, H. İ., Kesici, Ş., & Baloğlu, M., (2017). Affedicilik ve duyguları yönetme becerisi arasındaki çoklu ilişkinin incelenmesi. *Değerler Eğitimi Dergisi*, 15(34), 193-215.
- Palmer, S. (2019). *Zehirlenen çocukluk* (Ö. Ç. Aksoy, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Pamir, Ç. O. (2008). *Lise öğrencilerinin mükemmeliyetçilik düzeyleri ile anne baba tutumları arasındaki ilişki*. Yüksek Lisans Tezi, Muğla Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Muğla.
- Pasini, W. (2019). *Sadakatsiz aşklar* (C. Belge, Çev.). İstanbul: İletişim.

- Pflieger, J. C. & Vazsonyi, A. T. (2006). "Parenting processes and dating violence: the mediating role of self-esteem in low- and high-SES adolescents". *Journal of Adolescence*, 29(4), 495-512. <http://dx.doi.org/10.1016/j.adolescence.2005.10.002>
- Piaget, J., & Inhelder, B. (2019). *Çocuk psikolojisi* (O. Türkay, Çev.). İstanbul: Pinhan.
- Pines, A. M. (2017). *Âşık olmak* (M. Y. Uluengin, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Pipes, R. B., & LeBov-Keeler, K. (1997). "Psychological abuse among college students in exclusive heterosexual dating relationships". *Sex Roles*, 39, 585–603.
- Plummer, D.M. (2011). *Benlik saygısı çocuklarda nasıl geliştirilir?* (E. Aksay, Çev.). İstanbul: Sistem.
- Pool, L. D., & Qualter, P. (2012). Improving emotional intelligence and emotional self-efficacy through a teaching intervention for university students. *Learning and Individual Differences*, 22, 306–312.
- Reçber, B. (2011). Bir özsaygı geliştirme programının yetiştirme yurdunda yaşayan ergenlerin özsaygı düzeyleri üzerinde etkinliği. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 22(1), 116.
- Riggs, D. S. & O’Leary, K. D. (1989). "A theoretical model of courtship aggression". In M. A. Pirog-Good & J. E. Stets (Eds.) *Violence in dating relationships: Emerging social issues* (pp. 53-71). New York: Praeger.
- Robinson, M. D., Solberg, E. C., Vargas, R. T., & Tamir, M. (2003). Trait as default, subjective well-being, and the distinction between neutral and positive events. *Journal of Personality and Social Psychology*, 85(3), 517-527.
- Rottenberg, J., & Vaughan, C. (2008). Emotion expression in depression: Emerging evidence for emotion context-insensitivity. <https://dergipark.org.tr/tr/download/article-file/210690> sayfasından erişilmiştir.
- Rubenstein, C., & Shaver, P. R. (1982). *In search of intimacy*. N.Y.: Delacorte.
- Saewyc, E. (2009). Nearly one in five university students experienced violence in last six months: UBC study. *Journal of Adolescent Health*. <http://www.apsc.ubc.ca/news-events/article.php?page=/2009/07/nearly-onein-five-university-students.html> sayfasından erişilmiştir.

- Salahur, E. (2010). *Üniversite öğrencilerinin geriye dönük olarak çocukluklarında algılamış oldukları ebeveyn kabul veya reddinin yetişkinlik bağlanma biçimleri ve depresif belirtiler ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Samet, N. & Kelly, E. W. (1987). The relationship of steady dating to self-esteem and sex role identity among adolescents. *Adolescence*, 22(85), 231-245.
- Sarı, E. (2007). Üniversite öğrencilerinin algıladıkları ana-baba tutumlarının benlik saygılarına etkileri, *Çağdaş Eğitim Dergisi*, 346, 9-15.
- Sarıtaş, D., & Gençöz, T. (2011). Ergenlerin duygu düzenleme güçlüklerinin, annelerinin duygu düzenleme güçlükleri ve çocuk yetiştirme davranışları ile ilişkisi. *Çocuk ve Gençlik Ruh Sağlığı Dergisi*, 2, 117-126.
- Sayın, Ö. (2020). *Aile sosyolojisi*. Ankara: Doğu Batı.
- Schachter, S., & Singer, J. (1962). Duygusal durumun bilişsel, sosyal ve fizyolojik belirleyicileri. *Psikol Rev*, 69, 379-399.
- Schmid, W. (2019). *Mutsuz olmak* (T. Bora, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Schmid, W. (2019). *Aşk neden bu kadar zordur ve yine de nasıl mümkün olur?* (T. Bora, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Seltzer, J. A., & Kalmuss, D. (1988). Socialization and stress explanations for spouse abuse. *Social Forces*, 67 (2), 473-491. doi: 10.1093/sf/67.2.473.
- Sennett, R. (2019). *Saygı* (Ü. Bardak, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Serin, N. B., & Öztürk, S. (2007). Anne-babası boşanmış 9–13 yaşlarındaki çocuklar ile aynı yaş grubundaki anne babası boşanmamış çocukların benlik saygısı ve kaygı düzeyleri. *Ahi Evran Üniversitesi Kırşehir Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2, 117-128.
- Sezer, Ö. (2010). Ergenlerin kendilik algılarının anne baba tutumları ve bazı faktörlerle ilişkisi. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi, Eğitim Fakültesi Dergisi*, 7(1), 1-19.
- Sigelman, C. K., & Rider, E. A. (2009). *Life-span human development*. Canada: Wadsworth Cengage Learning.

- Simons, L. G., Burt, C. H. & Simons, R. L. (2008). "A test of explanations of the effect of harsh parenting on perpetration of dating violence and sexual coercion among college males". *Violence and Victims*, 1(23), 66-82.
- Shipman, K., Zeman, J., Penza, S., & Champion, K. (2000). Emotion management skills in sexually maltreated and nonmaltreated girls: A developmental psychopathology perspective. *Development and Psychopathology*, 12(1), 47-62.
- Solmuş, T. (2010b). *Romantik ilişkiler, evlilik ve ana-baba çocuk ilişkileri*. Ankara: Nobel.
- Soylu, C. (2017) *İnsana bağımlılık*. İstanbul: Ekinoks.
- Sümer, N., Gündoğdu-Aktürk, E., & Helvacı, E. (2010). Anne-baba tutum ve davranışlarının psikolojik etkileri: Türkiye’de yapılan çalışmalara toplu bakış. *Türk Psikoloji Yazıları*, 13 (25), 42-59.
- Steininger, R. (2019). *Kendine güven* (F. S. Kösebay, Çev.). İstanbul: İletişim.
- Sternberg, R. J. (1986). A triangular theory of love. *Psychological Review*, 93(2), 119-135.
- Schutte, N.S., Malouff, M.J., Thorsteinsson, B. E., Bhullar, N., & Rooke, S. E. (2007). A meta-analytic investigation of the relationship between emotional intelligence and health. *Personality and Individual Differences*, 42, 921–933.
- Tavris, C. (1982). *Anger: The Misunderstood Emotion*. NY, USA: Simon and Schuster Press.
- Tetik, S., (2018). *Yetişkinlerde algılanan ebeveyn ilişki tutumları ile aşka dair görüşler arasındaki ilişkinin incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Haliç Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Tezcan, B. (2019). *İmkânsız ilişkilerden mümkün ilişkilere*. İstanbul: Kısır.
- Tice, D. M., Butler, J. L., Muraven, M. B. & Stillwell, A. M. (1995). When modesty prevails: Differential favorability of self-presentation to friends and stranger. *Journal of Personality and Social Psychology*, 69 (6), 1120-1138. <http://www.albany.edu/~muraven/publications/promotion%20files/articles/tice%20et%20al.,%201995.pdf> adresinden alınmıştır.
- Tözün, M. (2010). Benlik saygısı. *Actual Medicine*, 52-57.

- Troth, A. C., Jordan, P., & Lawrence, S. A.(2012). Emotional Intelligence, Communication Competence, and Student Perceptions of Team Social Cohesion. *Journal of Psychoeducational Assessment*, 30(4) 414–424.
- Tuncer, O. (1979). Çocuk ailesi ve çevresi. *Türk Eğitim Derneği Yayını* ,3, 13-14.
- Tuzgöl, M. (1998). *Ana-baba tutumları farklı lise öğrencilerinin saldırganlık düzeylerinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi, Hacettepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara.
- Türk Dil Kurumu. (1998). *Türkçe sözlük*. Ankara: TDK.
- Türküm, S. A., Kızıлтаş, A. & Sarıyer, A. (2004). Anadolu üniversitesi psikolojik danışma ve rehberlik merkezi'nin hedef kitlesinin psikolojik ihtiyaçlarına ilişkin ön çalışma. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 3, 15-29.
- Twerski, A. J. (2020). *Bağımlılık psikolojisi* (B.A. Uzun, Çev.). İstanbul: Say.
- Uğur, E. (2016). Marital attitudes as a mediator on the relationship between respect toward partner and subjective happiness. *Journal of Family, Counseling, and Education*, 1(1), 25-30.
- Ulusoy, M. D., Demir, N. Ö. & Baran, A. (2005). Görgün, ebeveynin çocuk yetiştirme biçimi ve ergen problemleri: Ankara ili örneği. *Gazi Üniversitesi Türk Eğitim Bilimleri Dergisi*, 3, 367-386.
- Uysal-Venema, T. (2018). *Flört şiddetinin çocukluk yaşantılarıyla ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi, İstanbul Maltepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul.
- Vannoy, D. (1996). Gender stratification and love relationships in marriage. *Advances in Gender Research*, 1, 15-46.
- Voltan-Acar, N. (1986). Üniversite öğrencilerinin problemlerinin akademik başarıya etkisi. Hacettepe Üniversitesi <http://efdergi.hacettepe.edu.tr/yonetim/icerik/makaleler/1554-published.pdf> sayfasından erişilmiştir.
- Yahyaoğlu, R. (2019). *Yalnızlık psikolojisi*. İstanbul: Hayat.

- Yalçın, S. B. & Hamarta, E. (2013). Üniversite öğrencilerinin duygularını ifade edebilmelerinin aleksitimi ve psikolojik ihtiyaçlarına göre incelenmesi. *OPUS Uluslararası Toplum Araştırmaları Dergisi*, 4, 36-82.
- Yavuzer, H. (2012). *Ana-baba ve çocuk*. İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Yıldız, M. (2016). *Romantik ilişkilerde şiddetin ana- baba tutumları ve benlik saygısı ile ilişkisi*. Yüksek Lisans Tezi. Uludağ Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Bursa.
- Yörükan, T. (2020). *Bağlanma ve sonraki yaşlarda görülen etkileri*. İstanbul: Türkiye İş Bankası Kültür.
- Yörükoğlu, A. (2000a). *Değişen toplumda aile ve çocuk*. İstanbul: Özgür.
- Yörükoğlu, A. (2000b). *Gençlik çağı*. İstanbul: Özgür.
- Yörükoğlu, A. (2003). *Çocuk ruh sağlığı*. İstanbul: Özgür.

EKLER

Ek 1. Kişisel Bilgi Formu

Değerli Öğrenci, Bu araştırmanın amacı, üniversite öğrencilerinin partner (eş) saygı düzeylerinin bazı değişkenler açısından incelenmesidir. Aşağıdaki sorulardan size en uygun olan seçeneği işaretleyiniz. Vereceğiniz cevaplar araştırmanın güvenilirliğini etkileyecektir. Anketten elde edilecek bilgiler araştırma amacı dışında kullanılmayacaktır.

Aylin UZUN
Felsefe Grubu Eğitimi Anabilim Dalı

1. Cinsiyetiniz : () Kadın () Erkek
2. Fakülteniz :
3. Sınıfınız :
4. Akademik not ortalamanız ;.....
5. Aile gelir durumunuz?
() 2,300 TL ve altı () 6,901 TL - 9,200 TL arası
() 2,301 TL- 4,600 TL arası () 9,201 TL – 11,500 TL arası
() 4,601 TL -6,900 TL arası () 11,501 TL ve üstü
6. Anne-babanız sağ mı?
Anne; () Sağ () Sağ değil Baba; () Sağ () Sağ değil
7. Anne ve babanızın evliliği devam ediyor mu?
() Evet Hayır ise; () Son 5 yıl içinde boşandılar
() Son 10 yıl içinde boşandılar
() Son 20 yıl içinde boşandılar
() Boşandılar fakat beraber yaşamaya devam ediyorlar
8. Üniversiteye başlamadan önce kiminle beraber yaşıyordunuz?
() Annem, babam ve kardeşlerimle () Annem ve kardeşlerimle
() Babam ve kardeşlerimle () Yurt/pansiyon arkadaşlarımla
() Diğer, lütfen yazınız;.....
9. Şu an kiminle beraber yaşıyorsunuz?
() Annem, babam ve kardeşlerimle () Annem ve kardeşlerimle
() Babam ve kardeşlerimle () Yurt/pansiyon arkadaşlarımla
() Ev arkadaşlarımla () Diğer, lütfen yazınız;.....
10. Annenizin eğitim düzeyi
() İlk okul mezunu
() Orta okul mezunu
() Lise mezunu
() Ön-lisans mezunu (2 yıllık)
() Fakülte mezunu (4 yıllık)
() Lisansüstü eğitim (master/ doktora)
11. Babanızın eğitim düzeyi
() İlk okul mezunu
() Orta okul mezunu
() Lise mezunu
() Ön-lisans mezunu (2 yıllık)
() Fakülte mezunu (4 yıllık)
() Lisansüstü eğitim (master/ doktora)

Ek 2. Partner Saygı Ölçeği

Aşağıda bireylerin yakın ilişkilerine yönelik bazı ifadeler yer almaktadır. Her sorunun karşısında bulunan;

(1) Hiç Katılmıyorum (2) Katılmıyorum (3)Biraz Katılıyorum (4) Katılıyorum ve (5) Tamamen Katılıyorum anlamına gelmektedir.

Lütfen her ifadeye mutlaka TEK yanıt veriniz ve kesinlikle BOŞ bırakmayınız. Sizi tanımlayan en uygun yanıtları vereceğinizi ümit eder katkılarınız için teşekkür ederim.

1	Partnerime (eşime) saygı duyarım.	1	2	3	4	5
2	Partnerime (eşime) bir birey olarak ilgi duyarım.	1	2	3	4	5
3	Partnerim (eşim) için huzur kaynağıyım.	1	2	3	4	5
4	Partnerimden (eşimden) onur duyarım.	1	2	3	4	5
5	Partnerimi (eşimi) olduğu gibi kabul ederim.	1	2	3	4	5
6	Partnerimle (eşimle) iyi iletişim kurarım.	1	2	3	4	5

Ek 3. Duyguları Yönetme Becerileri Ölçeği-DYBÖ

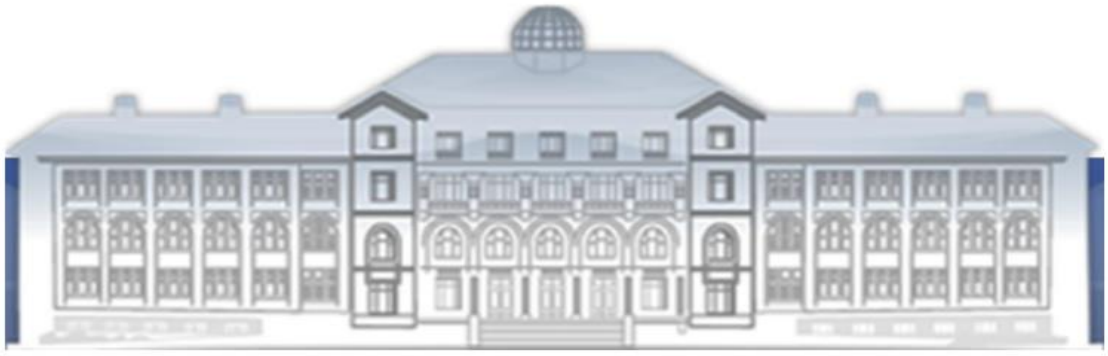
Sevgili Arkadaşlar

Aşağıda yaşadığınız **olumlu** (sevgi, mutluluk vb.) ve **olumsuz** (öfke, kaygı, utanma, üzüntü vb.) duygularınızla ilişkili 28 madde verilmiştir. Her maddeyi dikkatlice okuyarak yaşantılarınıza uygunluk durumunu düşününüz. Her bir madde için cevaplar **Bana Hiç Uygun Değil (1), Bana Uygun Değil (2), Bana Kısmen Uygun (3), Bana Çok Uygun (4), Bana Tamamıyla Uygun (5)** şeklindedir. Bunlardan size en uygun seçeneği karşısındaki boşluğa **(X)** işareti koyarak yanıtlayınız. Boş madde bırakmamaya özen gösteriniz. Cevaplarınız **gizli** tutulacaktır. Doğru ve içten cevap vermeniz araştırmanın değerini artıracaktır.

	Bana Hiç Uygun Değil	Bana Uygun Değil	Bana Kısmen Uygun	Bana Çok Uygun	Bana Tamamıyla Uygun
1. Öfkelendiğim zaman başkalarından çok, kendime zarar veririm.					
2. Olumsuz duygularımla genelde iyi bir biçimde başa çıkabildiğime inanıyorum.					
3. Yakın hissettiğim birisine dahi duygularımı açıklamak benim için zordur.					
4. Duygusal olarak yakın kişilere (ana-baba, sevgili, kardeş, arkadaş v.b) seni seviyorum demekte zorlanırım.					
5. Olumsuz duygular yaşadığımda vücudumda birtakım belirtiler (baş ağrısı, tansiyon, mide ağrısı, kalp çarpıntısı v.b) ortaya çıkar.					
6. Çok kolay öfkelenen biriyim.					
7. Yeniden dünyaya gelsem duygularımı daha rahat ifade eden biri olmak isterdim.					
8. Olumsuz da olsa duygularımı kabul etmekte güçlük çekmem.					
9. Yakın çevremdeki kişiler duygularımı rahatça ifade edemediğimi söylerler.					
10. Yaşadığım olumlu ve olumsuz olaylar karşısında bedenimdeki değişimlere ve neler hissettiğime yeterince kulak veririm.					
11. Çevremdeki insanların psikolojik durumlarından duygusal olarak çok çabuk etkilenirim.					

Ek 4. Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği

Algılanan Ebeveyn İlişkisi Ölçeği	Annem					Babam				
Eşiyle ilişkisinde.....	Kesinlikle Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz Katılıyorum	Tamamen Katılıyorum		Kesinlikle Katılmıyorum	Katılıyorum	Biraz katılıyorum	Tamamen Katılıyorum	
1. Her şeyin doğrusunu bildiğini iddia eder.	0	1	2	3		0	1	2	3	
2. Dediklerinin olması konusunda ısrarcıdır.	0	1	2	3		0	1	2	3	
3. Dediğinden ve bildiğinden şaşmaz	0	1	2	3		0	1	2	3	
4. Eşiyle arasında yaşadığı sorunları önemsemez	0	1	2	3		0	1	2	3	
5. Eşinin sıkıntılarına duysız kalır.	0	1	2	3		0	1	2	3	
6. Eşinin fikirlerini önemsemez	0	1	2	3		0	1	2	3	
7. Eşi yeni kıyafet aldığında fark etmez.	0	1	2	3		0	1	2	3	
8. Eşi hastalandığında ilgilenmez.	0	1	2	3		0	1	2	3	
9. Eşinin ihtiyaç ve isteklerini anlamaz	0	1	2	3		0	1	2	3	
10. Gün içinde eşinin zamanının nasıl geçtiğini hiç sormaz.	0	1	2	3		0	1	2	3	
11. Eşinin başardığı hiçbir işi takdir etmez.	0	1	2	3		0	1	2	3	
12. Eşini ilgili bir şekilde dinlemez	0	1	2	3		0	1	2	3	
13. Sorunlardan dolayı eşinin incinmesinden aşırı kaygılanır.	0	1	2	3		0	1	2	3	
14. Eşinin zor şeyler yapmasına izin vermez	0	1	2	3		0	1	2	3	
15. Eşinin hep zararsız insanlarla ilişki kurmasını ister.	0	1	2	3		0	1	2	3	
16. Eşine yardımcı olamadığında kendini huzursuz hisseder.	0	1	2	3		0	1	2	3	
17. Eşi mutsuz olduğunda çok endişelenir.	0	1	2	3		0	1	2	3	
18. Eşi sorun yaşadığında hemen müdahale etmeye çalışır.	0	1	2	3		0	1	2	3	
19. Onun için eşi ilişkinin önemli bir parçasıdır	0	1	2	3		0	1	2	3	

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR...